

การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธรรมาภิบาลพื้นที่กาฬสินธุ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระ
ของ
จรงค์ บุญทันแสน

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง
เมษายน 2555
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระ

ของ

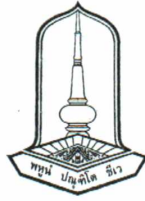
จรงค์ บุญทันแสน

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง

เมษายน 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ได้พิจารณาการศึกษาค้นคว้าอิสระของ
นางสาวจรรักษ์ บุญทันเสน แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

(อาจารย์ ดร.ประโยชน์ ส่งกลิ่น)

ประธานกรรมการ

(อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ)

(อาจารย์ ดร.อลงกรณ์ อรรคแสง)

กรรมการ

(อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ)

(อาจารย์ ดร.วิสิทธิ์นั แสงไชย)

กรรมการ

(อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ)

มหาวิทยาลัยอนุมติให้บริการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

(รศ.สุิดา สอนศรี)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง

(ศ.ดร.ประดิษฐ์ เทอดทุล)

ผู้รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 30 เดือน เม.ย. พ.ศ. 2555

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากอาจารย์ ดร.อลงกรณ์ อรรคแสง อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ อาจารย์ ดร.ประโยชน์ ส่งกลิ่น ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ และอาจารย์ ดร.วลีรัตน์ แสงไชย กรรมการ สอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าอิสระ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ตลอดจนให้คำแนะนำในการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาเครื่องมือระหว่างการศึกษา จนการวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณ กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง ที่ได้มอบทุนการศึกษาให้กับผู้ศึกษาเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ส่วนจัดการที่ราชพัสดุ ตลอดจนบุคลากรสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ทุกท่านที่สละเวลาให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษา ค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ กำนันตำบลภูดิน กำนันตำบลลำคลอง กำนันตำบลนิคม ผู้ใหญ่บ้านในเขตตำบลภูดิน ตำบลลำคลอง และตำบลนิคม ตลอดจนประชาชนทุกหมู่บ้านที่ได้อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ ครอบครัวบุญทันแสน ทุกคน และญาติพี่น้องทุกคนที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ต่อผู้ที่สนใจศึกษา ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนบูรพาจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอน และผู้มีพระคุณทุกท่าน

จรงค์ บุญทันแสน

ชื่อเรื่อง การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์
ผู้ศึกษา นางสาวจงรัก บุญทันแสน
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.อลงกรณ์ อรรคแสง
ปริญญา ร.ม. สาขาวิชา การเมืองการปกครอง
มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2555

บทคัดย่อ

สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ได้นำนโยบายการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุไปปฏิบัติ ตามโครงการ “รัฐเอื้อราษฎร์” โดยการจัดให้เช่า ทั้งนี้ การบุกรุกที่ราชพัสดุถือเป็นปัญหาสำคัญและ เรื้อรังสะสมมาแต่เดิม เนื่องจากปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุแปลงดังกล่าวมีความสำคัญและสามารถ เป็นตัวแทนของปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุได้ หากปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดวยังมิได้รับการแก้ไข ตามนโยบายดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพแล้วจะเกิดผลกระทบที่สำคัญต่อการบริหารจัดการที่ราชพัสดุ จะไม่สามารถตอบสนองต่อการขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดปัญหา ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับราษฎรหรือเอกชนเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ราชพัสดุ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้มี ความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เช่าที่ดินราชพัสดุเกี่ยวกับระดับการดำเนินโครงการ รัฐเอื้อ ราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ เพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินโครงการ รัฐเอื้อราษฎร์ ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ของผู้เช่าที่ดินราชพัสดุที่มีเพศ อายุ อาชีพ รายได้ และ ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน และศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินโครงการ รัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เช่าที่ดินราชพัสดุ จาก 2 อำเภอ คือ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์และอำเภอสหัสขันธ์ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 361 คน ได้มาจากการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน ใช้ t - Test (Independent Samples) และ F - Test (One - way ANOVA)

ผลการศึกษา ปรากฏดังนี้

1. ผู้เช่าที่ดินราชพัสดุส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 50 ปีขึ้นไป อาชีพเกษตรกร รายได้ ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน 21 ปีขึ้นไป
2. ผู้เช่าที่ดินราชพัสดุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของ สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสื่อสารระหว่าง องค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม ด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำ โครงการ ไปปฏิบัติ และด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านทรัพยากรโครงการ

3. ผู้เช่าที่ดินราชพัสดุที่มีเพศ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนผู้เช่าที่ดินราชพัสดุที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

4. ผู้เช่าที่ดินราชพัสดุมีข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ แยกเป็นรายด้าน คือ ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ ควรจัดให้มีการประชุมให้ความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดโครงการและขั้นตอนวิธีการดำเนินงานให้มากยิ่งขึ้น ด้านทรัพยากรโครงการ ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ในการทำงานให้มากขึ้นและเพียงพอต่อความต้องการของราษฎร ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการให้ราษฎรรู้จักและทราบถึงสิทธิประโยชน์ต่างๆ อย่างทั่วถึง ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ ภายหลังจากการจัดให้เช่าแล้วควรเร่งรัดจัดทำสัญญาเช่าให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และด้านความตั้งใจจริงของเจ้าหน้าที่ การบริการของเจ้าหน้าที่ควรให้มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของราษฎร

โดยสรุป ผู้เช่าที่ดินราชพัสดุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และผู้เช่าที่ดินราชพัสดุ ที่มีเพศ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์แตกต่างกัน ส่วนผู้เช่าที่ดินราชพัสดุที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ดังนั้น สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรนำไปเป็นข้อสารสนเทศในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนากระบวนการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้มากยิ่งขึ้น เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของราษฎรให้มากที่สุด

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษา	4
	ความสำคัญของการศึกษา	4
	สมมติฐานของการศึกษา	4
	ขอบเขตของการศึกษา	4
	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารโครงการ	8
	บริบทเกี่ยวกับโครงการรัฐเอื้อราษฎร์	22
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	47
3	วิธีดำเนินการศึกษา	51
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	51
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	52
	วิธีการสร้างเครื่องมือ	53
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	54
	การวิเคราะห์ข้อมูล	54
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	55
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
	ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
	ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะทั่วไปของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ	58
	ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุเกี่ยวกับระดับการดำเนิน โครงการ รัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมรายด้าน และรายข้อ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด	59

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐ เอื้อราษฎร์ ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ของผู้เช่าที่ดินราชพัสดุ ที่มีเพศ อาชีพ และระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน	65
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของ สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์	74
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	76
ความมุ่งหมายของการศึกษา	76
สรุปผล	76
อภิปรายผล	77
ข้อเสนอแนะ	79
บรรณานุกรม	81
ภาคผนวก	86
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการศึกษาค้นคว้า	87
ภาคผนวก ข คุณภาพแบบสอบถาม	94
ภาคผนวก ค ค่าอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ..	98
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์	101
ประวัติย่อของผู้ศึกษา	105

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน	52
2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ	58
3 ความคิดเห็นของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุเกี่ยวกับระดับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชภัฏของ สำนักงานธนากรักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้าน	59
4 ความคิดเห็นของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุเกี่ยวกับระดับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชภัฏของ สำนักงานธนากรักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ เป็นรายข้อ	60
5 ความคิดเห็นของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุเกี่ยวกับระดับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชภัฏของ สำนักงานธนากรักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านทรัพยากรโครงการ เป็นรายข้อ	61
6 ความคิดเห็นของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุเกี่ยวกับระดับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชภัฏของ สำนักงานธนากรักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและ การขับเคลื่อนกิจกรรมเป็นรายข้อ	62
7 ความคิดเห็นของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุเกี่ยวกับระดับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชภัฏของ สำนักงานธนากรักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ เป็นรายข้อ	63
8 ความคิดเห็นของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุเกี่ยวกับระดับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชภัฏของ สำนักงานธนากรักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ เป็นรายข้อ	64
9 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชภัฏของสำนักงาน ธนากรักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมและเป็นรายด้านของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ ที่มีเพศต่างกัน	65
10 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชภัฏของสำนักงาน ธนากรักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมและเป็นรายด้านของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ ที่มีอายุต่างกัน	66
11 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนิน โครงการรัฐเอื้อราชภัฏของสำนักงานธนากรักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านทรัพยากรโครงการ ของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ ที่มีอายุต่างกัน	67
12 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนิน โครงการรัฐเอื้อราชภัฏของสำนักงานธนากรักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านลักษณะหน่วยงาน ที่นำโครงการไปปฏิบัติของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ ที่มีอายุต่างกัน	68
13 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชภัฏของสำนักงาน ธนากรักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมและเป็นรายด้านของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ ที่มีอาชีพต่างกัน	68

14 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงาน ธนาภิรักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมและเป็นรายด้านของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ ที่มีรายได้ต่างกัน	70
15 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนิน โครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนาภิรักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านวัตถุประสงค์และ มาตรฐานของโครงการของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ ที่มีรายได้ต่างกัน	71
16 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนิน โครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนาภิรักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านลักษณะหน่วยงาน ที่นำโครงการไปปฏิบัติของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ ที่มีรายได้ต่างกัน	72
17 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนิน โครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนาภิรักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านความตั้งใจจริงของ ผู้ปฏิบัติของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ ที่มีรายได้ต่างกัน	72
18 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงาน ธนาภิรักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมและเป็นรายด้านของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ ที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน	73
19 ข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนาภิรักษ์พื้นที่ กาฬสินธุ์	74

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า	5
2 ตัวแบบการนำแผนสู่การปฏิบัติของแวน มีเตอร์ และแวน ฮอร์น	18
3 ตัวแบบกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ (A Model of the Policy Implementation Process)	21
4 แผนที่แสดงที่ดินราชพัสดุแปลงอ่างเก็บน้ำชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์	41

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เมื่อปี พ.ศ. 2499 กรมชลประทานได้จัดซื้อที่ดินในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์เพื่อก่อสร้างเขื่อนลำปาว สร้างปิดกั้นลำปาวและห้วยยางที่เขตติดต่อระหว่างอำเภอสหัสขันธ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอกันทรวิชัย อำเภอหนองกุงศรี และอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ เริ่มก่อสร้างปี พ.ศ. 2506 แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2511 เป็นเขื่อนดินยาวที่สุดในประเทศไทย มีความสูง 33 เมตร สันเขื่อนยาว 7,800 เมตร กักเก็บน้ำได้ 1,430 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นพื้นที่โครงการประมาณ 314,300 ไร่ ส่วนงานระบบส่งน้ำเสร็จในปี พ.ศ. 2528 ได้ใช้ประโยชน์สำหรับการเพาะปลูกและบรรเทาอุทกภัยในที่ราบลุ่มสองฝั่งลำปาวกับบางส่วนของลุ่มน้ำชีให้ลดน้อยลง แต่เนื่องจากที่ดินแปลงอ่างเก็บน้ำชลประทานลำปาวได้จัดซื้อด้วยเงินงบประมาณ จึงถือว่าเป็นที่ราชพัสดุตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 มาตรา 5 ซึ่งกำหนดว่า “บรรดาที่ราชพัสดุที่กระทรวง ทบวง กรม ได้มาโดยการเวนคืนหรือการแลกเปลี่ยนหรือโดยประการอื่นให้กระทรวงการคลังเข้าถือกรรมสิทธิ์ในที่ราชพัสดุนั้น ทั้งนี้ยกเว้นที่ดินที่ได้มาโดยการเวนคืนตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร” กรมธนารักษ์จึงนำที่ดินที่กรมชลประทานจัดซื้อดังกล่าวบริเวณขอบอ่างเก็บน้ำชลประทานลำปาว ขึ้นทะเบียนที่ดินราชพัสดุเป็นแปลงหมายเลขทะเบียนที่ กส. 584 เป็นที่ดินราชพัสดุแปลงใหญ่ที่สุดของจังหวัดกาฬสินธุ์ มีเนื้อที่บริเวณขอบอ่างเก็บน้ำขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุไว้ เนื้อที่ประมาณ 175,000 ไร่ คิดเป็นประมาณร้อยละ 56 ของที่ราชพัสดุทั้งจังหวัดซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 308,467 ไร่ เมื่อกรมชลประทานก่อสร้างเขื่อนลำปาวเสร็จปรากฏข้อเท็จจริงว่า ราษฎรที่เคยอยู่อาศัยและทำกินในที่ดินเขื่อนลำปาวเกิดความเดือดร้อนในด้านที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน ราษฎรส่วนใหญ่จำนวนมากที่ได้รับเงินค่าที่ดินจากกรมชลประทานแล้ว พื้นที่ส่วนใดเป็นพื้นที่ขอบอ่างเก็บน้ำที่น้ำท่วมไม่ถึง ราษฎรส่วนใหญ่ก็ยังคงอยู่อาศัยและทำกินในที่ดินเดิมต่อไปไม่ยอมอพยพออกจากที่ราชพัสดุ นอกจากนี้ราษฎรบางส่วนยังได้แย้งกรรมสิทธิ์กับทางราชการเกิดเป็นปัญหามวลชน ซึ่งทางราชการโดยกรมชลประทาน และกรมธนารักษ์ไม่สามารถเข้าไปบริหารจัดการที่ราชพัสดุแปลงนี้ได้ จึงเป็นปัญหาการบุกรุกมาแต่เดิมเป็นจำนวนมาก จากการสำรวจเพื่อให้ทราบขอบเขตพื้นที่บริเวณขอบอ่างเก็บน้ำที่มีการบุกรุกเมื่อปี พ.ศ. 2542 - 2543 พบว่า ที่ราชพัสดุแปลงนี้ถูกราษฎรบุกรุกเข้าครอบครองใช้ประโยชน์จำนวนประมาณ 11,748 ราย เนื้อที่ถูกบุกรุกประมาณ 108,121 ไร่ และกรมธนารักษ์มีอำนาจหน้าที่ในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา จัดให้ใช้ และจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุ ซึ่งปัจจุบันมีที่ดินราชพัสดุทั่วประเทศ 12.5 ล้านไร่ แบ่งเป็นประเภทการใช้ประโยชน์ ดังนี้ ใช้ราชการ เนื้อที่ 8.969 ล้านไร่ ใช้ราชการกระทรวงกลาโหม เนื้อที่ 2.462 ล้านไร่ จัดให้เช่า เนื้อที่ 0.176 ล้านไร่ และสงวนไว้ใช้ราชการ เนื้อที่ 0.894 ล้านไร่

โครงการ “รัฐเอื้อราษฎร” มีที่มาจากนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐและนโยบายการบริหารจัดการที่ดินของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการตามที่คณะกรรมการฝ่ายจัดหาที่ดินของรัฐโดยพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ในฐานะประธานคณะกรรมการฝ่ายจัดหาที่ดินของรัฐได้ประชุมรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาที่ดินทำกิน เพื่อหารือเกี่ยวกับนโยบายหรือยุทธศาสตร์ และข้อมูลที่ดินของรัฐด้านอุปทานของหน่วยงานรัฐ รวม 6 หน่วยงาน ประกอบด้วย กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกรมที่ดิน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เพื่อดำเนินการจัดสรรที่ดินให้ประชาชนทำกินตามนโยบายรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจน ซึ่งคณะรัฐมนตรีรับทราบเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2547 มีสาระสำคัญให้ดำเนินการนำที่ราชพัสดุมาใช้เพื่อตอบสนองนโยบายการบริหารจัดการที่ดินของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน โดยนำมาจัดให้ราษฎรเช่าอยู่อาศัยและทำกิน ทั้งนี้ให้ดำเนินการควบคู่ไปกับยุทธศาสตร์ของกรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง โดยดำเนินการในที่ราชพัสดุจำนวน 1 ล้านไร่ ซึ่งมีราษฎรเข้าถือครองทำประโยชน์อยู่แล้วบางส่วน โดยส่วนที่มีราษฎรเข้าถือครองทำประโยชน์แล้วสามารถดำเนินการจัดให้เช่าโดยไม่ต้องให้หน่วยงานราชการที่ถือครองใช้ประโยชน์ยินยอมหรือส่งคืนพื้นที่ ซึ่งการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดที่ราชพัสดุให้ราษฎรเช่าอยู่อาศัยและทำกินเป็นการจัดให้เช่าตามกฎหมายที่ราชพัสดุและตามมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง และกรมธนารักษ์ได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินที่ราชพัสดุ โดยปรับปรุงจากมติคณะรัฐมนตรีที่มีอยู่เดิมให้เป็นมติเดียว ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ลงมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2547 ซึ่งต่อมากรมธนารักษ์ได้นำนโยบายการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐดังกล่าวไปปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์กรมธนารักษ์ปี พ.ศ. 2547 - 2551 โดยจัดทำโครงการบริหารจัดการที่ราชพัสดุเพื่อให้ราษฎรเช่าอยู่อาศัยและทำกินภายใต้ชื่อโครงการ “รัฐเอื้อราษฎร” ได้แก่ การนำที่ดินราชพัสดุซึ่งเป็นที่ว่างมีได้ใช้ประโยชน์ในทางราชการหรือที่ดินราชพัสดุที่ราษฎรบุกรุกเข้าครอบครองทำประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายมาจัดให้ราษฎรเช่าอยู่อาศัยและหรือเป็นที่ทำกิน ซึ่งเป็นการรับรองสิทธิให้ราษฎรได้อยู่อาศัยและหรือทำกินในที่ราชพัสดุโดยชอบด้วยกฎหมาย

กรมธนารักษ์จึงได้สนองนโยบายของรัฐบาลดังกล่าวโดยการนำที่ดินราชพัสดุซึ่งเป็นที่ว่างมีได้ใช้ประโยชน์ในทางราชการและที่ดินราชพัสดุที่ราษฎรถือครองทำประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายใน 75 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร มาดำเนินการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจนเชิงบูรณาการด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน ที่นำนโยบายการบริหารจัดการที่ดินของรัฐบาลบูรณาการตามโครงการ “บ้านเอื้ออาทร” โครงการ “บ้านมั่นคง” ภายใต้โครงการ “รัฐเอื้อราษฎร” โดยมีเป้าหมายปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 - 2555 จะนำที่ดินราชพัสดุมาจัดให้ประชาชนผู้มีรายได้น้อยเช่าเพื่ออยู่อาศัยและที่ทำกิน จำนวน 18,000 ครอบครัว ต่อเนื่องจากแผนยุทธศาสตร์กรมธนารักษ์ พ.ศ. 2547 - 2551 โครงการดังกล่าวนอกจากเป็นการสนองนโยบายของรัฐบาลยังเป็นการบริหารจัดการที่ดินราชพัสดุให้เกิดประโยชน์สูงสุดหรือเกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคม เสริมสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของประชาชนในด้านที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน (กรมธนารักษ์. 2553 : 52)

สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์เป็นหน่วยงานราชการส่วนกลาง ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค สังกัดกรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง มีหน้าที่รับผิดชอบประการหนึ่งในการแก้ไขปัญหการบุกรุกที่ดินของรัฐและปัญหาความยากจนแบบบูรณาการ และจังหวัดกาฬสินธุ์มีปัญหการบุกรุกที่ดินแปลงใหญ่ จำนวน 1 แปลง คือ ที่ดินราชพัสดุแปลงหมายเลขทะเบียนที่ กส. 584 (แปลงอ่างเก็บน้ำชลประทานลำปาว) ใช้ประโยชน์ในราชการกรมชลประทาน เป็นที่ตั้งโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาวเป็น ที่ราชพัสดุที่มีพื้นที่ใหญ่มาก มีเนื้อที่ตามทะเบียน 175,000 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 7 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอยางตลาด อำเภอห้วยเม็ก อำเภอหนองกุงศรี อำเภอนาคู อำเภอคำชะโนด อำเภอ สหัสขันธ์ และอำเภอสว่างแดนดิน นับเป็นจังหวัดที่มีปัญหาราษฎรบุกรุกที่ดินของรัฐมาก จังหวัดหนึ่งของประเทศ สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ได้นำนโยบายการแก้ไขปัญหการบุกรุกที่ดินราชพัสดุไปปฏิบัติตามโครงการ “รัฐเอื้อราษฎร์” โดยการจัดให้เช่า เป็นการนำที่ดินราชพัสดุแปลงหมายเลขทะเบียนที่ กส. 584 บริเวณขอบอ่างเก็บน้ำชลประทานลำปาวที่ถูกราษฎรบุกรุกเข้าครอบครองทำประโยชน์ โดยมีขอบด้วยกฎหมายมาจัดให้ราษฎรเช่าอยู่อาศัยและประกอบการเกษตร โดยเริ่มดำเนินโครงการตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 - 2553 ผลการดำเนินงานสามารถจัดให้เช่าได้แล้วจำนวน 2,588 ราย เนื้อที่จัดให้เช่าประมาณ 9,383 ไร่ ยังคงเหลือที่ดินราชพัสดุที่ถูกบุกรุกและยังมิได้รับการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีดังกล่าวอีกเป็นจำนวน 9,160 ราย เนื้อที่ถูกบุกรุกประมาณ 98,738 ไร่ ทั้งนี้ การบุกรุกที่ดินราชพัสดุ ถือเป็นปัญหาสำคัญและเรื้อรังสะสมมาแต่เดิม จะเห็นได้จากข้อมูลรายงานผลการปฏิบัติงานกลุ่มสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ ปี พ.ศ. 2553 ปรากฏว่า จังหวัดกาฬสินธุ์มีจำนวนผู้บุกรุกมากเป็นลำดับที่ 5 ของประเทศ จำนวน 9,160 ราย และจังหวัดกาฬสินธุ์มีจำนวนเนื้อที่ที่ดินราชพัสดุถูกบุกรุกมากเป็นลำดับที่ 6 ของประเทศ จำนวน 98,738 ไร่ (ข้อมูลจากสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ณ วันที่ 30 กันยายน 2553) เนื่องจากปัญหการบุกรุกที่ดินราชพัสดุแปลงดังกล่าวมีความสำคัญและสามารถเป็นตัวแทนของปัญหการบุกรุกที่ดินราชพัสดุได้ หากปัญหการบุกรุกที่ดินราชพัสดุยังมิได้รับการแก้ไขตามนโยบายดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว จะเกิดผลกระทบที่สำคัญต่อการบริหารจัดการที่ดินราชพัสดุจะไม่สามารถตอบสนองต่อการขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับราษฎรหรือเอกชนเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดินราชพัสดุต่อไป

ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ซึ่งรับผิดชอบการดำเนินโครงการ “รัฐเอื้อราษฎร์” ในที่ดินราชพัสดุแปลงอ่างเก็บน้ำชลประทานลำปาวจังหวัดกาฬสินธุ์ตั้งแต่เริ่มโครงการเมื่อปี พ.ศ. 2551 - ปัจจุบัน ผลการปฏิบัติงานปรากฏว่า ได้จัดประชุมกับ ผู้ถือครองที่ดินราชพัสดุให้รับทราบและเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ ตลอดจนขั้นตอนการดำเนินงาน เงื่อนไขการเช่า และสิทธิการเช่าภายหลังจากการจัดให้เช่าทุกรายแล้ว แต่ผู้ถือครองที่ดินราชพัสดบบางรายไม่ให้ความสนใจและความร่วมมือในการดำเนินโครงการ รวมทั้งมีการโต้แย้งสิทธิการครอบครองและไม่ยอมรับเงื่อนไขการจัดให้เช่าเป็นจำนวนมาก

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่องการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ซึ่งผลการศึกษาจะได้ทราบความคิดเห็นของผู้เช่าที่ดินราชพัสดุที่มีต่อการดำเนินโครงการนี้ และจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการวางแผน แก้ไขปัญหา เพื่อให้การดำเนินโครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุเกี่ยวกับระดับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีเพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนแตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์

ความสำคัญของการศึกษา

ผลการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบความคิดเห็นของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีต่อการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

สมมติฐานของการศึกษา

ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีเพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ แตกต่าง

ขอบเขตของการศึกษา

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ จำนวนผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ จำนวน 3,690 คน ในพื้นที่ 7 อำเภอในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ จาก 2 อำเภอ คือ อำเภอ เมืองกาฬสินธุ์และอำเภอสหัสขันธ์ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 361 คน ได้มาจากการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (บุญชุม ศรีสะอาด. 2545 : 100 ; อ้างอิงมาจาก Taro Yamane. 1976 : 12)
3. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล เดือน ธันวาคม 2554 - มกราคม 2555
4. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา
 - 4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน

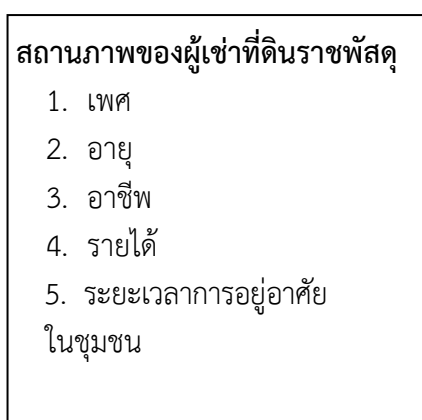
4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชภัฏของสำนักงานธรรมาภิบาลพื้นที่กาฬสินธุ์ จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ ด้านทรัพยากรโครงการ ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ และด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

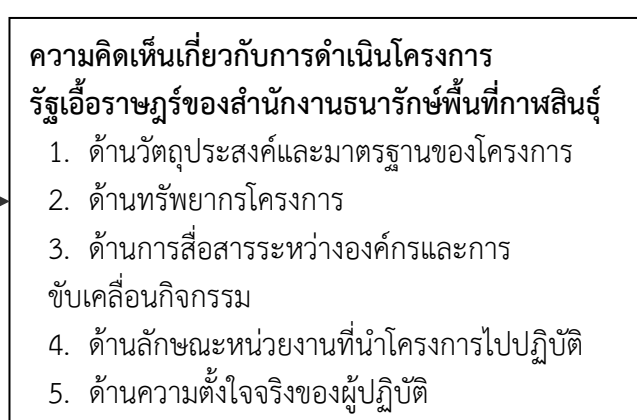
ในการศึกษาการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชภัฏของสำนักงานธรรมาภิบาลพื้นที่กาฬสินธุ์ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาแนวคิดของแวน มีเตอร์ และแวน ฮอร์น จำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของแผน ด้านทรัพยากรแผน ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กร และการขับเคลื่อนกิจกรรม ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำแผนไปปฏิบัติ ด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง และด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ (Van Meter และ Van Horn. 1978 ; อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 22 - 27) ส่วนด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ผู้ศึกษาค้นคว้าไม่นำมาประกอบในการศึกษา เนื่องจากเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับชนชั้นนำหรือผู้บริหาร ประชาชนอาจไม่กล้าตอบคำถาม และมีข้อจำกัดด้านเวลาและงบประมาณ แล้วนำมาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า 5 ด้าน ในด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของแผน ด้านทรัพยากรแผน และด้านลักษณะหน่วยงานที่นำแผนไปปฏิบัติ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอปรับปรุงเป็นด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ ด้านทรัพยากรโครงการ และด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ
2. ด้านทรัพยากรโครงการ
3. ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม
4. ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ
5. ด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การดำเนินโครงการ หมายถึง กระบวนการจัดการบริหารโครงการและประสานกิจกรรม โดยบุคลากรของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

2. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์ หมายถึง การนำที่ดินราชพัสดุแปลงอ่างเก็บน้ำชลประทานลำปาวจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นที่ว่างมิได้ใช้ประโยชน์ในทางราชการหรือที่ดินราชพัสดุที่ราษฎรบุกรุกเข้าครอบครองทำประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายมาจัดให้ราษฎรเช่าเพื่ออยู่อาศัยและเป็นที่ทำกิน ซึ่งเป็นการรับรองสิทธิให้ราษฎรได้อยู่อาศัยและทำกินในที่ดินราชพัสดุโดยชอบด้วยกฎหมาย

3. การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เช่าที่ดินราชพัสดุที่มีต่อการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

3.1 วัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เช่าที่ดินราชพัสดุที่พิจารณาเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ความชัดเจนในวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการรัฐเอื้อราษฎร์

3.2 ทรัพยากรโครงการ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เช่าที่ดินราชพัสดุที่พิจารณาเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ได้แก่ ด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ และด้านจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการ

3.3 การสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เช่าที่ดินราชพัสดุที่พิจารณาเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างองค์กร ระหว่างผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้ ความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ

3.4 ลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เช่าที่ดินราชพัสดุที่พิจารณาเกี่ยวกับหน่วยงานที่นำโครงการสู่การปฏิบัติ ได้แก่ สมรรถนะและขนาดของทีมงาน ระดับความเข้มงวดในการควบคุมบังคับบัญชาของหน่วยงาน การสนับสนุนจากฝ่ายบริหารหรือความร่วมมือจากฝ่ายที่ดูแลกฎหมาย ความมีชีวิตชีวาขององค์กร ระดับการสื่อสารระบบเปิดภายในองค์กร และความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการระหว่างบุคคลหรือหน่วยงาน

3.5 ความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เช่าที่ดินราชพัสดุที่พิจารณาเกี่ยวกับความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติงาน ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการความคิดเห็นที่มีต่อวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการและกระบวนการ ขั้นตอนดำเนินโครงการ และความเต็มใจหรือความตั้งใจของผู้ปฏิบัติงานในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย

4. ที่ดินอ่างเก็บน้ำชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ หมายถึง ที่ดินที่รัฐบาลจัดซื้อด้วยเงินงบประมาณเพื่อก่อสร้างเขื่อนดินปิดกั้นลำปาวและห้วยยาง โดยกรมชลประทานเป็นหน่วยงานที่ใช้ประโยชน์ มีพื้นที่ 314,300 ไร่ ครอบคลุม 7 อำเภอ คือ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอยางตลาด อำเภอสหัสขันธ์ อำเภอหนองกุงศรี อำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอห้วยเม็ก และอำเภอสว่าง

5. ผู้เช่าที่ดินราชพัสดุ หมายถึง ราษฎรผู้ได้รับสิทธิการเช่าที่ดินราชพัสดุแปลงอ่างเก็บน้ำชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามประเภทการเช่าและเนื้อที่ที่ครอบครองใช้ประโยชน์ และจะต้องเป็นผู้บุกรุกก่อนวันที่ 1 ตุลาคม 2546

6. ประเภทการเช่าที่ราชพัสดุ หมายถึง การเช่าที่ราชพัสดุ 2 ประเภท ดังนี้

6.1 เพื่ออยู่อาศัย หมายถึง การเช่าที่ราชพัสดุประเภทที่ผู้เช่าใช้ที่ราชพัสดุเพื่ออยู่อาศัย

6.2 เพื่อประกอบการเกษตร หมายถึง การเช่าที่ราชพัสดุประเภทที่ผู้เช่าใช้ที่ราชพัสดุเพื่อประกอบการเกษตร

7. สำนักงาน หมายถึง สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ตั้งอยู่เลขที่ 72/3 ถนนอภัย ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

8. เจ้าหน้าที่ หมายถึง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานในสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารโครงการ
2. บริบทเกี่ยวกับโครงการรัฐเอื้อราษฎร์
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารโครงการ

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโครงการได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของการบริหารโครงการไว้ ดังนี้

1. ความหมายของการบริหารโครงการ

อุทัย หิรัญโต (2525 : 10) ได้ให้ความหมายของการบริหาร คือ การดำเนินงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยใช้ปัจจัยที่คน เงิน วัสดุ และการจัดการ

สมพงษ์ เกษมสิน (2526 : 5) กล่าวว่า “การบริหาร” หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ในการนำเอาทรัพยากรการบริหารมาตอบสนองกระบวนการบริหาร ให้สามารถดำเนินงานหรือดำเนินการได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เสนาะ ดีเยาว์ (2526 : 5) ได้ให้ความหมายของการบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานกับคน และโดยอาศัยคนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

สมยศ นาวิการ (2538 : 18) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร คือ กระบวนการของการวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการ และการควบคุมกำลังความพยายามของสมาชิกขององค์กรและ การใช้ทรัพยากรอื่นๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้

ประสิทธิ์ ตงยั้งศิริ (2538 : 15) อธิบายว่า โครงการคือกิจกรรมหรืองานที่เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรเพื่อหวังผลประโยชน์ตอบแทน กิจกรรมหรืองานดังกล่าวจะต้องเป็นหน่วยอิสระหนึ่งที่สามารถทำการวิเคราะห์ วางแผนและบริหารงานได้ พร้อมทั้งมีลักษณะแจ้งชัดถึงจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด เมื่อวัตถุประสงค์ที่มุ่งหวังไว้สำเร็จเสร็จสิ้นลง โครงการจึงเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การจัดสรรทรัพยากรและการดำเนินงานอย่างมีระเบียบ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแหล่งที่ตั้งของโครงการ ช่วงระยะเวลาของโครงการ การผลิต การลงทุน ผลตอบแทน การจัดรูปองค์การและการบริหารโครงการ

พิมลจรรย์ นามวัฒน์ (2542 : 6) จากความหมายของการบริหารจะครอบคลุมสาระสำคัญซึ่งเป็นประเด็นหลักของการบริหาร 4 ประการ คือ

1. วัตถุประสงค์ (Objective) เป็นเหตุผลเบื้องต้นในการดำเนินงานขององค์การ
ทุกองค์การ คือ ความคงอยู่หรืออยู่รอดขององค์การ องค์การต่างๆ ย่อมมีเป้าหมายในการดำเนินการ
ซึ่งหมายถึงวัตถุประสงค์ที่ผู้บริหารต้องดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จนั่นเอง

2. ประสิทธิภาพ (Effectiveness) หมายถึง ความสามารถขององค์การในอันที่จะ
บริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้เป็นอย่างดีในช่วงเวลาดำหนด ประสิทธิภาพเน้นการบริหารระยะยาว
และต่อเนื่อง

3. ทรัพยากร (Resource) หมายถึง ทรัพยากรที่ผู้บริหารเกี่ยวข้องโดยตรง
ประกอบด้วย คน เงิน วัสดุ และการจัดการ หรือที่เรียกว่า 4 M's (Man Money Material
and Management)

4. การประสานประสาน (Integration and Coordination) คือ การสร้าง
ความสมดุลและความสอดคล้องต่อเนื่องกันระหว่างทรัพยากรต่างๆ เพื่อความสำเร็จขององค์การ

ธงชัย สันติวงษ์ (2542 : 11 - 12) ให้ความหมายการบริหาร คือ การทำงาน
ต่างๆ เสร็จจุล่งโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำโดยมีทรัพยากรด้านบุคคลเป็นผู้เข้าร่วมทำงานในองค์การ ซึ่ง
เป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านเครื่องจักรอุปกรณ์ วัสดุ ดิบ เงินทุน และข้อมูลสารสนเทศต่างๆ

สมาน รังสียกฤษณ์ และสุธี สุทธิสมบุรณ์ (2544 : 1 - 2) ให้ความหมายของ
การบริหารไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ อันได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีการปฏิบัติงาน อันเป็นอุปกรณ์ในการ
ดำเนินงานอีกนัยหนึ่งคือ การทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยบุคคลอื่น

สุพัตร์ พิบูลย์ และกานดา นาคะเวช (2545 : 117) ให้ความหมายของโครงการ
ว่าเป็นกลุ่มของกิจกรรมที่เห็นว่าเป็นทางเลือกในการยกระดับคุณภาพที่ได้รับการคัดสรรแล้วว่า
เหมาะสม และน่าจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการยกระดับคุณภาพงานปกติโดยมีจุดมุ่งหมาย
เป้าหมาย กิจกรรมการดำเนินงานที่ชัดเจน และมีช่วงระยะเวลาในการดำเนินงานที่แน่นอน

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2546 : 80 - 81) ได้สรุปสาระสำคัญของโครงการไว้
4 ประการ คือ โครงการจะต้องมีกำหนดเวลาสิ้นสุด โครงการมีกิจกรรมที่ซับซ้อน ซึ่งกิจกรรมจะ
สนองตอบวัตถุประสงค์โครงการ และเมื่อโครงการสิ้นสุดจะไม่มีการทำซ้ำในลักษณะเดิมอีก

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 270) ให้ความหมายของ
โครงการว่า แผนหรือเค้าโครงการตามที่กำหนดไว้

พยอม วงศ์สารศรี (2548 : 41) ได้กล่าวว่า โดยทั่วไปคำว่า Management
จะใช้ ในภาษาไทยว่า “การจัดการ” ส่วน “Administration” จะใช้คำว่า การบริหาร คำทั้งสอง
คำนี้ ใช้แทนกันได้ มีนักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายของคำสองคำนี้ ได้มีการให้ความหมายไว้

3 แนวทางด้วยกัน คือ

แนวทางที่หนึ่ง การบริหาร (Administration) เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย
การจัดการ (Management) เป็นการนำนโยบายไปปฏิบัติ

แนวทางที่สอง การจัดการเป็นความหมายทั่วไปโดยรวมการบริหารเข้าไปด้วย
(Management is a Generic Term and Includes Administration) แนวทางนี้มองว่าการ
จัดการเป็นกระบวนการที่ทำหน้าที่รับผิดชอบต่อการดำเนินการขององค์การธุรกิจให้บรรลุเป้าหมายที่

กำหนดไว้ส่วนการบริหารเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้เป้าหมายที่กำหนดในชั้นการจัดการบรรลุผล

แนวทางที่สาม การบริหารและการจัดการมีความหมายไม่แตกต่างกัน (There is no Distinction Between the Terms Management and Administration) เป็นความหมายที่เป็นที่ยอมรับกันในยุคปัจจุบันนี้ แต่การนิยามใช้จะแตกต่างกัน โดยคำว่า การจัดการจะใช้ในหน้าที่การบริหารระดับสูงในด้านการกำหนดนโยบาย การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคคลเข้าทำงาน การสั่งงานและการควบคุมในองค์การธุรกิจ ส่วนคำว่า การบริหารจะใช้ในหน้าที่เช่นเดียวกับการจัดการแต่ใช้ ในองค์การรัฐบาล

2. ลักษณะการบริหารโครงการ

โครงการประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ (เอกสารการสอนชุดวิชาการวางแผนและควบคุมงานบริหาร. 2546 : 405 - 406)

1. มีวัตถุประสงค์ โครงการทุกโครงการต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ ซึ่งได้แก่ผลลัพธ์ที่ต้องการจะบรรลุผล วัตถุประสงค์ของโครงการจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือนโยบายของโครงการและควรพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

1.1 ความชัดเจน วัตถุประสงค์ของโครงการจะต้องมีความชัดเจน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินงานได้ เช่น กำหนดในสิ่งที่เป็นรูปธรรม กำหนดวัตถุประสงค์ในรูปของตัวเลขหรือ จำนวนหน่วย เช่น ต้องการสร้างอพาร์ทเมนต์ที่มีห้องพัก 100 ห้อง เป็นต้น

1.2 ทรัพยากร การกำหนดวัตถุประสงค์ต้องคำนึงถึงความพร้อมของทรัพยากร ที่มีอยู่ ได้แก่ งบประมาณ ระยะเวลาในการดำเนินงาน ชัดความสามารถในการดำเนินงาน ตลอดจนข้อจำกัดอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อโครงการ

1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการ อาจมีมากกว่าหนึ่งวัตถุประสงค์ เช่น โครงการ สร้างเขื่อนเก็บน้ำ มีวัตถุประสงค์เพื่อกักเก็บน้ำสำหรับผลิตกระแสไฟฟ้า จัดระบบชลประทาน และจัดระบบเพื่อการเกษตร เป็นต้น

2. มีขอบเขตที่ชัดเจน โครงการทุกโครงการต้องมีการกำหนดกิจกรรมต่างๆ ที่จะดำเนินการให้แน่นอนและกำหนดระยะเวลาดำเนินงานให้แน่ชัดว่าจะเริ่มต้นและสิ้นสุดเมื่อใด ขอบเขตของกำหนดการจึงแยกพิจารณา 2 ด้าน คือ

2.1 ขอบเขตด้านกายภาพ เป็นขอบเขตทางด้านกิจกรรมต่างๆ หรือ รายละเอียดเกี่ยวกับงานสำคัญๆ ที่จะทำ

2.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา ได้แก่ ระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดของโครงการ ช่วงระยะเวลาดังกล่าว จะสอดคล้องกับอายุของโครงการซึ่งมี 2 ประเภท คือ อายุทางเศรษฐกิจและอายุทางเทคนิค

อายุทางเศรษฐกิจ เริ่มต้นจากเวลาที่โครงการจะให้ผลประโยชน์รายปี ตั้งแต่ ปีแรกของการดำเนินงานจนถึงปีสุดท้ายของระยะเวลาโครงการ หรือเวลาที่ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและค่าบำรุงรักษามีแนวโน้มสูงเกินกว่าผลประโยชน์ที่ได้รับ เช่น อายุของเขื่อน 40 - 50 ปี อายุของโครงการชลประทาน 20 - 25 ปี เป็นต้น

อายุทางเทคนิค เริ่มจากเวลาที่โครงการเริ่มดำเนินการไปจนถึงเวลาที่โครงการนั้นหมดสภาพการใช้งานทางเทคนิค

3. มีกิจกรรมหรือกลุ่มของกิจกรรม โครงการจะประกอบด้วยกิจกรรมที่แตกต่างจากกิจกรรมที่ทำอยู่เป็นประจำ และกิจกรรมเหล่านี้จะต้องเรียงลำดับกันไปตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงจุดสิ้นสุดโครงการในลักษณะสัมพันธ์กันและกิจกรรมใดต้องรอให้กิจกรรมอื่นเสร็จก่อนจึงจะดำเนินการได้

4. ความเป็นอิสระหรือการดำเนินงานที่เป็นเอกเทศ โครงการจะต้องมีการแต่งตั้งผู้บริหารโครงการซึ่งได้รับมอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะดำเนินงานได้อย่างอิสระเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ นอกจากนี้ทุกขั้นตอนของกิจกรรมควรระบุผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน

5. มีสถานที่ตั้งของโครงการ โครงการส่วนใหญ่ต้องมีสถานที่ตั้งเพื่อการดำเนินการเลือกสถานที่ตั้งมีความสำคัญต่อค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์ของโครงการ สิ่งที่ต้องพิจารณาในการเลือกสถานที่ตั้งโครงการ ได้แก่ แหล่งวัตถุดิบ แรงงาน แหล่งตลาดและอยู่ในทำเลที่มีสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

การเลือกสถานที่ตั้งโครงการขึ้นอยู่กับประเภทของโครงการ เช่น โครงการผลิตอาหารสำเร็จรูป ควรเลือกสถานที่ตั้งใกล้แหล่งวัตถุดิบ เพราะจะทำให้ประหยัดค่าขนส่งและได้วัตถุดิบที่มีคุณภาพไม่เน่าเสียในระหว่างการขนส่ง เป็นต้น

3. วงจรชีวิตของโครงการ

วิสูตร จิระดำเกิง (2543 : 8) กล่าวว่า โครงการเป็นกิจกรรมที่มีความสลับซับซ้อนและมี วงจรชีวิตตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ การที่จะบริหารโครงการให้มีประสิทธิภาพ นักบริหารจึงต้องคำนึงถึงวงจรชีวิตของโครงการ ซึ่งมีขั้นตอนความก้าวหน้าโดยเริ่มต้นช้าและเติบโตไปสู่นานใหญ่จนกระทั่งถึงจุดสูงสุด หลังจากนั้นเริ่มถดถอยลงและสุดท้ายจะถูกยกเลิกไปเมื่องานเสร็จเรียบร้อยหรือยุติโครงการ โดยจะแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นกำหนดโครงการ เป็นขั้นตอนแรกของโครงการ ซึ่งมีการศึกษาความเป็นไปได้ขั้นต้น เป็นการพิจารณากว้างๆ เช่น สำรวจความต้องการของผลิตภัณฑ์ กลุ่มเป้าหมาย ทรัพยากร ได้แก่ การเงิน บุคลากร ระบบข้อมูลของบริษัท การคาดคะเนปัญหา และความเสี่ยงในการดำเนินงาน หลังจากศึกษาความเป็นไปได้ขั้นต้น ก็จะมีการพิจารณารายละเอียดของโครงการซึ่งจะกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ระยะเวลาเริ่มต้น และสิ้นสุดของโครงการ วิเคราะห์ด้านงานประโยชน์ที่จะได้รับ

2. ขั้นวางแผน เป็นขั้นตอนการนำร่างโครงการมากำหนดรายละเอียดในด้านวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ขอบเขต วิธีดำเนินการ งบประมาณ ทรัพยากร สถานที่ ระยะเวลา โดยคำนึงถึงองค์ประกอบในด้านเวลา ต้นทุน และคุณภาพ

ในการวางแผน โครงการจะถูกแบ่งย่อยออกเป็นโครงการย่อย กลุ่มกิจกรรม กิจกรรมและขั้นตอนในการปฏิบัติงานโดยละเอียด ตลอดจนกำหนดหน่วยงานซึ่งมีบทบาทรับผิดชอบจัดทำกิจกรรมและผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในการดำเนินโครงการคือผู้จัดการโครงการ

การแต่งตั้งผู้จัดการโครงการควรพิจารณาจากคุณสมบัติที่สำคัญ ดังนี้

1. มีความรับผิดชอบต่อองค์การ โครงการ และผู้ร่วมทีมงาน
2. เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์
3. ความเป็นผู้นำที่ดี มีศิลปะในการบริหารทีมงาน

4. มีความสามารถในการเจรจาต่อรอง เนื่องจากการดำเนินงานโครงการ จำเป็นต้องมีการประสานงานกับผู้บริหารและหน่วยงานอื่นๆ ในองค์กร ดังนั้น การเจรจาต่อรอง เพื่อให้ได้สิ่งที่จำเป็นสำหรับโครงการจึงเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการตลอดเวลา

5. มีความรู้และความเข้าใจองค์การตลอดจนสภาพแวดล้อมในองค์กร ได้แก่ สายงานการบังคับบัญชา กำหนดเวลาของโครงการ การเปลี่ยนแปลงบรรยากาศในองค์กร

6. ผู้จัดการโครงการมีอำนาจหน้าที่ในการสั่งการหรืออำนวยการให้สมาชิกของทีมงานดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

3. ขั้นปฏิบัติโครงการ ขั้นตอนนี้เป็นการนำแผนที่วางไว้ไปปฏิบัติจริงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโครงการ ในขั้นนี้จะมีการใช้ทรัพยากรมากที่สุด อาจมีการติดตั้งเครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อให้เหมาะสมกับโครงการ เป็นดำเนินงานเต็มรูปแบบ ผู้จัดการโครงการจะมีอำนาจหน้าที่ติดตาม ตรวจสอบ และควบคุมการดำเนินงาน โดยจะควบคุมทางด้านต้นทุน คุณภาพ และเวลา

4. ขั้นปิดหรือยุติโครงการ ขั้นตอนนี้เป็นช่วงสุดท้ายของวงจรชีวิตของโครงการ การยุติโครงการอาจเกิดจาก

4.1 โครงการได้ดำเนินงานมาจนประสบความสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการหรือ

4.2 โครงการที่ได้ดำเนินงานอยู่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ

ในขั้นนี้ผู้จัดการโครงการจะจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานของโครงการซึ่งจะเป็นการตรวจสอบและประเมินว่าโครงการที่ได้ดำเนินการมาจนสิ้นสุดนี้สามารถบรรลุเป้าหมายหรือไม่ โดยพิจารณาในเรื่องเวลา งบประมาณ คุณภาพ ตลอดจนความพึงพอใจของลูกค้าหรือเจ้าของโครงการ นอกจากนี้ข้อมูลในรายงานอาจประกอบด้วยรายละเอียดของกิจกรรมต่างๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินงาน ตลอดจนแนวทางที่แก้ปัญหา ประสิทธิภาพ ดังยังศิริ (2545 : 28) ได้กำหนดไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. การกำหนดโครงการ เป็นการกำหนดความคิดที่จะมีโครงการและการศึกษาความเป็นไปได้เพื่อทำการคัดเลือกโครงการเบื้องต้น

2. การเตรียมและการวิเคราะห์โครงการ เป็นการนำเอาโครงการที่ผ่านการคัดเลือกเบื้องต้นมาแล้วไปสู่จุดที่โครงการนั้นจะสามารถทำการวิเคราะห์และประเมินค่าได้ในระยะนี้ มีงานที่จะต้องทำ 2 ส่วน ได้แก่ การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ และการร่างรายละเอียดของโครงการ การสรุปผล และการยกร่างเป็นข้อเสนอโครงการ

3. การประเมินและการอนุมัติโครงการ เป็นการนำเอาโครงการที่สมบูรณ์จากขั้นตอนที่ 2 มาแล้วไปเสนอผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ที่สามารถตัดสินใจอนุมัติโครงการได้พิจารณาและอนุมัติโครงการ

4. การนำโครงการไปปฏิบัติและดำเนินการ ขั้นตอนนี้จะนำเอาโครงการที่ผ่านความเห็นชอบและอนุมัติให้ดำเนินการได้ของผู้มีอำนาจหน้าที่ในองค์กรแล้วไปดำเนินโครงการซึ่งเป็นการปฏิบัติตามโครงการ และการดำเนินงาน

5. การติดตามและประเมินผล เพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบโครงการทุกฝ่ายได้ทราบผลการดำเนินโครงการโดยอาศัยข้อมูลจากการติดตามผลและการประเมินผล

4. การวัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

วเรเดช จันทรศร (2540 : 3 - 12) เสนอให้วัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการพัฒนาของรัฐจากการมองสามมิติ คือ

มิติที่ 1 มองผลของโครงการเป็น 3 ลำดับ ได้แก่ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสุดยอดหรือผลลัพธ์สุดท้าย

มิติที่ 2 ผลความสำเร็จโครงการต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อโครงการหรือนโยบายอื่น

มิติที่ 3 ผลรวมของโครงการพัฒนาทั้งหมดต้องก่อให้เกิดผลของการพัฒนาประเทศ ที่พึงปรารถนา

วเรเดช จันทรศร (2540 : 63 - 65) กล่าวถึง ปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่สำคัญ รวม 5 ประการ ดังนี้

1. ปัญหาทางด้านสมรรถนะ เป็นปัญหาหลักด้านหนึ่งของการนำนโยบายสาธารณะ ไปปฏิบัติ ปัญหาในลักษณะดังกล่าวจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยย่อยต่างๆ หลายปัจจัย นับตั้งแต่ปัจจัยทางด้านบุคลากร ปัจจัยทางด้านเงินทุน ปัจจัยทางด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนปัจจัยทางด้านวิชาการหรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องในนโยบายนั้น

2. ความสำเร็จของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ โดยส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการควบคุม ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการวัดความก้าวหน้าหรือผลการปฏิบัติของนโยบาย แผนงานหรือโครงการ ปัญหาในด้านการควบคุมจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ (1) ความสามารถของหน่วยที่รับผิดชอบ ในการแปลงนโยบาย (2) ความชัดเจนของกิจกรรม แผนงาน และโครงการที่ถูกแปลงมาจากนโยบาย (3) ความสามารถในการกำหนดภารกิจ ตลอดจนมาตรฐานในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติงานรวมหรือสอดคล้องกับแผนงานหรือโครงการ

3. ปัญหาของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติจะมีสูงขึ้นเป็นอย่างมาก ถ้าสมาชิก ในองค์การหรือหน่วยปฏิบัติไม่ให้ความร่วมมือหรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลมาจากนโยบายนั้นๆ

4. ปัญหาในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ ซึ่งเกิดจากเรื่องของอำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างองค์การที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติกับองค์การอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหรือปัจจัยย่อยๆ หลายๆ ประการ นับตั้งแต่ (1) ลักษณะของการติดต่อและความสัมพันธ์ที่หน่วยปฏิบัติมีกับหน่วยงานที่ควบคุมนโยบายดังกล่าว (2) ระดับความจำเป็นที่หน่วยปฏิบัติจะต้องแสวงหาความร่วมมือ พึ่งพาหรือทำความตกลงกับหน่วยงานหลักอื่นๆ (3) ระดับของความเป็นไปได้ที่เจ้าหน้าที่ของแต่ละหน่วยจะสามารถทำงานร่วมกันได้

5. ปัญหาทางด้านความสนับสนุนและความผูกพันขององค์การหรือบุคคลที่สำคัญ เป็นปัญหาหลักอีกด้านหนึ่งของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัญหาดังกล่าวอาจลุกลามส่งผลไปถึงความล้มเหลวของนโยบายนั้นโดยตรงก็ได้ ถ้าองค์การหรือบุคคลสำคัญ ซึ่งได้แก่ กลุ่มอิทธิพล กลุ่มผลประโยชน์ นักการเมือง ข้าราชการระดับสูง ตลอดจนสื่อมวลชน อาทิ ไม่ให้ความสนับสนุน

ทั้งในแง่ของทางการเงินลงทุนงบประมาณ ตลอดจนสร้างอุปสรรคในแง่ของการต่อต้าน เตะถ่วง หรือคัดค้านนโยบายนั้นๆ

5. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการ

ศุภชัย ยาวะประภาษ (2533 : 101) สรุปไว้ว่า มีปัจจัยหลายประการที่กำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ ลักษณะของนโยบายนั้นๆ วัตถุประสงค์ของนโยบาย ความเป็นไปทางการเมือง ความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยี ความพอเพียงของทรัพยากร ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ทศนคติของผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ และกลไกภายในหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

วรเดช จันทรศร (2540 : 49 - 50) สรุปว่า ความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการพัฒนาของรัฐนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 ประการ คือ

1. ประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม ซึ่งประสิทธิภาพจะมีมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับว่าโครงการนั้นได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน วัดได้ เป็นจริงได้เพียงใด มีการมอบหมายงานและกำหนดมาตรฐานในการทำงานให้แก่หน่วยงานย่อยต่างๆ ขององค์การมีระบบวัดผลปฏิบัติงานตลอดจนมีระบบการให้คุณให้โทษที่มีความเป็นธรรมเพียงใด

2. สมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารโครงการ สมรรถนะ จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความแข็งแกร่งของโครงสร้างองค์การ ทั้งภายนอกภายใน จำนวนคุณภาพของบุคลากรและการนำไปใช้ประโยชน์ ความเพียงพอและประสิทธิภาพในการจัดสรรงบประมาณ ความเพียงพอ ความทันสมัย และความพร้อมทางด้านวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนทำเลที่ตั้งและความพร้อมของอาคารสถานที่

3. ภาวะผู้นำและพฤติกรรมความร่วมมือของผู้ปฏิบัติงาน จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสม การสร้างการจูงใจเชิงบวก การสร้างการมีส่วนร่วม การทำให้เกิดความผูกพัน และการยอมรับของสมาชิกโครงการ และการทำงานเป็นทีม ตลอดจนการใช้มาตรการที่เหมาะสมทำให้ผู้ที่ร่วมมือทำตามได้สำเร็จและเพื่อให้ผู้ที่ตั้งใจไม่ร่วมมือไม่สามารถทำความเสียหายให้แก่โครงการได้

4. เงื่อนไขทางการเมืองและความสามารถในการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ

- 4.1 ระดับของความสนับสนุน ต่อต้านหรือขัดแย้งของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การเมือง สื่อสารมวลชน สถาบันและองค์การระหว่างประเทศ ภาคเอกชน กลุ่มอิทธิพล และกลุ่มผลประโยชน์ องค์การสาธารณประโยชน์ ชุมชนและประชาชนท้องถิ่น บุคคลสำคัญ

- 4.2 จำนวนหน่วยงานและระดับความจำเป็นที่หน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำโครงการไปปฏิบัติจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องหรือทำงานร่วมกัน

- 4.3 ความสามารถในการเจรจาต่อรองกับสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพ บารมี ความรู้ความสามารถของผู้นำ สถานะอำนาจ และทรัพยากรของหน่วยงาน

- 4.4 การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

สุทธิ ภาชีผล (2546 : 15 - 16) กล่าวว่า การวัดความสำเร็จของโครงการ ผู้บริหารและบุคลากรโดยทั่วไปมักจะพิจารณาจากการทำงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถทำงานเสร็จภายในเวลา ที่กำหนด ภายใต้งบประมาณที่ตั้งไว้และโครงการมีคุณภาพตรงตามแบบและสัญญาที่

จัดทำขึ้น แต่ถ้าพิจารณาโดยละเอียดแล้ว ความสำเร็จของโครงการจะครอบคลุมถึงโครงการที่มีการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ซึ่งมียุทธศาสตร์ประกอบจากปัจจัยดังต่อไปนี้

1. การจัดการด้านการเงินและเวลา หมายถึง ประสิทธิภาพในการจัดการโครงการตลอดจนระยะเวลาของโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการภายในกำหนดเวลา และงบประมาณที่ตั้งไว้

2. ผลงานทางเทคนิค หมายถึง ความสามารถทำงานในเชิงเทคนิคได้อย่างถูกต้อง ผลงาน มีความคงทนถาวรตามอายุการใช้งาน มีความปลอดภัยอย่างเพียงพอ มีคุณภาพของโครงการที่เป็นไปตามสัญญาเงื่อนไข และสัญญาว่าจ้าง การตรวจสอบผลงานอาจดำเนินการโดยวิศวกรที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน

3. ความพึงพอใจในการบริหารโครงการ หมายถึง บุคลากรในโครงการมีความร่วมมือ ในการทำงาน มีการประสานงานกันเป็นอย่างดี มีความสามารถในการแก้ปัญหาร่วมกัน และมีความรัก ความผูกพันในหน่วยงาน ผู้จัดการโครงการ จะเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เกิด ความร่วมแรงร่วมใจทำงาน โดยใช้วิธีจูงใจในรูปแบบต่างๆ เช่น เงินเดือน โบนัส ประโยชน์เกื้อกูล การเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น เป็นต้น

4. ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อผลงานของบริษัท พิจารณาจากการตอบรับการตอบสนองของลูกค้าและผู้ใช้ประโยชน์ เช่น ลูกค้ายอมรับสินค้าที่ผลิตใหม่ ทั้งในด้านคุณภาพและราคาโดยประเมินผลจากยอดขายที่เพิ่มขึ้นหรือส่วนแบ่งการตลาดที่เพิ่มขึ้น

5. โครงการสามารถยุติหรือปิดโครงการได้โดยปราศจากข้อขัดแย้งระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง หมายถึง โครงการได้ดำเนินการจนถึงเวลาสิ้นสุดตามแผนที่วางไว้ โดยมีการส่งมอบผลงานกับลูกค้าและไม่เกิดปัญหาความขัดแย้งกับลูกค้า

ความสำเร็จขององค์การ มาจากความสำเร็จของโครงการ ดังนั้น ผู้บริหารในระดับสูงขององค์การ จึงควรให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบของความสำเร็จของโครงการในด้านต่างๆ นอกเหนือจากด้านเงิน เวลา และคุณภาพ เนื่องจากองค์ประกอบด้านบริหารและการจัดการโครงการตลอดจนความสามารถยุติหรือปิดโครงการได้โดยปราศจากความขัดแย้ง หากเป็นผลในทางลบก็จะส่งผลเสีย ต่อโครงการ เช่น ทำให้ใช้งบประมาณมากขึ้นเนื่องจากทำงานเสร็จไม่ทันเวลา นอกจากนี้ยังสามารถส่งผลเสียต่อองค์การในอนาคต

6. ประโยชน์ของโครงการ

ณรงค์ นันทวรรณะ (2547 : 128 - 129) โครงการนอกจากจะมีประโยชน์ต่อบุคคลฝ่ายต่างๆ โดยเฉพาะประชาชนและผู้บริหารแล้ว ยังมีประโยชน์ต่อหน่วยงานในการวางแผนและปฏิบัติตามแผน ซึ่งมีผู้เสนอไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. ช่วยให้แผนมีความชัดเจน โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและรับรู้ถึงปัญหาต่างๆ ร่วมกัน

2. ช่วยให้การปฏิบัติตามแผนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ช่วยให้จัดและใช้ทรัพยากรได้อย่างเหมาะสมในการปฏิบัติงานรวมทั้งมี

รายละเอียดขั้นตอนต่างๆ ในการใช้ได้ชัดเจน

4. ช่วยลดความซ้ำซ้อนตามภารกิจของหน่วยงานในองค์การ ซึ่งจะส่งผลให้ลด หรือ ขจัดความขัดแย้ง ทำให้บุคลากรมีความสามัคคีเพราะได้ปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับภารกิจตาม ความรู้ความสามารถ

5. สร้างความมั่นใจให้ทั้งฝ่ายจัดทำแผนและฝ่ายปฏิบัติตามแผน

6. สามารถควบคุมแผนได้ง่าย เพราะมีการจัดแยกงานออกเป็นส่วนๆ ตาม

ลักษณะเฉพาะ

7. ข้อดีข้อเสียของการดำเนินงานในรูปโครงการ

ประสิทธิ์ ตงยิ่งศิริ (2545 : 34 - 36) ได้กล่าวไว้ทั้งข้อดีข้อเสียของการดำเนินงาน ในรูปโครงการ สรุปได้ดังนี้

1. ข้อดีของการดำเนินงานในรูปโครงการ

1.1 สามารถใช้เป็นกรอบแนวทางรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ได้ง่าย

1.2 สามารถใช้เป็นกรอบแนวทางให้ผู้เชี่ยวชาญฝ่ายต่างๆ ร่วมกันพิจารณา และทำหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างเป็นระบบ

1.3 ทำให้ทราบค่าใช้จ่ายรายปีและค่าใช้จ่ายทั้งหมด ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบ สามารถวางแผนจัดหาทรัพยากรต่างๆ มาล่วงหน้าได้

1.4 สามารถติดตามโครงการตามที่กำหนดไว้ในแผนได้

1.5 สามารถประเมินผลต่างๆ จากผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน

ภาพรวมอย่างครอบคลุม

1.6 สามารถวิเคราะห์ทางเลือกต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ ทำให้เลือกสิ่งที่ดี หรือเหมาะสมที่สุดได้

1.7 สามารถจัดโครงสร้างการบริหารได้ง่ายขึ้น

2. ข้อเสียของการดำเนินงานในรูปโครงการ

2.1 ต้องใช้ข้อมูลที่สมบูรณ์เพราะการวิเคราะห์โครงการจะมีคุณภาพเพียงใด ขึ้นอยู่กับปริมาณและคุณภาพของข้อมูลว่าสอดคล้องกับสภาพการณ์จริงเพียงใด ถ้าข้อมูลที่ได้ มีคุณค่าต่ำ ผลการวิเคราะห์โครงการก็มีคุณค่าต่ำด้วย

2.2 โครงการบริหารสังคมหรือโครงการภาครัฐ ส่วนใหญ่ไม่สามารถกำหนด วัตถุประสงค์เป็นตัวเงินได้ ต้องอาศัยสามัญสำนึกหรือการรับรู้ของผู้เกี่ยวข้องแทน

2.3 โครงการบริหารสังคมจะกำหนดให้ได้ดีขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ เข้าใจถึงปัญหาสังคม ถ้าขาดความรู้ดังกล่าวจะทำให้โครงการมีข้อจำกัดได้

2.4 โครงการใหญ่ๆ มักจะมีปัจจัยทางการเมืองเข้ามาแทรกเสมอ เหตุผลหรือ ผลการวิเคราะห์โครงการอาจมีน้ำหนักน้อยกว่าเหตุผลทางการเมืองได้ ยกเว้นถ้าผลการวิเคราะห์ตรงกับความต้องการทางการเมืองก็หมดปัญหาไป

2.5 โครงการจะประสบปัญหาการประเมินได้ ถ้าผู้ประเมินและผู้มีส่วนได้ส่วน เสียขาดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

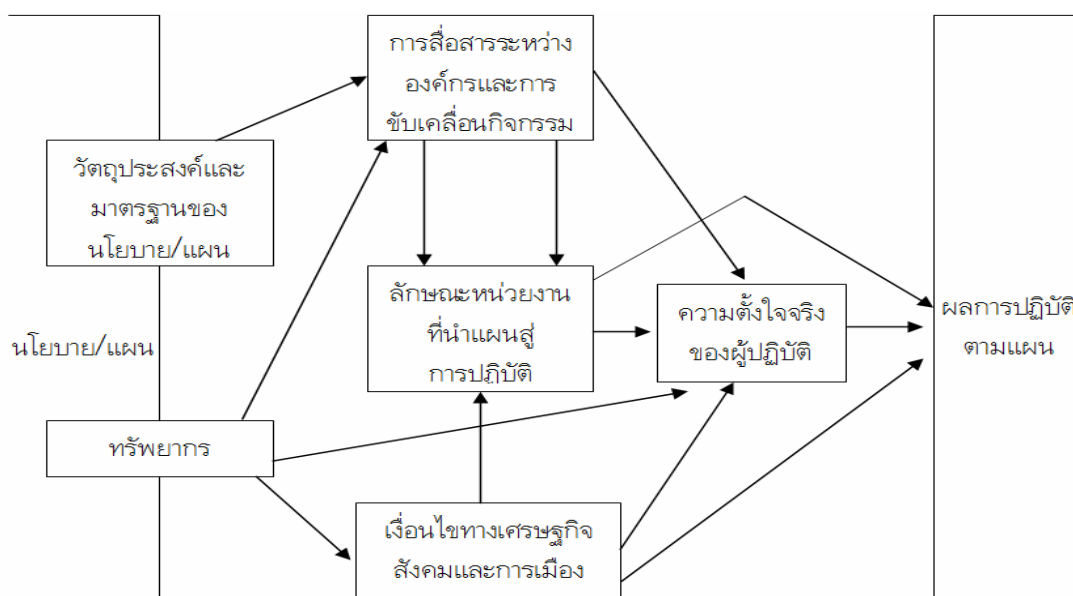
8. ลักษณะของโครงการที่ดี

ณรงค์ นันทวรรณ (2547 : 132 - 133 ; อ้างอิงมาจาก ประชุม รอดประเสริฐ. 2535 : 10) โครงการที่ดีจะเอื้อประโยชน์แก่บุคคล หน่วยงาน โดยให้ผลตอบแทน ที่คุ้มค่า ถ้ามีปัจจัยอื่นสนับสนุน โครงการที่ดีควรมีลักษณะสำคัญ 9 ประการ ดังนี้

1. มีพื้นฐานมาจากข้อมูลที่เป็นจริงและผ่านการวิเคราะห์แล้ว
2. สอดคล้องความต้องการของประชาชนหรือผู้รับบริการ
3. สามารถแก้ปัญหา พัฒนาองค์การหรือหน่วยงานได้
4. มีรายละเอียดของวัตถุประสงค์และเป้าหมายชัดเจน และมีความเป็นไปได้สูง
5. สาระของโครงการมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน เช่น วัตถุประสงค์สอดคล้อง กับปัญหา กิจกรรม หรือวิธีการดำเนินงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป็นต้น
6. มีรายละเอียดโครงการเพียงพอ เข้าใจง่ายและสามารถนำโครงการสู่การปฏิบัติ ได้สะดวก

7. มีระยะเวลาแน่นอนในการดำเนินงานทั้งเริ่มต้นและสิ้นสุด
8. ได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร
9. สามารถติดตามประเมินผลได้
10. กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์การบริหารโครงการ

แวน มีเตอร์ และแวน ฮอร์น (Van Meter และ Van Horn. 1978 ; อ้างอิงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 22 - 27) กล่าวถึง กรอบแนวคิด การนำแผนสู่การปฏิบัติ มีสาระสำคัญ คือ กระบวนการนำแผนสู่การปฏิบัติจะเริ่มขึ้นเมื่อเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของแผนได้รับการกำหนดขึ้น ต่อจากนั้นกระบวนการนำแผนสู่การปฏิบัติจะผันแปรไป ตามธรรมชาติของ การนำแผนสู่การปฏิบัติ กล่าวคือ แบบแผนของการตัดสินใจกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ในกระบวนการนำแผนของปฏิบัติจะสะท้อนให้เห็นโครงสร้างและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ทั้งหลายที่จะไปมีอิทธิพลต่อการบริหารแผน และสิ่งสำคัญที่จะเกิดขึ้นในกระบวนการนำแผนสู่การ ปฏิบัติก็คือ ความต้องการเปลี่ยนแปลงตามเจตจำนงของแผนกับระดับความขัดแย้งหรือความเห็นพ้อง ในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแผนของผู้มีส่วนได้เสีย แผนใดก็ตามหากมีวัตถุประสงค์ที่จะก่อให้เกิด ความเปลี่ยนแปลงสูง แต่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสียเห็นพ้องต้องกันต่ำ จะมีผลกระทบอย่าง มากต่อการนำแผนสู่การปฏิบัติ ซึ่งไม่ต่างจากแผนที่มีวัตถุประสงค์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่ำ ทฤษฎีของแวน มีเตอร์ และแวน ฮอร์น พยากรณ์ว่า แผนที่มีความต้องการการเปลี่ยนแปลงสูง และมีความเห็นพ้องต้องกันสูงจะมีประสิทธิผลในการนำสู่การปฏิบัติสูงกว่าแผนที่ต้องการการ เปลี่ยนแปลงต่ำและมีความเห็นพ้องต้องกันต่ำ กรอบแนวคิดของแวน มีเตอร์ และแวน ฮอร์น จะแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ดังภาพประกอบ 2 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ. 2545 : 27)

ภาพประกอบ 2 ตัวแบบการนำแผนสู่การปฏิบัติของแวน มีเตอร์ และแวน ฮอร์น

คำอธิบายคุณลักษณะขององค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ มีดังนี้

1. วัตถุประสงค์และมาตรฐานของแผน วัตถุประสงค์และมาตรฐานของแผนเป็นปัจจัยกำหนดรายละเอียดของเป้าหมายของแผนในบางกรณี มาตรฐานและวัตถุประสงค์ของแผนโดยตัวของมันเอง ก็เป็นตัวการที่ช่วยให้ง่ายต่อการวัดและประเมิน เพราะการวัดผลการปฏิบัติของแผนจะชัดเจนเพียงใดขึ้นอยู่กับความชัดเจนของเกณฑ์มาตรฐานและวัตถุประสงค์ของแผน ในทางตรงกันข้าม หากมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของแผนมีความคลุมเครือและมีความขัดแย้งกันย่อมทำให้ยากต่อการวัดและยากต่อการนำไปปฏิบัติ เพราะการวัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของแผน คือ การพิจารณาระดับเป้าหมายและวัตถุประสงค์บรรลุผล หากมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของแผนมีความชัดเจนและ แสดงคุณสมบัติที่ง่ายต่อการวัดการประเมินคุณค่าของแผนก็จะกระทำได้ง่าย ดังนั้นในการแปรเจตจำนงออกมาเป็นแผนควรเลือกถ้อยคำหรือข้อความในการเรียบเรียงแนวปฏิบัติหรือข้อกำหนดต่างๆ ของแผนอย่างพิถีพิถันให้สามารถสะท้อนเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติตามแผนได้ชัดเจน

2. ทรัพยากรแผน คือ สิ่งอำนวยความสะดวกต่อการบริหารแผน ทรัพยากรแผนอาจรวมถึงเงินและสิ่งเสริม (Incentives) ต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผนทรัพยากรเหล่านี้ จะเป็นปัจจัยส่งเสริมหรือช่วยอำนวยความสะดวกต่อประสิทธิภาพของการนำแผนสู่การปฏิบัติและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ทรัพยากรแผนที่เป็นตัวเงินเพียงอย่างเดียว ไม่เพียงพอที่จะทำให้การนำแผนสู่การปฏิบัติบรรลุ แต่การนำแผนสู่การปฏิบัติจำเป็นต้องมีทรัพยากรเสริมอื่นๆ อีกมาก

3. การสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม ประเด็นที่จะทำการสื่อสารระหว่าง องค์กร คือ มาตรฐานงานและวัตถุประสงค์ของแผน เพื่อให้ผู้นำแผนไปปฏิบัติแต่ละหน่วยงาน ร่วมรับผิดชอบแผนงาน โครงการ รู้และเข้าใจให้สอดคล้องกัน หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่ง

การสื่อสารระหว่างองค์กร คือ ความต้องการให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับมาตรฐานงานและวัตถุประสงค์ ของแผน อย่างไรก็ตามการสื่อสารภายในองค์กรและระหว่างองค์กรไม่ใช่เรื่องง่าย หากฝ่ายที่จัดทำแผนไม่สามารถเรียบเรียงถ้อยคำเกี่ยวกับแนวปฏิบัติให้ผู้ปฏิบัตินำไปใช้เข้าใจชัดเจนเป็นมาตรฐานเดียวกัน จะมีปัญหาในการปฏิบัติ เพราะหากข้อกำหนดและแนวปฏิบัติที่ไม่ชัดเจนอาจทำให้เกิดการแปลงสาร ขึ้นได้ง่าย หรือพร้อมที่จะเกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ปฏิบัติในกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมตลอดเวลา ดังนั้นการนำแผนสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติควรมีกลไกและกระบวนการเพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันเกี่ยวกับมาตรฐานงานและวัตถุประสงค์ของแผน

4. ลักษณะหน่วยงานที่นำแผนไปปฏิบัติ หน่วยงานหรือองค์กรที่นำแผนสู่การปฏิบัติมีลักษณะองค์ประกอบย่อยหลายประการที่เป็นตัวกำหนดการนำแผนสู่การปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ สมรรถนะและขนาดของทีมงาน ระดับความเข้มงวดในการควบคุมบังคับบัญชาของหน่วยงานย่อย ในกระบวนการนำแผนสู่การปฏิบัติ การสนับสนุนจากฝ่ายบริหารหรือความร่วมมือจากฝ่ายที่ดูแลกฎหมาย ความมีชีวิตชีวาขององค์กร ระดับการสื่อสารระบบเปิดภายในองค์กร และความสัมพันธ์ อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการระหว่างบุคคลหรือหน่วยงานที่นำแผนสู่การปฏิบัติ กับฝ่ายที่กำหนดนโยบายหรือแผนหรือองค์กรที่ประกาศใช้แผนคุณลักษณะขององค์กรที่กล่าวมา คือ การแสดงศักยภาพและความสามารถที่จะนำแผนสู่การปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ

5. เงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเป็นตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมของแผน ที่มีอิทธิพลและผลกระทบอย่างมากต่อกระบวนการนำแผน สู่การปฏิบัติ การพิจารณาองค์ประกอบด้านนี้จะคำนึงว่า การจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจให้กับหน่วยงานที่นำแผนไปปฏิบัติว่ามีความเพียงพอต่อการส่งเสริมให้แผนงานโครงการดำเนินไปสู่ความสำเร็จได้หรือไม่ ความเห็นสาธารณะต่อแผนที่นำไปปฏิบัติเป็นอย่างไร ขนชั้นนำชอบหรือไม่ชอบนโยบายหรือแผนที่นำไปปฏิบัติ กลุ่มหลากหลายในสังคมรวมทั้งกลุ่มผลประโยชน์ภาครัฐและภาคเอกชนองค์กรประชาคมคัดค้านหรือสนับสนุนการนำแผนสู่การปฏิบัติ ปัจจัยเหล่านี้ล้วนแต่มีความสำคัญ ต่อความสำเร็จของการนำแผนสู่การปฏิบัติ

6. ความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ องค์ประกอบ 5 ประการที่กล่าวมาจะถูกกลั่นกรองโดยความรู้สึกนึกคิดของผู้ปฏิบัติและจะมีการตอบสนองต่อแผนที่จะนำไปปฏิบัติ 3 ระดับ ซึ่งการตอบสนองนี้จะมีผลกระทบต่อการแสดงพลังความสามารถและความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ คือ (1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนที่จะนำไปปฏิบัติ (2) เจตคติต่อแผนที่นั้น (คืออาจจะยอมรับหรือเฉยๆ หรือปฏิเสธ) และ (3) ความเข้มข้นของเจตคติในข้อ 2

สมบัติ อารงธัญวงศ์ (2546 : ไม่มีเลขหน้า ; อ้างถึงใน มยุรี อนุমানราชธน. 2547 : 68 - 71) ได้อธิบายรายละเอียดของปัจจัยตัวแบบที่พัฒนาโดยกรอบแนวคิดของแวน Van Meter และ Van Horn ไว้ ดังนี้

1. มาตรฐานนโยบาย หมายถึง รายละเอียดของวัตถุประสงค์ของนโยบายในลักษณะที่เป็นปริมาณหรือคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานตามนโยบาย ส่วนใหญ่นโยบายจะกำหนดมาตรฐานไว้ในกฎระเบียบของแผนงานและกฎหมาย เพื่อให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติทุกระดับเข้าใจ อย่างเดียวกันว่า ควรปฏิบัติงานอย่างไร มาตรฐานจึงเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการ นำนโยบายไปปฏิบัติและทำให้นโยบายนำไปปฏิบัติอย่างสัมฤทธิ์ผล

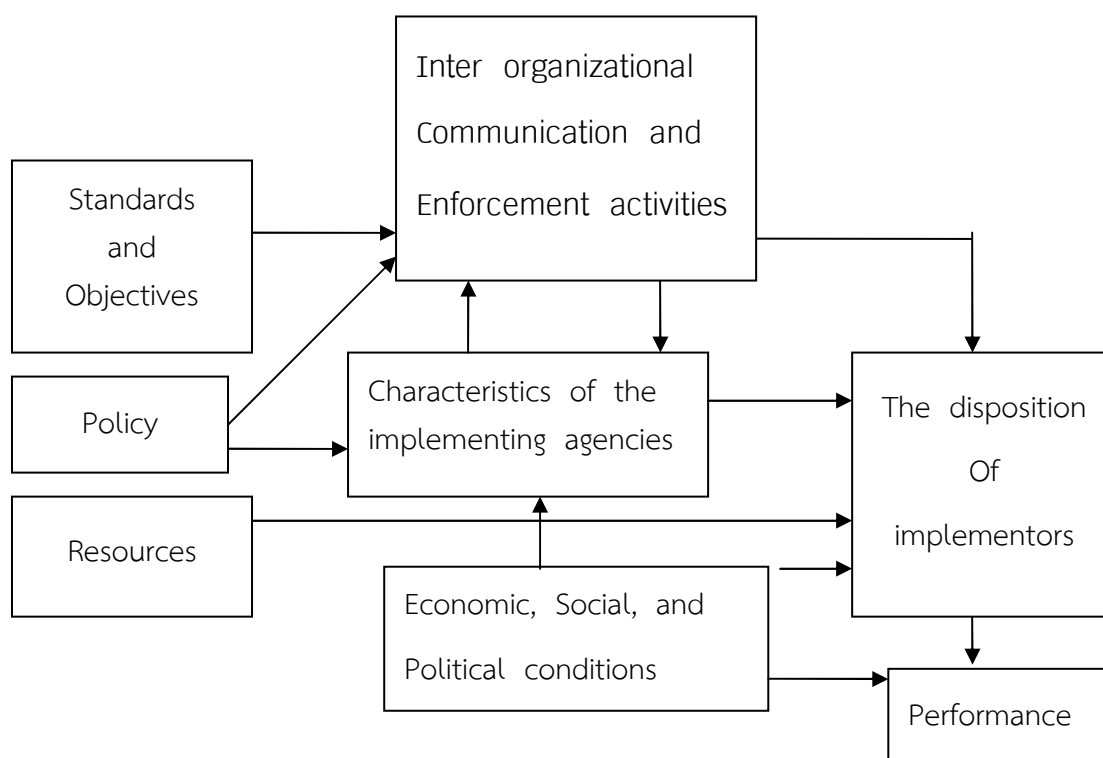
2. ทรัพยากรนโยบาย หมายถึง งบประมาณ ผู้ปฏิบัติงาน วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ รวมทั้งสารสนเทศที่นำมาใช้ในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทรัพยากรดังกล่าวต้องมีปริมาณเพียงพอและมีคุณภาพตามที่ต้องการ จึงจะทำให้นโยบายประสบความสำเร็จ

3. การสื่อสารความ หมายถึง การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้กำหนดนโยบายไปยังผู้ปฏิบัติงานตามนโยบายให้เข้าใจชัดเจนเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมายและสิ่งที่ต้องดำเนินงานในกระบวนการปฏิบัติงาน

4. คุณลักษณะของหน่วยปฏิบัติงาน หน่วยปฏิบัติงานหรือองค์การที่มีลักษณะที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นอย่างมาก คุณลักษณะของหน่วยปฏิบัติงานยังหมายถึงคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความสามารถของผู้ปฏิบัติงานตามนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการที่ได้รับมอบหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน รวมทั้งสถานภาพของหน่วยงานภายในองค์การ

5. ทศนคติของผู้ปฏิบัติงานที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจในมาตรฐานนโยบาย ความคิดเห็นที่มีต่อวัตถุประสงค์ของนโยบายและกระบวนการดำเนินงานตามนโยบาย และความเต็มใจหรือความตั้งใจของผู้ปฏิบัติงานในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย

แวน มีเตอร์ และแวน ฮอร์น (ศรีณย์ ฐิตารีย์. 2550 : 6 - 7 ; อ้างอิงมาจาก Van Meter and Van Horn. 1975 : 446 - 484) ได้เสนอตัวแบบ “A model of the policy implementation process” ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรหลัก 6 ตัวแปร คือ (1) มาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย (standards and objectives) (2) ทรัพยากร (resources) (3) การสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมการนำนโยบายไปปฏิบัติ (inter organizational communication and enforcement activities) (4) ลักษณะขององค์กรในการนำนโยบายไปปฏิบัติ (characteristics of the implementing agencies) (5) เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (economic, social, and political conditions) (6) การกำหนดของผู้ปฏิบัติ (the disposition of implementators) ตัวแปรดังกล่าว ในฐานะตัวแปรอิสระ (independent variables) ซึ่งทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างนโยบายกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ อีกทั้งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเองอีกด้วย ส่วนตัวแบบของการนำนโยบายไปปฏิบัติพิจารณาได้ดังภาพประกอบ 3 (ศรีณย์ ฐิตารีย์. 2550 : 6 - 7)

ภาพประกอบ 3 ตัวแบบกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ (A Model of the Policy Implementation Process)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การบริหารโครงการ เป็นการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการนำเอาทรัพยากรการบริหารมาตอบสนองกระบวนการบริหารให้สามารถดำเนินงานหรือดำเนินการได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีปัจจัยหลายประการที่กำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวของการบริหารโครงการ การประเมินความสำเร็จของการบริหารโครงการสามารถทำได้ในระหว่าง ที่โครงการนั้นยังอยู่ในกระบวนการของการดำเนินโครงการในลักษณะของการประเมินเพื่อหาทางแก้ปัญหา มากกว่าการประเมินเพื่อให้รู้ผลทั้งหมดของโครงการ โดยพิจารณาจากผลการดำเนินโครงการในระยะสั้นว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของนโยบายเพียงใด และในระยะยาวว่าบรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด รวมถึงการวัดระดับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องและระดับของความขัดแย้ง ที่เกิดขึ้นในกระบวนการของการดำเนินโครงการ ทั้งนี้ มีปัญหาในการดำเนินโครงการที่สำคัญ รวม 5 ประการ ได้แก่ ปัญหาทางด้านสมรรถนะ ปัญหาความสามารถในการควบคุม ปัญหาสมาชิกในองค์กรหรือหน่วยปฏิบัติไม่ให้ความร่วมมือหรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลมาจากโครงการนั้นๆ ปัญหาซึ่งเกิดจากเรื่องของอำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่รับผิดชอบในการดำเนินโครงการกับองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และปัญหาทางด้านความสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรหรือบุคคล ที่สำคัญ นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ ได้แก่ วัตถุประสงค์และมาตรฐานของแผน ทรัพยากรแผน การสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม ลักษณะหน่วยงานที่นำแผนไปปฏิบัติ เจเนอรัลทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง และ ความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ เป็นต้น

บริบทเกี่ยวกับโครงการรัฐเอื้อราษฎร์

1. ที่ดินของรัฐ

1.1 วิวัฒนาการในการจัดการเกี่ยวกับที่ดินของรัฐ

ในยุคสุโขทัย พระมหากษัตริย์ทรงกำหนดนโยบายทรัพยากรที่ดิน โดยส่งเสริมให้ประชากรเข้าถือครองที่ดินและใช้ที่ดินนั้นทำประโยชน์อย่างเสรี ดังปรากฏหลักฐานจากศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชมีข้อความตอนหนึ่งที่ระบุว่า “สร้างป่าหมากป่าพลูทั่วเมืองทุกแห่ง ป่าพร้าว ก็หลาย หมากม่วงก็หลาย หมากขามก็หลาย ในเมืองนี้ใครสร้างได้ไว้แก้มัน ฯลฯ” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ราษฎรสามารถเข้าทำกินในที่ดินได้โดยไม่ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่เป็นทางการ เมื่อมีการเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นแล้วสิทธิในที่ดินต้องตกเป็นของผู้ใช้ประโยชน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอัตราส่วนระหว่างประชากรกับที่ดินแตกต่างกันมาก ประชากรมีสัดส่วนน้อยกว่าจำนวนที่ดินที่มีอยู่ จึงสามารถให้ประชาชนถือครองที่ดินได้ไม่จำกัดตามความสามารถในการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์ โดยสรุปการจัดการเกี่ยวกับที่ดินในสมัยสุโขทัย จึงมีลักษณะรัฐยอมให้ประชาชนมีสิทธิในการถือครองที่ดินเมื่อได้เข้าทำกินในที่ดิน

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา พระมหากษัตริย์ทรงกำหนดนโยบายทรัพยากรที่ดิน โดยเน้นด้านการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถือครองที่ดินและใช้ที่ดินนั้นทำประโยชน์ เช่นเดียวกับสมัยกรุงสุโขทัย แต่พระมหากษัตริย์อาจทรงเรียกคืนจากประชาชนได้ ดังจะเห็นได้จากสาระสำคัญตอนหนึ่งของกฎหมายพระอัยการเบ็ดเสร็จบทที่ 52 ที่บัญญัติว่า “ที่แวนแคว้นกรุงเทพพระมหานครศรีอยุธยาหาดิลกภวนพรัตนราชธานีบุรีรมย์เป็นที่แห่งพระเจ้าอยู่หัว หากให้ราษฎรทั้งหลายผู้เป็นข้าแผ่นดินอยู่ จะได้เป็นที่ราษฎรหาได้” จึงกล่าวได้ว่าที่ดินทั้งหมดในสมัยนั้นจะเป็นของพระเจ้าแผ่นดิน แต่สำหรับการใช้ประโยชน์นั้นอนุญาตให้ราษฎรเข้าไปทำประโยชน์ได้โดยไม่ต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทราบ และพนักงานของรัฐจะเขียนโน้ตให้การบุกรุกที่ดินของรัฐหรือการเข้าไปทำประโยชน์โดยไม่แจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อนถือว่าเป็นความผิดอาญา ดังนั้นราษฎรจะได้สิทธิในที่ดินต่อเมื่อมีการขอจับจองเพียงอย่างเดียว นโยบายดังกล่าวอาจเป็นผลจากการที่มีประชากรเพิ่มขึ้น ขณะที่ที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมแก่การเพาะปลูกเริ่มหายาก ดังนั้นหากมีความจำเป็นหรือบังเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมพระมหากษัตริย์จะทรงเรียกคืนได้

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เนื่องจากที่ดินถือเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่ง ดังนั้นกรรมสิทธิ์ในที่ดินจะใช้หลักเดียวกับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ทรัพย์สินของแผ่นดินสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ ประเภทแรก ทรัพย์สินที่มีไว้ใช้จ่ายในราชการ แผ่นดินอยู่ในความดูแลของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติและส่วนราชการต่างๆ และประเภทที่สอง ทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้จ่ายในราชการส่วนพระองค์ โดยเฉพาะ เรียกว่าพระคลังข้างที่ถือเป็นทรัพย์สินประจำสถาบันพระมหากษัตริย์ (ชาญชัย แสวงศักดิ์ และบรรเจิด พลางกูร. 2541 : 16)

ในปี พ.ศ. 2473 มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งกล่าวถึงทรัพย์สินของแผ่นดินและมีการจำแนกทรัพย์สินของแผ่นดินด้วย โสภณ อรรถพิศาลโสภณ (2516 : 72) กล่าวว่า อสังหาริมทรัพย์ในประมวลกฎหมายนี้ เป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่ง และมาตรา 100 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เดิม) ดังกล่าว บัญญัติว่า อสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ ที่ดินกับทรัพย์สินอันติด อยู่กับที่ดินนั้นหรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดิน โดยหมายรวมถึงสิทธิทั้งหลายที่

เกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดินด้วย ดังนั้น ทรัพย์สินในยุครัตนโกสินทร์จึงหมายความว่ารวมในเรื่องของที่ดินด้วยบรรพ 4 แห่งประมวลกฎหมายนี้แสดงให้เห็นการนำแนวคิดเรื่องการแบ่งแยกทรัพย์สินของแผ่นดินออกจากทรัพย์สินของเอกชน และนำแนวความคิดในเรื่องสาธารณสมบัติของแผ่นดินในกฎหมายฝรั่งเศสมาใช้โดยบัญญัติในมาตรา 1304 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติว่า สาธารณสมบัติของแผ่นดินรวมทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดิน ซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เช่น 1) ที่ดินรกร้างว่างเปล่าและที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่น ตามกฎหมายที่ดิน 2) ทรัพย์สินพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นต้นว่าที่ชายตลิ่งทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ 3) ทรัพย์สินใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เป็นต้นว่า ป้อม และโรงพยาบาล สำนักการทหารบ้านเมือง เรือรบ อาวุธยุทโธปกรณ์

ในปัจจุบันการจัดการที่ดินของรัฐได้มีประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 บังคับใช้เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2497 ที่ยอมรับสิทธิของประชาชนโดยจัดให้ประชาชนผู้ที่ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินหากประสงค์จะได้สิทธิในที่ดินให้แจ้งการครอบครองภายใน 180 วัน นับแต่วันที่กฎหมายนี้ใช้บังคับ สำหรับการควบคุมดูแลในกรณีที่เป็นทรัพย์สินใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เป็นต้นว่า ป้อม และโรงพยาบาล สำนักการทหารบ้านเมือง เรือรบ อาวุธยุทโธปกรณ์ ซึ่งใช้ประโยชน์แก่ทางราชการโดยกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การปกครองท้องถิ่น อาจขอใช้ที่ดินของรัฐถือเป็นที่ราชพัสดุตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงการคลัง

1.2 ความหมายของที่ดินของรัฐ

ที่ดิน ตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 (2497 : 1) มาตรา 1 ให้ความหมายว่า พื้นที่ดินทั่วไปและให้หมายความรวมถึงภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และ ที่ชายทะเลด้วย

คำพล พัวพาณิชย์ (2525 : 26) ได้ให้ความหมายของที่ดินในเชิงทางเศรษฐกิจว่า หมายถึง พื้นผิวโลกทั้งหมด ทั้งนี้ได้หมายความรวมไปถึงพื้นดิน พื้นน้ำ และน้ำแข็งในแถบขั้วโลกตลอดรวมไปถึงป่าไม้ แร่ธาตุภายในดิน ทรัพยากรที่อยู่ในน้ำและปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ

ศิริ เกวลินสฤตย์ (2532 : 46) ได้อธิบายประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา 2 ที่บัญญัติว่า ที่ดินซึ่งมิได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลหนึ่งบุคคลใด ให้ถือว่าเป็นของรัฐ โดยสรุปได้ความว่า ที่ดินของรัฐนั้นจะโอนไม่ได้จะยึดไม่ได้ และจะใช้อายุความยันกับรัฐก็ไม่ได้ เว้นแต่จะเป็นการโอนไปโดยกฎหมายหรือพระราชกฤษฎีกา ที่ดินนั้นเป็นอสังหาริมทรัพย์จะไม่มีเจ้าของไม่ได้ ซึ่งเป็นหลักที่ถือให้เห็นว่าที่ดินเป็นของรัฐอย่างไร กล่าวคือ ถ้าหากว่าที่ดินนั้นยังไม่เป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลหนึ่งบุคคลใดก็ต้องเป็นของรัฐ คือ รัฐเป็นเจ้าของเสมอไป

สรุปก็คือ ที่ดินใดก็ตามถ้าหากว่ารัฐยังไม่ได้ออกหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ให้กับบุคคลหนึ่งบุคคลใดแล้ว ที่ดินนั้นก็ยังคงเป็นของรัฐอยู่ เว้นแต่รัฐจะได้ออกโฉนดที่ดินให้ผู้นั้นจึงจะได้กรรมสิทธิ์และพันพัวการณเป็นที่ดินของรัฐ ดังนั้น ที่ดินของรัฐจึงหมายความว่ารวมถึงพื้นที่ดินทั่วไปที่มีที่ดินของบุคคลหนึ่งบุคคลใด มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

1.3 ที่ดินและการใช้ที่ดิน

การใช้ที่ดินบ่งบอกถึงลักษณะกายภาพบนพื้นที่ดินอันเป็นผลมาจากกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ ซึ่งกระทำบนพื้นดิน การใช้ที่ดินเกิดขึ้นเนื่องจากมนุษย์มีความต้องการปัจจัยต่างๆ

ทั้งปัจจัย ด้านพื้นฐาน เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย และกิจกรรมต่างๆ ในวัฏจักรสังคมมนุษย์ เช่น กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ การศึกษา ศาสนา แหล่งพลังงาน และอื่นๆ อีกมากมาย ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทั้งสิ้น ความต้องการดังกล่าวทำให้ต้องมีการจัดสรรที่ดินเพื่อดำเนินกิจกรรมที่เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้น ณ ที่ตั้งแห่งนั้นๆ

การใช้ที่ดิน สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การใช้ที่ดินในชนบท (rural land use) กับการใช้ที่ดินในชุมชนเมือง (urban land use) การใช้ที่ดินในชนบทมีองค์ประกอบของกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในสังคมชนบท เช่น การใช้เพื่อการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ อยู่อาศัย ป่าไม้ เป็นต้น การใช้ที่ดินเมืองจะมีมากกว่าการใช้ที่ดินแบบชนบท การใช้ที่ดินเมืองมากประเภท ขึ้นนั้น เกิดจากการที่คนในเมืองมีกิจกรรมที่หลากหลาย สลับซับซ้อนมากกว่าคนที่อยู่ในชนบท เช่น อยู่อาศัย ค้าขาย ออกกำลังกาย หากแบ่งการใช้ที่ดินตามกิจกรรมหลักของการใช้ที่ได้ สามารถแบ่งได้ดังนี้ (วีระพงศ์ แสนจันทร์. 2540 : 3 - 5)

1. การใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัย การใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ หลายได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านกฎ ระเบียบ พระราชบัญญัติการก่อสร้าง กฎหมายผังเมือง เป็นต้น
 2. การใช้ที่ดินเพื่อประกอบการพาณิชย์กรรม ไม่ว่าจะเป็นร้านค้า ห้างสรรพสินค้า ธุรกิจ
 3. การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม เป็นที่ดินเพื่อใช้ในการประกอบการผลิตเชิงอุตสาหกรรม คือ การผลิตสินค้าเป็นจำนวนมาก
 4. การใช้ที่ดินเพื่อเป็นสถานที่ราชการ เป็นที่ตั้งของหน่วยงานต่างๆ ของราชการ เพื่อบริการสาธารณะแก่ประชาชน บริการสาธารณะบางประเภทต้องการที่ดินขนาดใหญ่ เช่น โรงพยาบาล มหาวิทยาลัย บางแห่งต้องการพื้นที่ขนาดเล็ก เช่น สถานีตำรวจ สถานีดับเพลิง เป็นต้น
 5. การใช้ที่ดินการันทนาการ ส่วนใหญ่แล้วเป็นที่ดินซึ่งจัดขึ้นเพื่อเป็นบริการสาธารณะ ได้แก่ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น เป็นต้น
 6. การใช้ที่ดินเพื่อการสาธิตอุปโภคพื้นฐาน เป็นที่ดินเพื่อบริการสาธารณะแก่ประชาชนด้านสาธิตอุปโภค ได้แก่ ถนน ทางรถไฟ สนามบิน สถานีขนส่ง เป็นต้น
 7. การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม เป็นที่ดินที่ใช้เพื่อการผลิตทางการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นพืชพรรณ ธัญญาหารหรือเหี่ยวไย เพื่อการบริโภคหรือเพื่อการพาณิชย์
 8. การใช้ที่ดินเพื่อเป็นป่าไม้ ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ใช้ในเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ เพราะป่าคือ ธรรมชาติ องค์ประกอบของป่ามีพืช สัตว์นานาพรรณ
 9. การใช้ที่ดินเพื่อการศึกษาและศาสนา เป็นการแบ่งย่อยจากที่ดินที่เป็นสถานที่ราชการหรือสถาบันให้ย่อยมาอีกระดับหนึ่ง ในกรณีที่ดินที่ใช้เพื่อการศึกษาเป็นของส่วนราชการ โดยส่วนใหญ่ในความเป็นจริงภาคธุรกิจเอกชนก็สามารถใช้ประกอบกิจการการศึกษาในระดับต่างๆ เช่นกัน ที่ดินที่ใช้เพื่อการศึกษา ประกอบด้วย วัดวาอาราม โบสถ์ เป็นต้น
- ยังมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือไปจาก 9 ประเภทที่กล่าวมาแล้ว ขึ้นอยู่กับการแบ่งกิจกรรมว่ามีความละเอียดมากน้อยเพียงใด และจะใช้อะไรเป็นเกณฑ์ ในการแบ่งการใช้ที่ดิน นอกจากนั้นแล้ว ยังมีที่ดินที่ไม่มีการใช้ประโยชน์หรือไม่มีการพัฒนา (undeveloped land)

ซึ่งเป็นที่ดินรกร้าง พื้นที่ว่างที่ยังไม่มีกิจกรรมใดเกิดขึ้น ได้แก่ บริเวณหนองน้ำ ที่ลุ่มน้ำขังหรือบริเวณที่มีการ รื้อถอนเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากประเภทหนึ่งไปอีกประเภทหนึ่งแล้ว แต่ยังไม่มีการประกอบกิจกรรมใดๆ

1.4 การได้มาที่ดินของรัฐ

การได้มาซึ่งที่ดินของรัฐ มี 4 วิธี คือ (ประมวลกฎหมายที่ดิน. 2497 : 1 - 17)

1. ที่ดินที่ไม่เป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลหนึ่งบุคคลใด ตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 2 ถือว่าเป็นที่ดินของรัฐ
2. ที่ดินที่มีการทอดทิ้งไม่ทำประโยชน์ในที่ดินหรือปล่อยที่ดินให้รกร้างว่างเปล่า ตามระยะเวลาที่กำหนด และมาตรา 6 แห่งประมวลกฎหมายที่ดินกำหนดว่า บุคคลที่มีสิทธิในที่ดิน ตามโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หากทอดทิ้งไม่ทำประโยชน์ในที่ดินหรือปล่อยที่ดิน ให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่า เมื่ออธิบดีกรมที่ดินได้ยื่นคำร้องต่อศาล และศาลได้สั่งเพิกถอนหนังสือแสดง สิทธิ ในที่ดินให้ที่ดินนั้นตกเป็นของรัฐ เพื่อดำเนินการตามประมวลกฎหมายที่ดินต่อ โดยมีกำหนด ระยะเวลา ดังนี้

2.1 ที่ดินที่มีโฉนด ระยะเวลาเกิน 10 ปี ติดต่อกัน

2.2 ที่ดินที่มีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ระยะเวลาเกิน 5 ปี ติดต่อกัน

3. มีผู้เวนคืนสิทธิในที่ดินให้แก่รัฐตามมาตรา 5 และมาตรา 71 แห่งประมวล กฎหมายที่ดินกำหนดว่า ผู้มีความประสงค์จะเวนคืนสิทธิในที่ดินให้แก่รัฐ ทำได้โดยยื่นคำขอเวนคืนต่อ พนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้แก่ เจ้าพนักงานที่ดิน โดยจะกำหนดให้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับ อสังหาริมทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สำหรับอสังหาริมทรัพย์ที่อยู่ในเขตท้องที่ สำนักงานที่ดินจังหวัดหรือสำนักงานที่ดินสาขานั้น

4. ที่ดินที่รัฐวิสาหกิจหรือองค์การปกครองท้องถิ่นจัดหาเองและนำมาใช้เพื่อ ประโยชน์ในทางราชการของท้องถิ่นหรือของรัฐวิสาหกิจโดยเฉพาะ หรือเป็นทรัพย์สินที่องค์การ ปกครองท้องถิ่นหรือรัฐวิสาหกิจถือครองอยู่อย่างเอกชน

ที่ดินของรัฐเหล่านี้ นอกจากรัฐจัดให้มีขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ของทางราชการโดยเฉพาะ แล้ว รัฐยังจัดให้มีไว้เพื่อเป็นสมบัติส่วนกลางสำหรับให้ประชาชนทุกคนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันด้วย เพราะฉะนั้นบุคคลใดจะเข้าครอบครองอ้างความเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว จึงไม่อาจกระทำได้ การศึกษาในเรื่องที่ดินของรัฐจึงเป็นการศึกษาเพื่อต้องการทราบว่า รูปแบบทางการบริหารของภาครัฐ และประชาชนสามารถจัดการที่ดินของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด เพื่อแก้ไขปัญหาของ ราษฎรที่ถือครองที่ดินของรัฐโดยมิชอบด้วยกฎหมายและองค์การที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองที่ดินของรัฐ ต่อไปในอนาคต

2. ที่ดินราชพัสดุ

2.1 วิวัฒนาการในการจัดการเกี่ยวกับที่ดินราชพัสดุ

สุรินทร์ หามนตรี (2542 : 4 - 5) กล่าวว่า ที่ราชพัสดุเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่งของชาติ อันมีรัฐเป็นสถาบันหนึ่งในการบริหารประเทศ ประกอบด้วย กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ มีหน้าที่ปฏิบัติการกิจของรัฐบาล เมื่อเป็นสถาบันต้องมีทรัพย์สินอยู่ในความครอบครองใช้ประโยชน์ หรือเป็นกรรมสิทธิ์ เพื่อเป็นสถานที่ตั้งที่ทำการหรือใช้ประโยชน์ประการอื่น เช่น ใช้เป็นบ้านพัก ข้าราชการ ดังนั้น ที่ราชพัสดุจึงเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่งของรัฐบาลที่มีมาตั้งแต่โบราณ

นับแต่มีการสถาปนา เป็นราชอาณาจักร โดยแต่ละหน่วยงานของประเทศครอบครองใช้ประโยชน์หรือถือกรรมสิทธิ์ กระจายอยู่จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2464 รองเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ คือ กรมพระจันทบุรีนฤนาถได้มีหนังสือจากหอรัษฎากรพิพัฒน์ที่ 205/23400 ลงวันที่ 14 มีนาคม 2464 กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ขอพระราชทานพระบรม ราชานุญาตจัดการกับกระทรวงต่างๆ เพื่อรวบรวมบรรดาที่ดินของหลวง (ที่ราชพัสดุ) ที่กระจายอยู่ทั่วทุกกระทรวงมาขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุ (ที่ราชพัสดุ) ว่างทางกระทรวงพระคลังฯ (กระทรวงการคลัง) เสียทางเดียว และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชหัตถเลขาที่ 65/507 ลงวันที่ 25 มีนาคม 2464 ความว่า “ทูลกรมพระจันทบุรีนฤนาถ ตามหนังสือกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ที่ 205/23400 ลงวันที่ 14 เดือนนี้ว่า เป็นสมควรจะรวบรวมบรรดาที่ดินของหลวงในกระทรวงต่างๆ มาขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุว่างทางกระทรวงพระคลังฯ เสียทางเดียว เพื่อปกครองไว้เป็นหลักฐานสืบไปนั้น หม่อมฉันเห็นชอบด้วยแล้ว ให้ท่านจัดการกับเจ้ากระทรวงต่างๆ ในเรื่องนี้ต่อไปเถิด” จากการพิจารณารายละเอียดที่ปรากฏในหนังสือกระทรวงพระคลังมหาสมบัติดังกล่าว การรวบรวมที่ดินของรัฐ ในขณะนั้นมาขึ้นทะเบียนว่างทางกระทรวงพระคลังฯ เพื่อสะดวกแก่การดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ ในที่ราชพัสดุให้เหมาะสม เพื่อเป็นการประหยัดพระราชทรัพย์และสำหรับที่ดินที่ยังมิได้ใช้ประโยชน์ ก็ให้นำไปขาย หรือถ้ายังไม่สมควรขายก็จัดการให้เกิดประโยชน์เก็บเงินขึ้นงบประมาณแผ่นดินนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2464 เป็นต้นมา ได้มีการวางระเบียบวิธีปฏิบัติและออกกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมดูแลและ ใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุอีกหลายฉบับเพื่อให้เหมาะสมกับข้อเท็จจริงและทันกับเหตุการณ์ของบ้านเมือง

2.2 ความหมายของที่ดินราชพัสดุ

พจนานุกรม กัมพูศิริ (2542 : 20 - 22) กล่าวว่า ความหมายที่ราชพัสดุพิจารณาตาม นิยามศัพท์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 ได้ ดังนี้ “มาตรา 4 ที่ราชพัสดุ หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์อันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ทุกชนิด เว้นแต่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ดังต่อไปนี้

ที่ดินรกร้างว่างเปล่าและที่ดินที่มีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้ง หรือกลับมาเป็นของแผ่นดิน โดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดินอสังหาริมทรัพย์สำหรับพลเมืองใช้หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ของพลเมืองใช้ร่วมกันเป็นต้นว่าที่ขายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบส่วนอสังหาริมทรัพย์ของรัฐวิสาหกิจที่เป็นนิติบุคคลและขององค์การปกครองท้องถิ่น ไม่ถือว่าเป็นที่ราชพัสดุ

สรุปได้ว่าที่ราชพัสดุ หมายถึง ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างซึ่งเป็นทรัพย์สินของรัฐโดยมีกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์มิได้เพื่อใช้ประโยชน์ในทางราชการและส่วนที่มีมิได้ใช้ประโยชน์ ในราชการก็จะนำมาพัฒนาจัดให้เช่าเพื่อหาประโยชน์นำรายได้เข้ารัฐ และจัดให้เช่าเพื่อแก้ปัญหา ความยากจนแก่ราษฎร

2.3 การได้มาซึ่งที่ดินราชพัสดุ

สุรินทร์ หามนตรี (2542 : 5 - 6) กล่าวว่า ที่ราชพัสดุคือทรัพย์สินประเภทหนึ่งของรัฐบาล ฉะนั้นทางราชการจะได้มาซึ่งที่ราชพัสดุก็น่าจะย่อมจะได้มาโดยหน่วยงานของทางราชการครอบครอง ใช้ประโยชน์และหรือถือกรรมสิทธิ์แต่เดิม ได้มาโดยการซื้อมาโดยการประกาศหวงห้ามไว้เพื่อประโยชน์ของทางราชการ เป็นต้น ตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 บัญญัติถึงการได้มาซึ่งที่ราชพัสดุไว้ 2 มาตรา คือ มาตรา 5 และมาตรา 11

“มาตรา 5 ให้กระทรวงการคลังเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุ บรรดาที่ราชพัสดุ ที่กระทรวง ทบวง กรมใดได้มาโดยการเวนคืนหรือการแลกเปลี่ยนหรือโดยประการอื่นให้กระทรวงการคลังเข้าถือกรรมสิทธิ์ในที่ราชพัสดุนั้น ทั้งนี้ยกเว้นที่ดินที่ได้มาโดยการเวนคืนตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม”

“มาตรา 11 บรรดาที่ราชพัสดุที่กระทรวง ทบวง กรมใดมาโดยกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์หรือโดยการแลกเปลี่ยนกรรมสิทธิ์กับเอกชนหรือโดยประการอื่นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้โอนมาเป็นของกระทรวงการคลัง”

พิจารณาตามความในมาตรา 5 และมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 ตามที่กล่าวนี้แสดงว่า ที่ดินและหรืออาคารสิ่งปลูกสร้างที่กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ได้มา ไม่ว่าด้วยประการใดๆ ทั้งก่อนและหลังพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 ใช้บังคับย่อมตกเป็นที่ราชพัสดุ เพราะแม้ได้ขึ้นทะเบียนก็ถือเป็นราชพัสดุแล้ว การขึ้นทะเบียนเป็นเพียงวิธีการอย่างหนึ่ง เพื่อบรรวมข้อมูลเกี่ยวกับที่ราชพัสดุไว้เพื่อสะดวกแก่การดูแลรักษาและใช้ประโยชน์เท่านั้น

สรุปได้ว่าการได้มาซึ่งที่ราชพัสดุมี 10 ประการ คือ

1. โดยการครอบครอง
2. ประกาศสงวนหวงห้ามไว้ใช้ราชการ ซึ่งได้ประกาศไว้ก่อนพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. 2478 มีผลบังคับใช้
3. พระราชกฤษฎีกาสงวนหวงห้ามที่ดินไว้ใช้ราชการ
4. ตกเป็นของรัฐเนื่องจากการค้างชำระภาษีอากร
5. รัฐบาลจัดซื้อด้วยเงินงบประมาณ
6. โดยคำพิพากษาของศาล
7. ที่ดินเหลือเศษจากการเวนคืนซึ่งรัฐบาลต้องจ่ายเงินชดเชย
8. โดยคำสั่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งกฎหมายให้อำนาจไว้ (ธรรมนูญการปกครอง)
9. เอกชนยกให้
10. โบราณสถาน คูเมือง กำแพงเมือง

ในกรณีที่ดินแปลงอ่างเก็บน้ำเขื่อนลำปาวได้มาโดยการจัดซื้อด้วยเงินงบประมาณ ดังนั้นจึงเป็นที่ราชพัสดุโดยมีกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์

3. การกำหนดนโยบายที่ดินของประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ฉบับที่ 1 - 11)

นโยบายการใช้ที่ดินของรัฐที่ผ่านมาได้เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์และยังขาดความแน่นอน ดังเช่นภาพการณ์ปัจจุบันเป็นการแก้ไขปัญหาในขณะเกิดภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ ดังปรากฏให้เห็นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 11 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555 : เว็บไซท์)

1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 - 2509) เน้นหนัก การจำแนกที่ดินและจัดสรรที่ดินเพื่อการครองชีพ
2. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 - 2514) เน้นหนัก ด้านการปรับปรุงระบบการถือครองที่ดินให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองเพียงพอ ปรับปรุงระบบการเช่าที่ดินเพื่อการเกษตรให้เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ตลอดจนการพัฒนาที่ดิน

3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 - 2519)

เน้นหนัก ด้านกรรมสิทธิ์ในที่ดินและป้องกันมิให้เกษตรกรสูญเสียกรรมสิทธิ์ในที่ดินของตนเอง
เร่งรัดการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรให้ได้ผลตอบแทนสูง ตลอดจนการอนุรักษ์และพัฒนาที่ดิน

4. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524)

เน้นหนัก ด้านการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปรับปรุงสิทธิการถือครองที่ดิน และการใช้ที่ดิน
เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตลอดจนสภาพแวดล้อม

5. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529)

รัฐให้ความสำคัญในด้านการจะปรับปรุงการบริหารและจัดการทรัพยากรที่ดิน ป่าไม้ และประมงให้มี
การพัฒนาควบคู่ไปกับการอนุรักษ์

6. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534)

โดยมีนโยบายและมาตรการสำหรับพัฒนาทรัพยากรที่ดิน เพื่อให้เกิดการพัฒนาการจัดสรรและการใช้
ทรัพยากรที่ดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพประสานสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจส่วนรวมของ
ประเทศ เพื่ออนุรักษ์ป้องกันแก้ไขความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่ดิน

7. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) เน้น

การบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้อย่างเหมาะสมกับสภาพ
สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศวิทยา พร้อมทั้งพิจารณาแนวทางบูรณะฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อม
โทรมให้กลับคืนสู่สภาพเดิมโดยเร็ว ซึ่งได้กำหนดแนวความคิดการวางแผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติตาม
การแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน คือ พื้นที่ในเขตอนุรักษ์ และพื้นที่นอกเขตอนุรักษ์ เพื่อให้การบริหาร
และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

8. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) เน้น

การพัฒนาคน ให้มีจิตสำนึกและบทบาทในการดูแล อนุรักษ์ การรักษาความสมดุลของสิ่งแวดล้อม
เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของประชาชน

9. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549)

ที่ยึดคุณลักษณะสำคัญของกลไกการบริหารจัดการที่ดี 6 ประการ ได้แก่ หลักความรับผิดชอบ โดย
ตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ การมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาของบ้านเมือง มีความ
กล้าหาญที่จะรับผิดชอบต่อจากการกระทำ หลักคุณธรรมคือยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ยึดหลักซื่อสัตย์
สุจริต ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย หลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้
และร่วมตัดสินใจในการพัฒนาประเทศ หลักความคุ้มค่า โดยบริหารจัดการทรัพยากรที่มีจำกัดให้มีการ
ใช้อย่างประหยัด คุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน หลักความ
โปร่งใส คือ เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้ประชาชนเข้าถึงได้สะดวก และมีส่วนร่วม
ตรวจสอบความถูกต้องในการดำเนินงาน และหลักนิติธรรมโดยตรากฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ ให้
ทันสมัย เป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม

10. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554)

มุ่งพัฒนาประเทศไปสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” (Green and Happiness Society) คนไทย
มีคุณธรรม นำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมี
คุณภาพเสถียรภาพและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืนอยู่ภายใต้ระบบ

บริหารจัดการประเทศที่มีธรรมภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี

11. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับชุมชน ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ และ ทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ "สังคม อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง" เป็นการนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อม คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ได้อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึง ทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาส ทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ บนพื้นฐานการผลิต และการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกัน ยังจำเป็นต้องบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้หลักการพัฒนาพื้นที่การกิจ และการมีส่วนร่วม ของทุกภาคส่วนในสังคมไทย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พงษ์ศักดิ์ กัมพุดิри (2542 : 26 - 32) กล่าวว่า การบริหารงานที่ราชพัสดุเป็นการ ดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ ต้องการมีที่ราชพัสดุไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในทางราชการของ กระทรวง ทบวง กรม และองค์การปกครองท้องถิ่นต่างๆ หากที่ราชพัสดุโดยังไม่ใช้ประโยชน์ใน ราชการหรือมิได้สงวนไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในราชการ จึงจะนำไปจัดหาประโยชน์เพื่อนำรายได้ส่งเข้า แผ่นดิน

การกำหนดนโยบายในการบริหารงานที่ราชพัสดุนั้น พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 มาตรา 6 ได้กำหนดให้ “คณะกรรมการที่ราชพัสดุ” ซึ่งประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการคลังเป็นประธาน ปลัดกระทรวงการคลังเป็นรองประธาน ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวง อุตสาหกรรม อธิบดีกรมที่ดิน ผู้อำนวยการสำนักผังเมือง (อธิบดีกรมการผังเมือง) เป็นกรรมการ อธิบดีกรมธนารักษ์ เป็นกรรมการและเลขานุการ และผู้อำนวยการกองรักษาที่หลวง (ผู้อำนวยการ สำนักบริหารที่ราชพัสดุ) กรมธนารักษ์เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการที่ราชพัสดุดังกล่าว จะเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายหลักเกณฑ์และ วิธีการในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ โดยหลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการที่ราชพัสดุดำหนดดังกล่าว เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว กระทรวงการคลังจะนำมาออกเป็นกฎกระทรวงเพื่อให้ส่วนราชการต่างๆ ถือปฏิบัติต่อไป

4. การบริหารงานที่ราชพัสดุ

4.1 หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารงานที่ราชพัสดุ

กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหา ประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2545 (2545 : 7 - 9) ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมซึ่งกำหนดโดย

กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ (ฉบับที่ 2) และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2549 มีรายละเอียดที่สำคัญ 4 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 การปกครองดูแลและบำรุงรักษาที่ราชพัสดุ

หมวดที่ 2 การใช้ที่ราชพัสดุ

หมวดที่ 3 การส่งคืนที่ราชพัสดุ

หมวดที่ 4 การจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุ

ในที่นี้จะกล่าวถึงหมวดที่ 4 การจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุ เนื่องจากที่ราชพัสดุมีไว้หรือสำรองไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในราชการเป็นสำคัญ แต่หากที่ราชพัสดุแปลงใดไม่เหมาะสมจะใช้ประโยชน์ในราชการ เช่น ตั้งอยู่ในย่านธุรกิจการค้าหรือเคยจัดให้เอกชนเช่าอยู่เดิมหรือที่ราชพัสดุที่ยังไม่มีส่วนราชการประสงค์จะเข้าใช้ประโยชน์และเพื่อป้องกันปัญหาการบุกรุก กรมธนารักษ์ก็สามารถนำไปหาประโยชน์เพื่อนำรายได้ส่งคลังหรือนำไปให้เช่าเป็นการชั่วคราวได้

ในการจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุได้แบ่งการจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุดอกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การจัดหาประโยชน์ในลักษณะของการช่วยเหลือสังคม ได้แก่ การจัดให้เช่าที่ดิน เพื่อยู่ออาศัย เพื่อประกอบการเกษตร และการจัดให้องค์กรสาธารณกุศลต่างๆ เช่าที่ราชพัสดุ รัฐมิได้ มุ่งแสวงหากำไรหรือผลประโยชน์ จากการจัดหาประโยชน์ประเภทนี้ค่าเช่าและค่าธรรมเนียมการเช่า จึงมีอัตราค่อนข้างต่ำ

2. การจัดหาประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ได้แก่ การนำที่ราชพัสดุที่ตั้งอยู่ในทำเลการค้าออกประมูลให้เอกชนแข่งขันเสนอโครงการ และผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่รัฐโดยยึดหลักการบริหารทรัพยากรที่ดินที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด คำนวณราคาที่ดินและในการพิจารณาให้สิทธิเอกชน รัฐจะพิจารณาจากรายได้ที่อยู่ในรูปตัวเงินและผลประโยชน์ตอบแทนทางสังคมควบคู่กันไปด้วย

3. การจัดหาประโยชน์ในลักษณะเป็นการสนับสนุนองค์การของรัฐ ได้แก่ การจัดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเช่าที่ราชพัสดุเพื่อสร้างตลาดสด อาคารพาณิชย์ เพื่อให้มีรายได้ เลี้ยงตัวเองได้ หรือการจัดให้รัฐวิสาหกิจเช่าที่ราชพัสดุ เพื่อใช้เป็นสำนักงานและประกอบกิจการตามอำนาจหน้าที่ การเรียกผลประโยชน์ตอบแทนเข้ารัฐกรณีนี้จะพิจารณาตามลักษณะการใช้ประโยชน์ เป็นแปลงๆ ไป

4.2 วิธีการจัดหาประโยชน์

ตามกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2545 (2545 : 7) หมวด 3 ข้อ 23 กำหนดว่า ที่ราชพัสดุที่ไม่ได้ ใช้ประโยชน์ในทางราชการหรือที่ไม่ได้สงวนไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในทางราชการ จะนำมาจัดหาประโยชน์โดยการจัดให้เช่าหรือโดยวิธีการจัดทำสัญญาต่างตอบแทนอื่น นอกเหนือจากการจัดให้เช่าก็ได้ การจัดหาประโยชน์โดยการจัดให้เช่าตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นการให้เช่าในลักษณะดังต่อไปนี้

4.2.1 การให้เช่าที่ดินที่ผู้เช่าใช้อาศัย

4.2.2 การให้เช่าที่ดินที่ผู้เช่าใช้ประกอบการเกษตร

4.2.3 การให้เช่าที่ดินเพื่อปลูกสร้างอาคารยกกรรมสิทธิ์ให้กระทรวงการคลัง

4.2.4 การให้เช่าที่ดินเพื่อประโยชน์อย่างอื่น

4.2.5 การให้เช่าอาคารซึ่งเป็นที่ราชพัสดุ

การจัดหาประโยชน์โดยวิธีจัดทำสัญญาต่างตอบแทนอื่นนอกเหนือจากการจัดให้เช่ากรรมนาภิรักษ์จะดำเนินการได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง การให้เช่าที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมจะดำเนินการได้ต่อเมื่อได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการที่ราชพัสดุโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

4.3 ค่าเช่าที่ดินและทฤษฎีค่าเช่าที่ดิน

ค่าเช่า (Rent) เป็นคำที่ใช้กันทั่วไปทั้งนักวิชาการและประชาชนที่พบในเรื่องของที่ดิน มักเกี่ยวข้องกับการเช่าที่ดินและสิ่งปลูกสร้างประเภทต่างๆ บนที่ดิน (เช่น เช่าบ้าน เช่าห้อง เช่าที่ดิน ทำกิน) เพื่อมาดำเนินกิจกรรมหรือสร้างประโยชน์ โดยจ่ายค่าเช่าให้แก่ผู้ครอบครองทรัพยากรนั้น ในเชิงเศรษฐกิจจะวิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากการใช้หรือให้ใช้ทรัพยากร ดังนั้นค่าเช่าเชิงเศรษฐกิจต่อที่ดิน หมายถึง ผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจจากการใช้ที่ดินผืนใดๆ ในการดำเนินกิจกรรมใดๆ (วีระพงศ์ แสนจันทร์. 2540 : 8)

ค่าเช่าที่ดินนั้นจะมีผลทางตรงกับระดับการแข่งขันเพื่อใช้ที่ดิน ณ ตำแหน่งนั้น กิจกรรมใดที่สามารถทำประโยชน์ต่อหน่วยพื้นที่สูงกว่าจะมีความสามารถแข่งขันสูงกว่ากิจกรรมอื่นๆ ณ ตำแหน่งนั้น

1. ทฤษฎีการเช่าที่ดินของริคาโด ซึ่งเป็นนักเศรษฐศาสตร์ยุคต้น ริคาโดเน้นอธิบายถึงความอุดมสมบูรณ์ของดินเป็นตัวกำหนดความแตกต่างของค่าเช่าที่ดิน ดังนั้น ทฤษฎีริคาโดเกือบทั้งหมดอธิบายค่าเช่าที่ดินทางการเกษตรโดยมีพื้นฐานเริ่มต้นจากสมมติฐานที่ว่า มีพื้นที่แห่งหนึ่งซึ่งมีชุมชน ตั้งรกรากใหม่ เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของที่ดินสูง และการใช้พื้นที่เพื่อการเพาะปลูก ประชากรยังมีจำนวนน้อย พื้นที่อุดมสมบูรณ์เท่านั้นที่ถูกนำมาเพาะปลูก

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าเช่าที่ดิน ปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อค่าเช่าที่ดิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ที่ดินในเชิงพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมมี ดังนี้ (วีระพงศ์ แสนจันทร์. 2540 : 15 ; อ้างอิงมาจาก Isard. 1969 : 26)

2.1 ระดับการเข้าถึง (Accessibility) หมายถึง การเข้าถึงโดยบุคคลและธุรกิจเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับแหล่งที่ตั้งที่ดิน

2.2 ทำเลที่ตั้ง (Site Characteristics) หมายถึง คุณสมบัติทางกายภาพของที่ดิน ระดับความสูงต่ำของที่ดิน ความหนาแน่นของที่ดิน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดประเภทการใช้ที่ดินและกิจกรรมต่างๆ

2.3 ค่าขนส่ง (Transpot Cost) ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าขนส่งวัตถุดิบและค่าขนส่งสินค้าทั้งจากแหล่งอื่นมายังแหล่งที่ตั้งนั้น และจากแหล่งที่ตั้งที่ดินแห่งนั้นไปสู่แหล่งอื่น ที่เกี่ยวข้อง

2.4 ความคล่องตัวในการขนส่ง (Transferability) หมายถึง สินค้าจะมีความคล่องตัวในการขนส่งแตกต่างกัน เนื่องจากปริมาตรหรือน้ำหนักของสินค้าที่ผลิตต่อหน่วยพื้นที่แตกต่างกัน เช่น ปูน น้ำมัน เหล็ก และสินค้าทางการเกษตร จัดว่ามีความคล่องตัวต่ำ เนื่องจากสินค้า มีน้ำหนักมากและเทอะทะ ขณะที่เพชรพลอย เครื่องประดับ มีความคล่องตัวสูง ที่ตั้งของที่ดินที่อยู่ ในเมืองจะไม่สะดวกต่อการขนส่งสินค้าที่มีความคล่องตัวในการขนส่งต่ำ แต่ถ้าเป็นที่ดินนอกเมือง จะสะดวกมากกว่า

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออุปทานที่ดิน มีปัจจัยหลักๆ ดังนี้ (วีระพงศ์ แสนจันทร์. 2540 : 5 - 6)

3.1 ข้อจำกัดทางธรรมชาติ (Natural Limit) อันเนื่องมาจากลักษณะทางธรรมชาติ โดยมีปัจจัยต่างๆ ทางธรรมชาติเข้ามาเกี่ยวข้องมากมายไม่ว่าจะเป็นแสงแดด อุณหภูมิ จำนวนน้ำฝนและปัจจัยที่เกิดจากทรัพยากรที่ดิน ได้แก่ ระดับความสูงต่ำ ลักษณะการระบายน้ำ คุณสมบัติทางดิน กายภาพของดิน ข้อจำกัดทางธรรมชาติต่างๆ มีผลในการกำหนดกิจกรรมการใช้ทรัพยากรที่ดิน

3.2 ข้อบังคับทางกฎหมาย (Legal Constraints) โดยพื้นฐานแล้วกฎหมายเป็นเงื่อนไขใช้ในการจัดสรรทรัพยากรที่ดินแก่สังคม ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของปัจจัยทางสังคมแต่ละท้องถิ่น และแนวคิดของสังคมต่อสิทธิและกรรมสิทธิ์ในที่ดิน โดยทั่วไปแล้วกฎหมายจะเกี่ยวข้องกับการให้โอกาสการใช้และการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินในกิจกรรมที่สังคมนั้น

3.3 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เมื่อมนุษย์นำทรัพยากรมาใช้มากขึ้นจะก่อให้เกิดการแข่งขันช่วงชิงเพื่อให้ได้มา มีการเสนอราคาทรัพยากร ทำให้เกิดอุปสงค์ต่ออุปทานของทรัพยากรที่ดินเพื่อการผลิต เพื่อการบริการ ซึ่งจะก่อให้เกิดการขยายตัวของแหล่งอุปทานหรือจะก่อให้เกิดพัฒนาแนวทางในการใช้ทรัพยากรแบบเข้มข้นมากขึ้นก็ตามแต่อุปทานจะถูกจำกัดโดยจะให้ผู้ที่สามารถจ่ายค่าทรัพยากรเป็นผู้ใช้นั้น

3.4 ปัจจัยทางเทคโนโลยี (Technological Factor) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถของมนุษย์ในการใช้ประโยชน์จากที่ดิน เช่น ถ้าองค์ความรู้และเทคโนโลยียังต่ำ ก็จะไม่มีการนำทรัพยากรบางอย่างออกมาใช้ ไม่มีการนำเหล็ก ถ่านหิน น้ำมันมาสร้างมูลค่า ในทางกลับกันถ้ามีองค์ความรู้และเทคโนโลยีสูง ก็จะสร้างมูลค่าและสร้างโอกาสในการใช้ทรัพยากรเพื่อประโยชน์แก่ มวลมนุษย์อย่างกว้างขวาง

4. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์ที่ดิน มีปัจจัยหลักๆ ดังนี้ (วีระพงศ์ แสนจันทร์. 2540 : 5 - 6)

4.1 ประชากร (Population) เมื่อประชากรเพิ่มขึ้น ความต้องการสินค้าและบริการจะเพิ่มมากขึ้น โดยทั่วไปแล้วจะส่งผลให้มีความต้องการในการใช้ทรัพยากรที่ดินเพิ่มมากขึ้นเพื่อผลิตสินค้า เพื่อกิจกรรมของมนุษย์ เช่น อยู่อาศัย พาณิชยกรรม พักผ่อนหย่อนใจ อย่างไรก็ตามในสังคม ที่มีองค์ความรู้ที่สามารถผลิตสินค้าและบริการซึ่งมีลักษณะการใช้ทรัพยากรที่ดินแบบประหยัด (Land Saving Technology) ความกดดันที่เกิดจากประชากรต่อการที่ดินจะต่ำ

4.2 ความหนาแน่นของประชากร (Population Density) ความหนาแน่นของประชากรมักจะบ่งบอกความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรที่ดิน ที่ใดที่มีความหนาแน่นสูงมักมีความอุดมสมบูรณ์ของที่ดินสูงตาม อย่างไรก็ตามที่กล่าวมาอาจเป็นมุมมองด้านการนำที่ดินมาใช้ในการผลิตทางการเกษตรเท่านั้น ซึ่งถ้ามองในมิติอื่นๆ พื้นที่ประชากรหนาแน่นจำนวนมากประกอบการอุตสาหกรรมและบริการเป็นหลัก ดังนั้น ความหนาแน่นของประชากรบ่งบอกถึงความต้องการของที่ดินบางส่วนเท่านั้น

4.3 ความเป็นเมือง (Urbanization) จากอดีตถึงปัจจุบันระดับความเป็นเมืองของทุกประเทศในโลกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอัตราที่แตกต่างกันไป ประชากรเมืองมักมีรายได้สูง

โดยเปรียบเทียบและมีความต้องการกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลาย ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ก่อให้เกิดความต้องการที่ดินเพื่อดำเนินกิจกรรมที่สนองความต้องการที่หลากหลายนั้น ทั้งการอยู่อาศัย การพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น

4.4 อัตราส่วนของจำนวนประชากรต่อที่ดิน (Man - Land Ratio) ซึ่งนำมาพิจารณาในเชิงคุณภาพได้ โดยการกำหนดรายละเอียดเฉพาะของประชากรกลุ่มต่างๆ และที่ดินประเภทต่างๆ แนวคิดโดยทั่วไปเป็นการสร้างตัวชี้วัดเบื้องต้นถึงประชากรต่อที่ดินและผลิตผลจากที่ดิน บางครั้ง มีการสร้างตัวชี้วัดเป็นอัตราส่วนกลับกัน คือ เป็นอัตราส่วนของที่ดินต่อหัว เป็นที่นิยมในการใช้เป็น ตัวชี้วัดพื้นที่เพาะปลูกพืชผลทางการเกษตรต่อเกษตรกร ความสามารถของพื้นที่ในการผลิตอาหาร ต่อประชากร ระดับแคลอรีที่ผลิตได้ในดินต่อประชากร ดังนั้น จึงเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญที่บอกถึงความต้องการที่ดินเมื่อประชากรเปลี่ยนแปลงไป

4.5 ระดับการบริโภคอาหารต่อหัว (Per Capita Level Of Food Consumption) เป็นตัวชี้วัดที่แสดงความสามารถของประชากรในการผลิตอาหารอย่างพอเพียงกับความต้องการของสังคมหนึ่งๆ หรือไม่ ซึ่งใช้พื้นฐานจากระดับความเติบโตและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ อาหารถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการดำรงชีวิต ซึ่งสังคมต้องมีความพอเพียงด้านการผลิตอาหาร มิเช่นนั้นแล้วสังคมนั้นจะพัฒนาด้านอื่นๆ ได้ยาก ดังนั้น นักวางแผนและพัฒนาได้สร้างตัวชี้วัดเกี่ยวกับอาหารหลายตัว เพื่อทราบและใช้ในการวางแผนพัฒนาการใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น ค่าเฉลี่ยของอาหารและระดับโภชนาการต่อหัว ระดับต่ำสุดของความต้องการอาหารต่อหัว เป็นต้น ค่าตัวชี้วัดต่างๆ จะสามารถบอกถึงแนวทางการใช้ทรัพยากรที่ดิน เพื่อทำการผลิตสนองความต้องการได้ในระดับหนึ่ง

4.4 มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ ในขณะนี้มีอยู่ทั้งสิ้นรวม 10 มติ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2554 : ออนไลน์)

4.4.1 มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2532 เห็นชอบตามที่กระทรวงการคลังเสนอให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุและปล่อยปละละเลยให้มีการบุกรุกที่ราชพัสดุเกิดขึ้นจะต้องรับผิดชอบในการดำเนินการให้ผู้บุกรุกออกจาก ที่ราชพัสดุก่อนส่งคืนที่ราชพัสดุให้กรมธนารักษ์

4.4.2 มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2533 เห็นชอบตามมติคณะกรรมการช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจน (กชก.) เพื่อแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ของ กองการสัตว์และเกษตรกรรมที่ 1 กรมการสัตว์ทหารบก ซึ่งเป็นที่ราชพัสดุตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่อำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอวังขนาย อำเภอบ้านทวน อำเภอวังกะ จังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2541 ดังนี้

1) ให้เช่าตามจำนวนเนื้อที่ครอบครอง แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินครอบครัวละ 15 ไร่ ถ้าเกินให้ลดลงเหลือครอบครัวละ 15 ไร่ โดยถือเกณฑ์ “บ้านเลขที่” บ้านหนึ่งเท่ากับ “1 ครอบครัว”

2) ต้องทำสัญญาเช่ากับกระทรวงการคลังและห้ามโอนสิทธิการเช่า ยกเว้น จะตกทอดทางมรดก

3) ครอบครองโดยอยู่กระจัดกระจายในพื้นที่ ให้อพยพมาเช่าอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ที่ทางราชการจัดสรรให้

4) ครอบครองที่ดินทำกินโดยมีหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินของตนเองถูกต้องแล้วไม่มีสิทธิเช่า

ราษฎรรายใดที่ไม่มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือหรือไม่ยอมปฏิบัติตามแนวทางและเงื่อนไขในการแก้ไขปัญหาให้ดำเนินการตามกฎหมายอย่างจริงจัง และให้ใช้แนวทางแก้ไขปัญหานี้เป็นแนวทางและเงื่อนไขในการแก้ไขปัญหาราษฎรอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่สวทหทงห้ามแปลงอื่นตามพระราชกฤษฎีกาซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่า อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. 2478 โดยอนุโลม

4.4.3 มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2536 เห็นชอบตามสำนักนายกรัฐมนตรี ได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ดังนี้

1) รัฐควรเร่งรัดการออกเอกสารสิทธิให้แก่ราษฎรในกรณีที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าราษฎร ได้ครอบครองทำประโยชน์มาก่อน และรัฐควรเร่งดำเนินการสำรวจแนวเขตที่ดินของรัฐให้ชัดเจน

2) รัฐไม่ควรออกเอกสารสิทธิให้แก่ราษฎรผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ

3) ที่ดินของรัฐ ยกเว้นเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตพื้นที่ต้นน้ำลำธาร พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 และชั้น 2 ที่ราชพัสดุ ที่สาธารณประโยชน์สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันที่มีผู้บุกรุก ถ้ารัฐหมดความจำเป็นจะต้องสงวนไว้อีก ให้ดำเนินการตามกฎหมายปฏิรูปที่ดิน

4.4.4 มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2537 เห็นชอบมาตรการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ กรณีการจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการเสนอ โดยที่ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการบุกรุก ที่ราชพัสดุ ดังนี้

1) ให้กระทรวงการคลัง กรมธนารักษ์ ดำเนินงานการเพื่อให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและขั้นตอนที่เหมาะสมบังเกิดผลในทางปฏิบัติในการเรียกคืน และส่งคืนที่ราชพัสดุ ให้เป็นไปตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีได้อย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ

2) ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองท้องถิ่น ซึ่งครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุมีหน้าที่ในการดำเนินการดังนี้

(1) แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานให้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับที่ราชพัสดุภายในหน่วยงานนั้นๆ การจัดทำและควบคุมทะเบียนที่ราชพัสดุให้มีความสมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน รวมทั้งควบคุมการใช้หรือขอเปลี่ยนแปลงการใช้ให้ถูกต้อง

(2) ทำรายงานการตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแบบที่กรมธนารักษ์กำหนดและจัดส่งให้กระทรวงการคลังทราบเป็นประจำทุกปี

(3) หากมีการบุกรุกให้หน่วยงานประสานงานกับกรมธนารักษ์เพื่อวางแผนและดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกกันอย่างใกล้ชิด

4.4.5 มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2538 รับทราบผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2537 และเพิ่มมาตรการในการป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ รวม 3 ประการ คือ

(1) ให้ส่วนราชการต่างๆ ก่อสร้างรั้วเฉพาะที่ดินราชพัสดุแปลงที่มีความจำเป็นบริเวณที่จะต้องป้องกันการบุกรุก โดยให้กรมธนารักษ์แจ้งความจำเริญดังกล่าวให้สำนักงบประมาณทราบอีกครั้งหนึ่ง

(2) ในกรณีที่ยังไม่ได้มีการสร้างรั้วล้อม ให้ส่วนราชการจัดเจ้าหน้าที่ตรวจแนวเขตที่ดินอยู่เสมอ ถ้ามีการบุกรุกเกิดขึ้นหรือการละเมิดสิทธิเกิดขึ้นให้ดำเนินการตามระเบียบหรือตามกฎหมายทันที

(3) ให้กระทรวงการคลัง (กรมธนารักษ์) สำรวจและตรวจสอบที่ดินราชพัสดุ ทั่วประเทศว่ามีอยู่เท่าใด ที่ใดบ้าง แล้วแจ้งส่วนราชการที่ครอบครองทราบ เพื่อเป็นการประสานในการป้องกันดูแลไม่ให้เกิดการบุกรุกที่ดินราชพัสดุ

4.4.6 มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2539 เห็นชอบผลการเจรจากับสมัชชา คนจนและองค์กรต่างๆ ตามที่รองนายกรัฐมนตรี (นายมนตรี พงษ์พานิช) เสนอ ในส่วนที่เกี่ยวกับ การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินราชพัสดุ คือ ที่ราชพัสดุอำเภอสีคิ้ว จังหวัด นครราชสีมา ให้กรมธนารักษ์แก้ไขปัญหาการบุกรุกโดยจัดทำสัญญาเช่ามีกำหนด 30 ปี และคิดค่าเช่าเพื่ออยู่อาศัยตารางวาละ 0.25 บาท ต่อเดือน และเพื่อประกอบการเกษตรไร่ละ 60 บาท ต่อปี

4.4.7 มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2540 เห็นชอบแผนการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐในเชิงรุก ตามที่คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐเสนอ ดังนี้

(1) เห็นชอบแผนการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของ กองทัพบกและให้ดำเนินการต่อไปได้ โดยกำหนดเป้าหมายการแบ่งพื้นที่ให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 5 มกราคม 2541 และให้ตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษาของ นายกรัฐมนตรี เข้าร่วมด้วย เพื่อพิจารณาจัดทำแผนโครงการช่วยเหลือราษฎรที่อยู่ในพื้นที่ที่ทหาร แบ่งให้ เพื่อให้มีอาชีพอย่างมั่นคงถาวร มีรายได้ มีงานทำ รวมทั้งให้มีแผนการใช้ประโยชน์ในที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วย

(2) ให้ใช้แผนการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกองทัพบก ดังกล่าวถือปฏิบัติในที่ดินของรัฐที่อยู่ในความดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ของส่วนราชการอื่น รวมทั้ง ที่ดินโบราณสถานตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน ที่วัดตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ ที่ดินของ ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา โดยอนุโลม

(3) ขอให้สำนักงานงบประมาณพิจารณาให้การสนับสนุนการดำเนินการ

(4) ให้สำนักนายกรัฐมนตรีโดยผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ประจำเขตตรวจราชการทุกเขต กำกับติดตามผลการดำเนินการตามแผนฯ ในพื้นที่รับผิดชอบ ให้ กระทรวงมหาดไทยโดยผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย กำกับติดตามผลการดำเนินการตามแผนฯ ของจังหวัดต่างๆ และกองทัพบกติดตามผลการดำเนินการตามแผนฯ สำหรับหน่วยขึ้นตรงกับ กองทัพบก

4.4.8 มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2545 อนุมัติตามมติ คณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรีคณะที่ 3 โดยเห็นชอบให้นำร่างมาตรการแก้ไขปัญหา การบุกรุกตามที่กระทรวงการคลังเสนอ โดยให้นำมาตรการดังกล่าวมาใช้แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดิน ตาม พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่อำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอวังขนาย

อำเภอ บ้านทวน และอำเภอวังกะ จังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2481 (จังหวัดกาญจนบุรี) และพื้นที่ สงวนหวงห้ามของทางราชการทุกแปลง โดยจัดให้เช่าตามเนื้อที่ครอบครองใช้ประโยชน์จริงเป็นการ ชั่วคราว (ครั้งละ ไม่เกิน 3 ปี) โดยให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการของกรมธนารักษ์

4.4.9 มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2546 เห็นชอบตามมติ คณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรีคณะที่ 6 ที่เสนอ รวม 2 ข้อ

(1) ให้กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานทะเบียนกลาง) รับไปดำเนินการ เพิ่มเติมข้อความในแบบพิมพ์ทะเบียนบ้านชั่วคราวเพื่อให้มีความหมายทำนองว่า ทะเบียนบ้านชั่วคราว “เป็นเอกสารเพื่อตรวจสอบทางทะเบียนเท่านั้น ไม่ก่อให้เกิดสิทธิใดๆ ในที่ดิน” เพื่อให้ผู้รับ ลงทะเบียนบ้านชั่วคราวเข้าใจถึงสิทธิและฐานะของตนเอง ตลอดจนหน่วยงานของรัฐที่จะให้บริการจะ ได้พิจารณาใช้ดุลยพินิจให้เหมาะสมต่อไป

(2) ให้คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) รับไป พิจารณากำหนดมาตรการให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตรวจสอบและวางมาตรการป้องกันและแก้ไข ปัญหา การบุกรุกที่ดินของรัฐ

4.4.10 มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2546 เห็นชอบให้ ปรับปรุงมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2540 เรื่องแผนการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐในเชิงรุกจาก “เห็นชอบตามที่คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐเสนอ โดยในส่วนของงบประมาณให้คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐจัดทำรายละเอียดของ แผนให้ชัดเจนโดยเฉพาะหน่วยงานรับผิดชอบ เป้าหมายของแผนหรือกิจกรรม ปริมาณงาน และ ระยะเวลาที่จะดำเนินการ แล้วเสนอขอตั้งงบประมาณรายจ่ายตามกระบวนการงบประมาณต่อไป” เป็น “เห็นชอบตามที่คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐเสนอ โดยในส่วนของ งบประมาณให้หน่วยงานในพื้นที่ ที่รับผิดชอบจัดทำรายละเอียดของแผนให้ชัดเจน รวมทั้งเป้าของแผน หรือกิจกรรม ปริมาณงาน และระยะเวลาที่จะดำเนินการแล้วเสนอคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ เพื่อประสานงานขอตั้งงบประมาณรายจ่ายตามกระบวนการงบประมาณต่อไป”

กรมธนารักษ์ ในฐานะผู้ปกครอง ดูแล บำรุงรักษา และบริหารจัดการที่ราชพัสดุได้แก้ไข ปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุซึ่งเป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการที่ราชพัสดุเป็นอย่างมาก และที่ผ่านมาแม้จะมีมติคณะรัฐมนตรีหลายมติที่กำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุไม่ว่าจะเป็นมาตรการป้องกันการบุกรุกที่กำหนดให้ส่วนราชการผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุมีหน้าที่ดำเนินการต่างๆ หรือมาตรการที่กำหนดเพื่อยืนยันสิทธิในที่ดินของรัฐและเพื่อลดข้อ ขัดแย้งเกี่ยวกับ การใช้ที่ดินในระยะยาวโดยให้กรมธนารักษ์แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุด้วยการจัด ให้เช่า แต่การดำเนินการตามมาตรการเหล่านั้นมีข้อจำกัดซึ่งเกิดจากปัจจัยหลายประเภทที่ไม่ เอื้ออำนวย เช่น ส่วนราชการผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุมิได้ถือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและ จริงจัง การจัดให้เช่าไม่สามารถกระทำได้อีกเนื่องจากส่วนราชการผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ไม่ยินยอม ส่งคืนที่ราชพัสดุ หรือ การจัดให้เช่าขัดกับกฎหมายผังเมือง เป็นต้น ทำให้ปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งกรมธนารักษ์เห็นว่า หากจะแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุให้เป็น รูปธรรมและสัมฤทธิ์ผลตามนโยบายของรัฐบาล สามารถแก้ไขปัญหาคือพิพาทในเรื่องการถือครองที่ดิน ของรัฐอันจะทำให้นโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุนของรัฐบาลประสบผลสำเร็จอีกทางหนึ่งก็สมควรจะ นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุโดยปรับปรุง

จากมติคณะรัฐมนตรีที่มีอยู่เดิมให้เป็นมติเดียว ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2547 ตามมติคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี 1 , 2 (ฝ่ายความมั่นคงและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ) ที่มีมติเห็นชอบตามที่กระทรวงการคลังเสนอมาตรการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ ประกอบด้วย มาตรการที่กำหนดให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ครอบครอง ใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุต้องดำเนินการ มาตรการที่กำหนดให้กระทรวงการคลัง (กรมธนารักษ์) ต้องดำเนินการ และมาตรการเสริมที่กำหนดให้หน่วยงานอื่นให้การสนับสนุน โดยให้ปรับปรุงจากมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวที่อยู่เดิม จำนวน 10 มติ ได้แก่ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2532 วันที่ 21 สิงหาคม 2533 วันที่ 4 พฤษภาคม 2536 วันที่ 25 มิถุนายน 2545 วันที่ 8 เมษายน 2546 และวันที่ 3 มิถุนายน 2546 มารวมให้เป็นมติเดียว โดยให้ความเห็นของคณะกรรมการกลั่นกรองฯ ที่เห็นว่า มาตรการเพิ่มเติมที่กรมธนารักษ์กำหนดให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุต้องดำเนินการนั้น กรมธนารักษ์ควรมีเกณฑ์ปฏิบัติและกลไกในการกำกับดูแลให้ชัดเจน เช่น การกำหนดบทบาท อำนาจ และหน้าที่ของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นที่ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุ และตารางเวลาสำหรับให้หน่วยงานผู้ครอบครอง ใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุต้องปฏิบัติตามอย่างไรบ้าง เป็นต้น รวมทั้งเรื่องความรับผิดชอบกรณีที่เกิด การบุกรุกที่ราชพัสดุ ควรเป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างกรมธนารักษ์และหน่วยงานผู้ครอบครอง ใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุไปดำเนินการด้วย (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2554 : เว็บไซต์)

5. การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชภัฏของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ กรมธนารักษ์ (2553 : 53) กล่าวถึง โครงการรัฐเอื้อราชภัฏว่า ตามที่รัฐบาลมีนโยบาย การบริหารจัดการที่ดินของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจนเชิงบูรณาการ กรมธนารักษ์ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา และบริหารจัดการที่ราชพัสดุ ซึ่งเป็นที่ดินของรัฐ ประเภทหนึ่งที่จะต้องสนองนโยบายของรัฐบาลดังกล่าว โดยการนำที่ราชพัสดุในพื้นที่ 75 จังหวัดและกรุงเทพมหานครจำนวนเนื้อที่ประมาณ 1 ล้านไร่ ซึ่งเป็นที่ว่างมิได้ใช้ประโยชน์ในทางราชการและ ที่ราชพัสดุที่มีผู้ถือครองทำประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมาดำเนินการแก้ไขปัญหาสังคมและ ความยากจนเชิงบูรณาการ จึงได้จัดทำยุทธศาสตร์กรมธนารักษ์ พ.ศ. 2547 - 2551 กำหนด แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืนที่นำนโยบายการบริหารจัดการที่ดินของรัฐ มาบูรณาการกับโครงการ “บ้านเอื้ออาทร” โครงการ “บ้านมั่นคง” และนโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุนภายใต้โครงการ “รัฐเอื้อราชภัฏ” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 - 2555 มีเป้าหมายที่จะนำ ที่ราชพัสดุมาจัดให้ผู้มีรายได้น้อยได้รับสิทธิการเช่าเพื่ออยู่อาศัยและที่ทำกินเพิ่มขึ้นจำนวน 18,000 ครอบครัว ต่อเนื่องจากแผนยุทธศาสตร์กรมธนารักษ์ พ.ศ. 2547 - 2551 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การบริหารจัดการที่ราชพัสดุเกิดประโยชน์สูงสุดหรือเกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคม เสริมสร้าง ความมั่นคงในการดำรงชีวิตของประชาชนในด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน เสริมสร้างชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อมในการอยู่อาศัยของประชาชนให้ได้มาตรฐาน คือ ได้รับการบริการขั้นพื้นฐานด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น และเป็นการใช้ที่ดินของรัฐตามนโยบายการบริหารจัดการที่ดินของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

ซึ่งสุดท้ายจะนำไปสู่กระบวนการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนตามนโยบายของรัฐบาล และมีผลประโยชน์ที่จะได้รับ ดังนี้

1. ผู้ถือครองที่ราชพัสดุซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาส กลุ่มผู้มีรายได้น้อย ผู้ไม่มีที่ดินทำกินหรือมีแต่ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ จะได้รับการยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น โดยมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยได้รับมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดีมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีที่ดินทำกินอย่างเพียงพอ จำนวนประมาณ 18,000 ครอบครัว

2. ส่งเสริมทางด้านสังคมให้เกิดกระบวนการสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่าง ครอบครัว ชุมชนและสังคม ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ

3. ส่งเสริมการลงทุนในท้องถิ่นในการก่อสร้างบ้านอยู่อาศัย ทำให้เกิดการจ้างงานและ เกิดการหมุนเวียนของระบบเงินทุน ซึ่งจะส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ

4. ส่งเสริมการผลิตทางด้านการเกษตร ซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้กับชุมชน ท้องถิ่น ถือเป็น การสร้างรายได้ในระดับรากหญ้า ซึ่งจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งและ ผลผลิตทางการเกษตรอาจเป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์ผลงานตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

5. ทำให้การอยู่อาศัยในชุมชนเป็นระเบียบเรียบร้อย มีทัศนียภาพที่สวยงาม ก่อให้เกิดความสง่างามแก่ชุมชน

6. สนับสนุนนโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุน โครงการบ้านเอื้ออาทร โครงการบ้านมั่นคงและนโยบายการใช้ที่ดินของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการ

กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมาย ราษฎรที่เข้าไปครอบครองที่ดินอ่างเก็บน้ำเขื่อนลำปาวใช้ประโยชน์เป็นที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยโดยมิชอบด้วยกฎหมายมาก่อนวันที่ 1 ตุลาคม 2546

คู่มือแนวทางปฏิบัติงานด้านจัดประโยชน์ในที่ราชพัสดุ ประจำปี 2551 (2551 : 15 - 20) กล่าวถึงการจัดให้เช่าที่ราชพัสดุเพื่ออยู่อาศัยและเพื่อประกอบการเกษตรครั้งแรก ว่า หลักฐานประกอบการยื่นคำร้องขอเช่าที่ราชพัสดุ ประกอบด้วย สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้าน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้ (1) รับคำขอ (2) ตรวจสอบ รังวัดทำแผนที่ รวบรวมข้อมูล (3) เสนอผู้มีอำนาจลงนามปิดประกาศการจัดให้เช่า (4) กำหนดเงื่อนไขเสนอผู้มีอำนาจอนุมัติ จัดให้เช่า (5) แจ้งผู้ขอเช่า (6) บันทึกข้อมูลเข้าคอมพิวเตอร์

ในส่วนของการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุนั้นว่าเป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจาก มีผลกระทบต่อราษฎรซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนยากจนเป็นจำนวนมาก การใช้มาตรการทางกฎหมายในการดำเนินคดีกับผู้บุกรุกทุกรายไม่อาจกระทำได้เพราะจะเกิดผลกระทบทางสังคม เกิดปัญหามวลชน เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐกับราษฎรทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้ หากผู้บุกรุกได้กรรมสิทธิ์ใน ที่ดินราชพัสดุที่ครอบครองโดยหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ออกโฉนดให้ก็จะเป็นภาระในการขอเพิกถอน ซึ่งมักจะสิ้นสุดที่การให้กระทรวงการคลังโดยกรมธนารักษ์เป็นผู้ดำเนินการแทนเป็นผู้ฟ้องคดี

กรมธนารักษ์ในฐานะผู้ปกครอง ดูแล บำรุงรักษา และบริหารจัดการที่ราชพัสดุได้แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการที่ราชพัสดุเป็นอย่างมาก และที่ผ่านมาแม้จะมีมติคณะรัฐมนตรีหลายมติที่กำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราช

พัสดุนั้นไม่ว่าจะเป็นมาตรการป้องกันการบุกรุกที่กำหนดให้ส่วนราชการผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุมีหน้าที่ดำเนินการต่างๆ หรือมาตรการที่กำหนดเพื่อยืนยันสิทธิในที่ดินของรัฐและเพื่อลดข้อขัดแย้งเกี่ยวกับ การใช้ที่ดินในระยะยาวโดยให้กรมธนารักษ์แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุด้วยการจัดให้เช่า แต่การดำเนินการตามมาตรการเหล่านั้นมีข้อจำกัดซึ่งเกิดจากปัจจัยหลายประเภทที่ไม่เอื้ออำนวย เช่น ส่วนราชการผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุได้ถือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและจริงจัง การจัดให้เช่าไม่สามารถกระทำได้นี้เนื่องจากส่วนราชการ ผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ไม่ยินยอมส่งคืนที่ราชพัสดุหรือ การจัดให้เช่าขัดกับกฎหมายผังเมือง เป็นต้น ทำให้การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดวยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งต่อมาคณะกรรมการฝ่ายจัดหาที่ดินของรัฐโดยท่านพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ในฐานะประธานคณะกรรมการฝ่ายจัดหาที่ดินของรัฐได้ประชุมรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาที่ดิน ทำกินเพื่อหารือเกี่ยวกับนโยบายหรือยุทธศาสตร์ และข้อมูลที่ดินของรัฐด้านอุปทานของหน่วยงานรัฐ รวม 6 หน่วยงาน ได้แก่ กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมที่ดิน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เพื่อดำเนินการจัดสรรที่ดินให้ประชาชนทำกินตามนโยบายรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจน ซึ่งคณะรัฐมนตรีรับทราบเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2547 มีสาระสำคัญ ดังนี้

กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง

1. นโยบายหรือยุทธศาสตร์ ดำเนินการนำที่ราชพัสดุมาใช้เพื่อตอบสนองนโยบายการบริหารจัดการที่ดินของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน โดยนำมาจัดให้ราษฎรเช่าอยู่อาศัยและ ทำกิน ทั้งนี้ให้ดำเนินการควบคู่ไปกับยุทธศาสตร์ของกรมธนารักษ์กระทรวงการคลัง
2. ข้อมูลที่ดิน ดำเนินการในที่ราชพัสดุ จำนวน 1 ล้านไร่ ซึ่งมีราษฎรเช่าถือครอง ทำประโยชน์อยู่แล้วบางส่วน โดยส่วนที่มีราษฎรเช่าถือครองทำประโยชน์แล้วสามารถดำเนินการ จัดให้เช่า โดยไม่ต้องให้หน่วยงานราชการที่ถือครองใช้ประโยชน์ยินยอมหรือส่งคืนพื้นที่ และถ้าอยู่ในเขตผังเมืองรวมก็สามารถดำเนินการได้ โดยไม่ถือว่าเป็นการขัดกับกฎหมายผังเมืองสำหรับ ที่ดินราชพัสดุที่เป็นที่ว่างยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ในราชการ ถ้าจะจัดให้ราษฎรเช่าทำประโยชน์จะต้องได้รับความยินยอมหรือส่งพื้นที่คืนให้กรมธนารักษ์ก่อน และถ้าอยู่ในเขตพื้นที่ผังเมืองรวมต้องดำเนินการ ตามกฎหมายผังเมืองด้วย ซึ่งการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดที่ราชพัสดุให้ราษฎรเช่าอยู่อาศัยและทำกินเป็นการจัดให้เช่าตามกฎหมายที่ราชพัสดุ และตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 21 สิงหาคม 2533 และวันที่ 25 มิถุนายน 2545

การนำที่ดินราชพัสดุที่ราษฎรถือครองโดยมิชอบด้วยกฎหมายมารับรองสิทธิโดยการจัดให้เช่าตามหลักเกณฑ์ของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2547 และกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา และการจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 มีหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังนี้

1. ศึกษาความเหมาะสมของสภาพทำเลที่ดิน รวมทั้งความต้องการของราษฎรผู้ถือครอง

2. สำนักรวจรังวัดทำแผนที่กายภาพ สอบสวนสิทธิการครอบครอง ถ้าไม่ได้แย้งสิทธิให้ดำเนินการจัดให้เข้าตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2547 และ กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ ราชพัสดุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 คือ ให้เข้าตามประเภทและจำนวนเนื้อที่ที่ครอบครองใช้ประโยชน์ อยู่ โดยผู้ได้รับสิทธิจะต้องเป็นผู้บุกรุกก่อนวันที่ 1 ตุลาคม 2546 ถ้าโต้แย้งสิทธิให้ดำเนินการพิสูจน์ สิทธิตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการแก้ไขปัญหามลพิษที่ดินของรัฐ พ.ศ. 2545

3. การจัดให้เข้าให้ดำเนินการโดยไม่ต้องให้ส่วนราชการผู้ครอบครองใช้ ประโยชน์ในที่ราชพัสดุให้ความยินยอมหรือส่งคืนก่อน และสามารถดำเนินการให้เข้าได้แม้ว่าการให้เข้า นั้นจะไม่เป็นไปตามข้อกำหนดในการใช้ประโยชน์ในที่ดินตามกฎหมายผังเมือง ทั้งนี้ เมื่อจัดให้เข้าแล้ว ให้แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

4. ในการพิสูจน์สิทธิตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี หากมิใช่ที่ราช พสดุให้กันพื้นที่นั้นออกเพื่อให้ราษฎรนำไปออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินต่อไป ถ้าเป็นที่ ราชพัสดุและราษฎรยอมรับให้ดำเนินการจัดให้เข้า หากไม่ยอมรับให้ดำเนินคดีและเมื่อผลคดีสิ้นสุดว่า เป็นที่ราชพัสดุให้บังคับคดีและผลักดันราษฎรรายนั้นออกไปจากที่ดิน

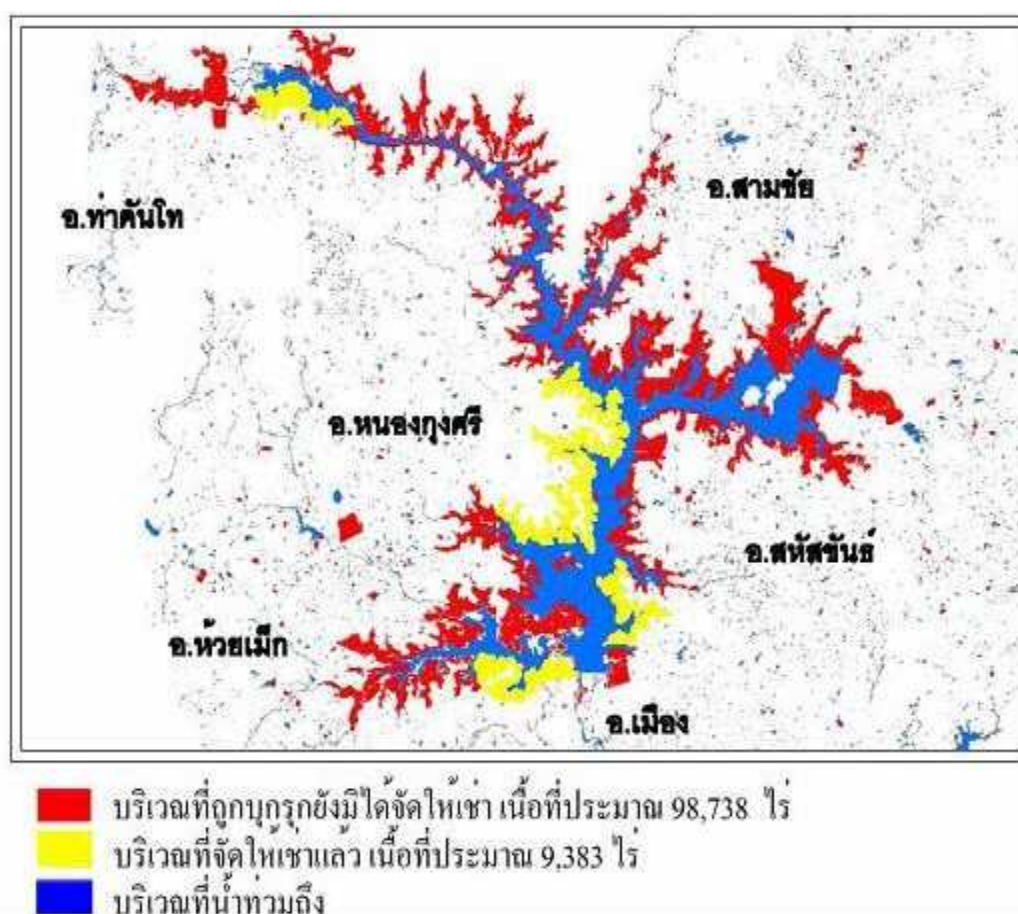
5. ให้สำนักงานธนารักษ์พื้นที่จัดให้เข้าโดยมีกำหนดครั้งละไม่เกิน 3 ปี โดยให้ดำเนินการตามนัยหนังสือกรมธนารักษ์ ที่ กค 0314/ว 6 ลงวันที่ 15 มกราคม 2547 เมื่อ ดำเนินการจัดให้เข้าแล้วให้รวบรวมรายชื่อผู้เช่าแจ้งให้ส่วนราชการที่รับผิดชอบในการลงทะเบียนคนจน ในการขอรับสิทธิที่อยู่อาศัยหรือที่ทำกินขึ้นทะเบียนตามรายชื่อผู้เช่าต่อไป

กรมธนารักษ์ได้มีหนังสือด่วนที่สุด ที่ กค 0310/ว 78 ลงวันที่ 13 สิงหาคม 2551 แจ้งว่าสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือด่วนที่สุด ที่ นร 0405 (ลน)/ว 3697 ลงวันที่ 16 พฤษภาคม 2551 แจ้งนโยบายและข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับการแก้ไข ปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐและการทำลายทรัพยากรป่าไม้โดยมีนโยบายเร่งด่วนแบ่งเป็น 2 มาตรการ คือ มาตรการที่จะต้องคงพื้นที่ป่าไม้และที่ดินของรัฐที่มีอยู่ไม่ให้มีการบุกรุกเพิ่มขึ้น และมาตรการที่ จะต้องนำพื้นที่ป่าไม้และที่ดินของรัฐ ที่ถูกบุกรุกกลับคืนให้แผ่นดิน ซึ่งหากสภาพที่รับกลับคืนมาได้รับความเสียหายก็ต้องดำเนินการฟื้นฟูให้ดีที่สุดโดยมาตรการดังกล่าวได้มีข้อสั่งการต่างๆ ให้ส่วนราชการ ของผู้ที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องรับไปปฏิบัติ และเมื่อครบกำหนด 1 ปี จะมีการสรุปติดตามผลและ ประเมินผลการปฏิบัติงาน กรมธนารักษ์ จึงได้วางแนวทางเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหามลพิษที่ดินของ รัฐ และให้สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ทราบและถือปฏิบัติตามนโยบายข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรีที่แจ้ง เวียนเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2551

นับแต่ได้มีนโยบายแก้ไขปัญหามลพิษที่ดินของรัฐโดยจัดให้เข้า ด้วยการนำ ที่ดิน ราชพัสดุที่ราษฎรถือครองโดยมิชอบด้วยกฎหมายมารับรองสิทธิโดยการจัดให้เข้าตามหลักเกณฑ์ ของ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2547 และตามกฎหมายที่ราชพัสดุ สำนักงานธนารักษ์ พื้นที่กาฬสินธุ์ได้ใช้ความพยายามแก้ไขปัญหามลพิษที่ดินตามนโยบายดังกล่าวตลอดมา แต่ไม่ประสบ ความสำเร็จ เนื่องจากไม่สามารถลงพื้นที่ไปดำเนินการได้ โดยไม่ได้รับความร่วมมือจากราษฎรผู้บุกรุก และได้รับการต่อต้าน ผู้บริหารได้พิจารณาเห็นว่า ที่ราชพัสดุบริเวณขอบอ่างเก็บน้ำเขื่อนลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นพื้นที่ที่อยู่ในข่ายที่จะต้องเร่งดำเนินการตามข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรีดังกล่าว เพราะเป็นที่ราชพัสดุแปลงใหญ่และมีผู้บุกรุกเป็นจำนวนมากสมควรที่จะต้องเร่งรัดดำเนินการนำ

นโยบาย การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุโดยการจัดให้เข้าไปปฏิบัติตามโครงการ “รัฐเอื้อราษฎร์” ได้แก่ การนำที่ดินราชพัสดุที่ราษฎรบุกรุกเข้าครอบครองทำประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายมาจัดให้ราษฎรเช่าอยู่อาศัยและหรือเป็นที่ทำกิน ซึ่งเป็นการรับรองสิทธิให้ราษฎรได้อยู่อาศัยและหรือทำกินใน ที่ราชพัสดุโดยชอบด้วยกฎหมายเป็นกรณีเร่งด่วน ดังนั้น เมื่อกลางปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 จึงได้เร่งทำงานเชิงรุกโดยเจรจากับราษฎรให้ยินยอมรับกรรมสิทธิ์ในที่ดินของทางราชการและยินยอมเช่า ที่ราชพัสดุ พร้อมทั้งขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการสำรวจรังวัดจัดทำแผนที่ทางกายภาพแสดงรายละเอียดการครอบครองทำประโยชน์ ดำเนินการสอบสวนสิทธิเบื้องต้นและรับคำร้องขอเช่าที่ดินกรณีราษฎรยินยอมเช่า ซึ่งกรมธนารักษ์ได้เห็นชอบและจัดสรรงบประมาณให้ดำเนินการได้ นอกจากนี้ ยังได้เปิดโอกาสให้ราษฎรผู้บุกรุกเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามโครงการ “รัฐเอื้อราษฎร์” ทำให้สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์สามารถดำเนินการจัดให้ผู้บุกรุกเช่าที่ราชพัสดุแปลงนี้ได้มากที่สุด โดยจากจำนวนผู้บุกรุก 11,748 ราย เนื้อที่ถูกบุกรุกประมาณ 108,121 ไร่ นับแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 - 2553 สามารถดำเนินการจัดให้เช่าได้แล้ว จำนวน 2,588 ราย เนื้อที่จัดให้เช่าประมาณ 9,383 ไร่ จึงยังคงเหลือที่ราชพัสดุที่ถูกบุกรุกและยังมิได้รับการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอีกเป็นจำนวน 9,160 ราย เนื้อที่ถูกบุกรุกประมาณ 98,738 ไร่

ดังภาพประกอบ 4 (สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์. 2553 : 3)

ภาพประกอบ 4 แผนที่แสดงที่ดินราชพัสดุแปลงอ่างเก็บน้ำชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์

จะเห็นว่ากรณีที่ดินราชพัสดุบริเวณขอบอ่างเก็บน้ำชลทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ ดังกล่าวข้างต้น ยังคงมีที่ดินราชพัสดุที่ถูกบุกรุกอยู่อีกเป็นจำนวนมาก ดังนั้น หากปัญหาการบุกรุก ที่ราชพัสดวยังไม่ได้รับการแก้ไขตามนโยบายดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพแล้ว จะเกิดผลกระทบที่สำคัญ อย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการที่ราชพัสดุ ดังนี้

1. ไม่สามารถบริหารจัดการที่ราชพัสดุเพื่อตอบสนองต่อการขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐ เช่น การบริหารจัดการที่ราชพัสดุเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาสังคม แก้ไขปัญหาความยากจน และพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎร การบริหารจัดการที่ราชพัสดุเพื่อให้เกิดรายได้และมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับราษฎรหรือเอกชนเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดินราชพัสดุ หากทางราชการใช้วิธีการแก้ไขปัญหาตามหลักนิติศาสตร์โดยดำเนินการตามกฎหมาย ดำเนินคดีทางศาลย่อมก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ราษฎรผู้บุกรุก

นับตั้งแต่ได้มีมติคณะรัฐมนตรีให้กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลังดำเนินการนำที่ราชพัสดุมาใช้เพื่อตอบสนองนโยบายการบริหารจัดการที่ดินของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน โดยนำมาจัดให้ราษฎรเช่าอยู่อาศัยและทำกิน ทั้งนี้ให้ดำเนินการควบคู่ไปกับยุทธศาสตร์ของกรมธนารักษ์ กระทรวง การคลัง โดยดำเนินการในที่ราชพัสดุซึ่งมีราษฎรเช่าถือครองทำประโยชน์อยู่แล้ว บางส่วน โดยส่วนที่มีราษฎรเช่าถือครองทำประโยชน์แล้ว สามารถดำเนินการจัดให้เช่าได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ได้แก่ การนำที่ดินราชพัสดุที่ราษฎรถือครองโดยมิชอบด้วยกฎหมายมารับรองสิทธิโดยการจัดให้เช่าตามหลักเกณฑ์ของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2547 และกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา และการจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 โดยให้ศึกษาความเหมาะสมของสภาพทำเลที่ดิน รวมทั้งความต้องการของราษฎรผู้ถือครอง สำรวจจริงวัดทำแผนที่กายภาพ สอบสวนสิทธิการครอบครอง ถ้าไม่โต้แย้งสิทธิให้ดำเนินการจัดให้เช่าตามประเภทและจำนวนเนื้อที่ที่ครอบครองใช้ประโยชน์อยู่ โดยผู้ได้รับสิทธิจะต้องเป็นผู้บุกรุกก่อนวันที่ 1 ตุลาคม 2546

กรมธนารักษ์และสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ได้เร่งรัดดำเนินการนำนโยบายการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุโดยการจัดให้เช่าไปปฏิบัติตามโครงการ “รัฐเอื้อราษฎร” ได้แก่ การนำ ที่ดินราชพัสดุที่ราษฎรบุกรุกเข้าครอบครองทำประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายมาจัดให้ราษฎรเช่าอยู่อาศัยและประกอบกิจการเกษตรมาโดยตลอด สำหรับกรณีสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์นับแต่มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2547 ได้เริ่มจัดให้เช่าตั้งแต่ประมาณกลางปีงบประมาณ 2551 จากเป้าหมาย จำนวน 100 ราย โดยสามารถจัดให้เช่าได้ จำนวน 286 ราย และในปีงบประมาณ 2552 - 2553 ได้มีการเร่งรัดการดำเนินการและปรับการกำหนดเป้าหมายให้ท้าทายขึ้นจากเป้าหมายในปีงบประมาณ 2551 จำนวน 100 ราย เป็นตั้งเป้าหมายท้าทายในปีงบประมาณ 2552 - 2553 จำนวน 1,000 ราย และ 1,100 ราย ตามลำดับ ผลการดำเนินการสามารถดำเนินการได้มากกว่าเป้าหมาย โดยสามารถจัดให้เช่าได้ จำนวน 1,222 ราย และ 1,141 ราย ตามลำดับ

ผลจากการดำเนินการดังกล่าว นอกจากจะสามารถลดจำนวนผู้บุกรุกลงเนื่องมาจากการจัดให้ผู้บุกรุกเช่าที่ราชพัสดุหรือเปลี่ยนผู้บุกรุกที่ราชพัสดุให้มาเป็นผู้เช่าที่ราชพัสดุแล้วยังส่งผลต่อเนื่องให้ปริมาณงานด้านการบริหารสัญญาเช่าที่ราชพัสดุเพิ่มขึ้นเรื่อยมา โดยตั้งแต่

ปีงบประมาณ 2551 , 2552 และ 2553 มีผู้เข้าที่ราชพัสดุในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 1,912 , 3,134 และ 4,255 ราย ตามลำดับ คิดเป็นเพิ่มขึ้นในปีงบประมาณ 2552 ร้อยละ 163.91 และเพิ่มขึ้นในปีงบประมาณ 2553 ร้อยละ 222.54 จะเห็นได้ว่ามีปริมาณงานด้านการบริหารสัญญาเช่าที่ราชพัสดุเพิ่มขึ้นมากกว่า หนึ่งเท่าตัวภายในสามปี แต่ปริมาณอัตรากำลังเจ้าหน้าที่มิได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ต้องรับภาระงานที่มากขึ้นมากกว่าหนึ่งเท่าตัวตามไปด้วย

อย่างไรก็ดี แม้จะมีการเร่งรัดการดำเนินการ โดยตั้งเป้าหมายการปฏิบัติตามโครงการ “รัฐเอื้อราษฎร์” ที่ท้าทายขึ้นดังกล่าว และยังสามารถดำเนินการได้เกินกว่าเป้าหมายมาโดยตลอด แต่จนปัจจุบันยังมีที่ราชพัสดุถูกบุกรุกและยังมิได้รับการแก้ไขอยู่เป็นจำนวนมากโดยมีสาเหตุประการสำคัญมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าวข้างต้น ถือได้ว่าการนำนโยบายการแก้ไขปัญห การบุกรุกที่ราชพัสดุโดยการจัดให้เข้าไปปฏิบัติตามโครงการ “รัฐเอื้อราษฎร์” ยังไม่บรรลุผลสำเร็จ หากยังมิได้บริหารจัดการที่ราชพัสดุให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยเร่งดำเนินการนำนโยบายแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐโดยจัดให้เข้าตามโครงการ “รัฐเอื้อราษฎร์” ไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จภายในเวลาอันรวดเร็ว ย่อมส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการที่ราชพัสดุ ทำให้ไม่สามารถบริหารจัดการที่ราชพัสดุเพื่อตอบสนองต่อการขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐ และยังคงเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับราษฎรหรือเอกชนเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ราชพัสดุต่อไป

6. โครงการอ่างเก็บน้ำชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์

6.1 ประวัติความเป็นมา

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ (2554 : ออนไลน์) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ชื่อว่าเป็นภาคที่แห้งแล้ง ดินที่ใช้ในการเพาะปลูกมีคุณภาพต่ำ การเพาะปลูกอาศัยน้ำฝน ดันฤดูกาลเพาะปลูกฝนตกน้อยทิ้งช่วงทำให้ขาดแคลนน้ำ แต่ปลายฤดูฝนฝนตกหนัก ทำให้เกิดอุทกภัยเป็นอยู่อย่างนี้ตลอดมา นับว่าเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการเพาะปลูกเป็นเหตุให้ราษฎรเดือดร้อน ยากจน และทิ้งถิ่นฐานเข้าเมืองรับจ้างใช้แรงงาน ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา รัฐบาลได้พยายามแก้ไขปัญหานี้ ส่วนหนึ่ง คือ การจัดหาแหล่งน้ำ พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อให้ราษฎรได้ใช้ ในการเกษตร อุปโภคและบริโภค เช่น ก่อสร้างอ่างเก็บกักน้ำทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ให้ราษฎรได้มีน้ำไว้ใช้ทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้งลำปาว เป็นลำน้ำสาขาหนึ่งของลำน้ำชี มีต้นน้ำอยู่ที่อำเภอหนองหาน อำเภอกุมภวาปี ไหลผ่านอำเภอศรีธาตุและอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี จากนั้นไหลลงมาเข้าเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ อำเภอดงคำโนหิ อำเภอนองกุ้งศรี อำเภอยายแม็ก อำเภอห้วยผึ้ง อำเภอสามชัย อำเภอเมือง อำเภอฆ้องชัย แล้วไหลลงลำน้ำชีที่อำเภอกมลาไสยรวมความยาว 250 กิโลเมตร พื้นที่เพาะปลูกในลุ่มน้ำ ลำปาวส่วนใหญ่ทำนา น้ำฝนต้นฤดูฝนมีฝนตกน้อยหรือทิ้งช่วงปลายฤดูฝน ฝนตกหนักเกิดอุทกภัย น้ำล้นตลิ่งท่วมพื้นที่อาคารบ้านพักอาศัย ทางคมนาคมถูกตัดขาด ก่อให้เกิดความเสียหายแทบทุกปี ในฤดูแล้งราษฎรขาดแคลนน้ำสำหรับอุปโภคและการเพาะปลูก ดังนั้นรัฐบาลโดยกรมชลประทาน จึงได้เริ่มศึกษาพิจารณา วางโครงการเพื่อการก่อสร้างเขื่อนปิดกั้นลำปาวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 และเริ่มก่อสร้างโครงการในปี พ.ศ. 2506

6.2 ระยะเวลาและงบประมาณในการก่อสร้างโครงการ

ระยะเวลาและงบประมาณในการก่อสร้างโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาวใช้เวลา ในการก่อสร้าง 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เริ่มจากปี พ.ศ. 2506 - 2511 โดยการก่อสร้างตัวเขื่อนระบบส่งน้ำ ระบบระบายน้ำ และคูส่งน้ำ งบประมาณ 678 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2517 จำเป็นต้องมีการปรับปรุงระบบส่งน้ำและระบบระบายน้ำที่สร้างไว้ เริ่มงานปรับปรุงปี พ.ศ. 2518 - 2523 ใช้งบประมาณ 307 ล้านบาท

ระยะที่ 2 เริ่มงานก่อสร้างโครงการต่อจากระยะที่ 1 ในปี พ.ศ. 2523 - 2528 การก่อสร้างประกอบด้วย ระบบส่งน้ำ ระบบระบายน้ำ และคูส่งน้ำ การก่อสร้างในช่วงปีเรียกว่า “โครงการพัฒนาเกษตรลำนาวระยะที่ 2” ใช้งบประมาณก่อสร้าง 1,200 ล้านบาท

6.3 ข้อมูลโครงการ

ลักษณะห้วงงานเขื่อนลำปาวตั้งอยู่ที่เขตติดต่อกันระหว่างอำเภอยางตลาดและอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีถนนเข้าสู่ห้วงงานเขื่อนยาว 26 กิโลเมตร แยกจากทางหลวงสายจังหวัดมหาสารคาม - จังหวัดกาฬสินธุ์ที่กิโลเมตร 33 + 200 ห้วงงานเขื่อนห่างจากจังหวัดกาฬสินธุ์ 35 กิโลเมตร

เขื่อนลำปาว ก่อสร้างเป็นเขื่อนดินปิดกั้นลำน้ำปาวในเขตอำเภอเมือง และปิดกั้นห้วยยางในเขตอำเภอยางตลาด รวมความยาวติดต่อกัน 7.8 กิโลเมตร สันเขื่อนกว้าง 8 เมตร ที่ระดับ +167.700 ระดับน้ำทะเลปานกลาง ส่วนที่สูงที่สุดจากท้องน้ำ 3 เมตร ฐานเขื่อนกว้างที่สุด 288 เมตร ถือได้ว่า เป็นเขื่อนที่ยาวที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย

เขื่อนลำปาว เมื่อเก็บกักน้ำจะเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ มีพื้นที่อ่างเก็บน้ำที่ระดับ +166.00 ระดับน้ำทะเลปานกลาง จำนวน 356,600 ไร่ พื้นที่รับน้ำฝนรอบอ่างเก็บน้ำรวม 5,960 ตารางกิโลเมตร และเก็บกักน้ำที่ระดับ +162.000 ระดับน้ำทะเลปานกลาง

อ่างเก็บน้ำลำปาว มีความจุของอ่างสูงสุด 2,450 ล้านลูกบาศก์เมตร (ที่ระดับ +165.700 ระดับน้ำทะเลปานกลาง) มีความจุของอ่างที่ระดับเก็บกักปริมาณน้ำ 1,430 ล้านลูกบาศก์เมตร (ที่ระดับ +162.000 ระดับน้ำทะเลปานกลาง) พื้นที่โครงการ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว มีพื้นที่ส่งน้ำด้านท้ายเขื่อนรวมทั้งสิ้น 314,300 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอยางตลาด อำเภอเมือง อำเภอกมลาไสย และกิ่งอำเภอฆ้องชัย

6.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการก่อสร้างโครงการ

6.4.1 เป็นหลักประกันได้แน่นอนว่าเกษตรกรจะมีน้ำสำหรับทำการเพาะปลูกในฤดูฝน เต็มพื้นที่โครงการ 314,300 ไร่ นอกจากนี้ยังมีน้ำส่งให้กับการปลูกพืชฤดูแล้งในเขตโครงการอีก 180,000 ไร่ (ประมาณ 60% ของพื้นที่โครงการ) สามารถปลูกพืชได้หลากหลายชนิด เกษตรกรที่ได้รับประโยชน์ประมาณ 30,000 ครัวเรือน

6.4.2 บรรเทาอุทกภัยในช่วงปลายฤดูฝน เมื่อฝนตกหนักด้านเหนืออ่างเก็บน้ำ ปริมาณฝนส่วนน้ำจะถูกเก็บกักไว้ไม่ให้ไหลหลากลงท่วมพื้นที่สองฝั่งลำน้ำด้านท้ายเขื่อน

6.4.3 เนื่องจากเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ จึงเป็นแหล่งขยายพันธุ์ปลาน้ำจืด เป็นการเพิ่มอาชีพและรายได้ของราษฎรในการประกอบอาชีพประมง

6.4.4 ในฤดูแล้งยังสามารถระบายน้ำหล่อเลี้ยงลำน้ำปาว เพื่อให้ราษฎรได้ใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอีกด้วย

6.4.5 เนื่องจากอ่างเก็บน้ำลำปาว มีเขตพื้นที่กว้างใหญ่ติดต่อกันหลายอำเภอทั้งในเขตจังหวัดอุตรธานีและจังหวัดกาฬสินธุ์ อ่างเก็บน้ำลำปาวจึงเป็นทางคมนาคมทางน้ำได้เป็นอย่างดี

6.4.6 เชื่อนลำปาว ยังเป็นสถานที่ที่ประชาชนทั่วไปนิยมไปเที่ยวชมเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

6.4.7 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาวยังได้ชื่อว่าเป็นแหล่งเลี้ยงกุ้งก้ามกรามมากที่สุดในภาคอีสาน ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

7. บริบทสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์

7.1 ข้อมูลทั่วไป สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ (2553 : เว็บบไซต์) เป็นหน่วยงานราชการส่วนกลาง ตั้งอยู่เลขที่ 72/3 ถนนอภัย ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดกรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง

7.2 ภารกิจ แยกตามการจัดแบ่งโครงสร้างภายในได้ ดังนี้

7.2.1 ฝ่ายบริหารทั่วไป ด้านบริหารงานทั่วไป การเงิน การคลัง งบประมาณการพัสดุ การประชาสัมพันธ์ การบริหารราชการภายในหน่วยงานให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2532 ในการบริการประชาชนและดำเนินการกิจตามนโยบายหรือโครงการรัฐบาลที่สำคัญตามกรอบของกฎหมาย

7.2.2 ส่วนจัดการที่ราชพัสดุ มีหน้าที่ ดังนี้

1) ควบคุม ดูแล การใช้ประโยชน์ที่ราชพัสดุ ประกอบด้วย อนุญาตให้ส่วนราชการใช้ที่ดินและหรือสิ่งปลูกสร้างในที่ราชพัสดุ อนุญาตให้ส่วนราชการใช้ทรัพยากรในที่ราชพัสดุ อนุญาตให้ส่วนราชการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์การใช้ที่ราชพัสดุ ควบคุมและบริหารจัดการการจัดสร้างและ การใช้ศูนย์ราชการ ศูนย์บ้านพักข้าราชการให้เป็นไปตามสัญญา ระเบียบและหลักเกณฑ์ที่กำหนด และดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การจัดสร้างสวนสาธารณะให้เป็นไปตามสัญญา และหลักเกณฑ์ ที่กำหนด

2) พัฒนาและจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุ ประกอบด้วย การจัดหาเช่า การจัดหาประโยชน์ การทำสัญญาต่างตอบแทนอื่น การโอนสิทธิการเช่า เปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์การเช่า การต่ออายุสัญญาเช่า การให้เช่าแทนผู้เช่าเดิมที่ถึงแก่กรรม การอนุญาตให้ปลูกสร้างอาคารหรือ สิ่งปลูกสร้างในที่เช่า การขอดำเนินการอื่นๆ ตามสัญญาและนอกเหนือสัญญา การใช้สิทธิตามสัญญา การบอกเลิกสัญญา และการพิจารณาเรื่องร้องเรียนต่างๆ เกี่ยวกับการเช่าหรือการจัดหาประโยชน์

7.2.3 ส่วนจัดการฐานข้อมูล มีหน้าที่ ดังนี้

1) ดูแล ควบคุมทะเบียน และหลักฐานที่ราชพัสดุ ประกอบด้วย จัดทำทะเบียน ที่ราชพัสดุฉบับจังหวัด ตรวจสอบและดำเนินการเกี่ยวกับทะเบียนที่ราชพัสดุ เพื่อให้ได้ระบบฐานข้อมูลทางทะเบียนที่ถูกต้อง ทันสมัย เก็บรักษาและจัดทำบัญชีคัมสำเนาหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินที่ราชพัสดุ อนุญาตให้หรือถอนสิ่งปลูกสร้างและนำวัสดุที่ได้จากการรื้อถอนไปใช้ประโยชน์เป็นผู้แทนกระทรวงการคลังเพื่อรับเงินค่าทดแทนทรัพย์สินที่รื้อถอนหรือค่าเวนคืนที่ดินจากหน่วยงาน

ของรัฐตามกฎหมายเวนคืนหรือกฎหมายอื่น การรับมอบการส่งคืนที่ดินจากการใช้ประโยชน์ในราชการ หรือจากการจัดให้เช่า และให้คำแนะนำ จัดทำคู่มือ ตอบข้อหารือเกี่ยวกับงานทะเบียนที่ราชพัสดุ

2) ดำเนินการสำรวจและส่งเสริมการรังวัด ประกอบด้วย ดำเนินการสำรวจรังวัด จัดทำแผนที่เพื่อให้ทราบถึงที่ตั้งแนวเขตรายละเอียดทางกายภาพการใช้ประโยชน์ การสำรวจรังวัดกำหนดขอบเขตกำแพงเมือง - คูเมืองในภาคสนาม จัดหาข้อมูลเกี่ยวข้องกับที่ราชพัสดุ จากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น รูปแผนที่ ภาพถ่ายทางอากาศ ค่าพิกัด หมดหลักฐานที่ดิน ดำเนินการให้ได้มาซึ่งหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินและดำเนินการอื่นๆ ตามประมวลกฎหมายที่ดิน รวบรวมเก็บรักษา ตรวจสอบหนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน พิจารณาให้ความเห็นประกอบการดำเนินการ ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา และการใช้ที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2546 จัดเก็บหลักฐานการสำรวจและแผนที่ที่ราชพัสดุ จัดเก็บ ควบคุม ดูแล จัดหา บำรุงรักษา เครื่องมือสำรวจรังวัดจัดทำแผนที่ และให้การสนับสนุน ค่าปรึกษา ข้อเสนอแนะ ตอบข้อหารือในการ ดำเนินการสำรวจ รังวัด จัดทำแผนที่

3) ดำเนินการวางแผนและการพัฒนาศักยภาพที่ราชพัสดุ ประกอบด้วย ดำเนินการจัดทำแผนการใช้ที่ราชพัสดุ ดำเนินการเกี่ยวกับการโยกย้ายหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์ ผู้เช่า ผู้บุกรุก ดำเนินการปรับปรุงสภาพทำเล และลักษณะที่ราชพัสดุให้มีศักยภาพเพื่อรองรับการใช้ ประโยชน์ การใช้ที่ดินให้คุ้มค่ากับศักยภาพ ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ ดำเนินการเกี่ยวกับการขอคืนการใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุ ดำเนินการเกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิ์ เช่น การซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน ให้ และดำเนินการเกี่ยวกับการโต้แย้งกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุ

7.2.4 ส่วนประเมินราคาทรัพย์สิน ดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินราคา ทรัพย์สิน ในเขตพื้นที่สำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลที่ดิน สิ่งปลูกสร้างและอาคารชุดค่าวัสดุก่อสร้าง ค่าจ้างแรงงาน ปรับปรุงแผนที่ให้เป็นปัจจุบัน จัดทำทะเบียนทรัพย์สิน วิเคราะห์ และประเมินราคา บ้านที่ราคาประเมินรายแปลง บ้านที่ราคาประเมินรายบล็อก จัดทำรายงาน จัดเตรียมเอกสารเพื่อ เสนอคณะอนุกรรมการและคณะกรรมการกำหนดราคาประเมินทุนทรัพย์ ตอบปัญหาข้อร้องเรียน เกี่ยวกับราคาประเมิน ปฏิบัติงานร่วมกันหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือ ที่ได้รับมอบหมาย

7.3 พันธกิจ แยกได้ ดังนี้

7.3.1 ปกครอง ดูแล บำรุงรักษาที่ราชพัสดุ ให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม พร้อมที่จะนำไปใช้ประโยชน์

7.3.2 พัฒนาที่ราชพัสดุ เพื่อเพิ่มมูลค่าและหรือรายได้

7.3.3 ประเมินราคาอสังหาริมทรัพย์ให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วจังหวัดกาฬสินธุ์ และได้มาตรฐานสากล

7.3.4 ประสานงานและปฏิบัติตามนโยบายของกรมธนารักษ์เกี่ยวกับพันธ กิจของ กรมธนารักษ์ด้านการผลิตเหรียญกษาปณ์ ตัวเงินคงคลัง ด้านทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน และ ด้านอื่นๆ ตามที่กรมธนารักษ์สั่งการหรือขอความร่วมมือ

7.3.5 ปฏิบัติตามนโยบายของจังหวัดกาฬสินธุ์ที่เกี่ยวข้อง

7.4 โครงสร้างอัตรากำลัง สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์มีบุคลากรจำนวน 17 คน แบ่งเป็น ข้าราชการ จำนวน 9 คน ลูกจ้างประจำ จำนวน 1 คน พนักงานราชการ จำนวน 1 คน และลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 6 คน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

จินตนา เวชกามา (2547 : 35) ได้ศึกษาการศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ตามโครงการส่งเสริมประสิทธิภาพกรมที่ดิน : กรณีศึกษาการให้บริการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมของสำนักงานที่ดินจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามโครงการส่งเสริมประสิทธิภาพกรมที่ดิน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคต่างๆ ได้แก่ ด้านบุคลากร เช่น เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีจำนวนไม่เพียงพอกับปริมาณงาน ด้านขั้นตอนการปฏิบัติงานมีความซ้ำซ้อนต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัด ทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ทำให้ขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์

ภัทรา จันทรแก้ว (2547 : 69) ได้ศึกษาการบริหารโครงการแก้ไขปัญห ความยากจน ตามนโยบายกระทรวงมหาดไทยของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในแนวนโยบายและ มีการจัดการที่ดี อย่างไรก็ตามยังมีข้อที่น่าสนใจคือ คณะกรรมการจำนวนไม่น้อยไม่ทราบแนวทางการบริหาร และวัตถุประสงค์ของโครงการมาก่อนหรือไม่ได้ร่วมฝึกอบรมเตรียมชุมชนก่อนเริ่มโครงการ ในส่วนครัวเรือนที่ได้รับเงินยืมส่วนใหญ่ มีความพอใจค่อนข้างมากต่อการบริหารโครงการของคณะกรรมการหมู่บ้าน แต่ที่น่าสนระดับภาคบังคับมีความพึงพอใจและระดับรายได้ของครัวเรือนตั้งแต่ 1,501 - 2,500 บาทต่อเดือน ไม่พอใจต่อการให้ผู้ใหญ่บ้านบริหารคนเดียว

สกนธ์ สุนทรชาติ (2550 : 46) ได้ศึกษานโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุนไปปฏิบัติในทัศนะของผู้เช่าที่ราชพัสดุ กรณีสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า การน่านโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุนไปปฏิบัติในทัศนะของผู้เช่าที่ราชพัสดุ กรณีสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมพบว่า ผู้เช่าที่ราชพัสดุมิทัศนะอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า ผู้เช่าที่ราชพัสดุมิทัศนะอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบาย ไปปฏิบัติ เป็นอันดับแรก รองลงมาด้านความตั้งใจจริงของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเป็นอันดับที่ 2 ด้านความสะดวกและความคล่องตัวในการให้บริการเป็นอันดับที่ 3 ด้านความเข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายเป็นอันดับที่ 4 และผู้เช่าที่ราชพัสดุมิทัศนะอยู่ในระดับน้อย คือ ด้านการเห็นคุณค่าและประโยชน์ของผู้เช่าที่ราชพัสดุ ผู้เช่าที่ราชพัสดุที่มีอายุต่างกันมีทัศนะต่อการน่านโยบายการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนไปปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้เช่าที่ราชพัสดุที่มีระดับการศึกษา ประเภทการเช่า และทำเลที่เช่าต่างกันมีทัศนะต่อการน่านโยบายการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนไปปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ธยานิษฐ์ งามศรีผ่องใส (2550 : 55) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการแก้ไข ปัญหาการบุกรุกที่ดินราชพัสดุ กรณีศึกษาประชาชนในตำบลห้วยรอ อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่เป็นผู้เช่าที่ดินราชพัสดุ ซึ่งสาเหตุที่ประชาชน

ยินยอมมาเช่าก็คือ ต้องการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ มากกว่าที่จะมีความรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะได้รับรวมถึงกฎเกณฑ์ต่างๆ ในการเช่าที่ราชพัสดุ ซึ่งประชาชนเหล่านี้ยังมีความเข้าใจ ไม่มากนัก อีกปัจจัยหนึ่งก็คือ ระดับรายได้และรายจ่ายของประชาชนโดยรวมต่อเดือน แม้จะอยู่ในระดับเพียงพอ แต่ก็ไม่มีเหลือเก็บทำให้ประชาชนบางส่วนไม่มีเงินมาชำระค่าเช่าตามที่ทางราชการกำหนด แม้จะมีจ่ายในช่วงแรก แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปมีการปรับปรุงอัตราค่าเช่าเพิ่มขึ้น แต่รายได้ของประชาชนยังคงเดิม ภาระรายจ่ายจึงมีมากขึ้น จึงเป็นปัญหาหนึ่งที่ทำให้ประชาชนเหล่านี้ไม่มาดำเนินการขอเช่า นอกจากนี้ประชาชนในพื้นที่ซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับการเช่าที่ราชพัสดุกับทางราชการนั้น จะทำให้ตนเสียสิทธิในการครอบครองที่ดิน รวมถึงการถูกขับไล่ออกจากพื้นที่ ทำให้ประชาชนเหล่านี้เกิดความเกรงกลัว ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของทางราชการที่จะต้องดำเนินการชี้แจงให้ประชาชนในพื้นที่เข้าใจถึงประโยชน์ที่จะได้รับในการเช่าที่ราชพัสดุ รวมถึงกฎเกณฑ์ต่างๆ ทั้งนี้ยังต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมให้มากที่สุดเพื่อที่ประชาชนเหล่านี้จะได้มีความรู้สึกว่าตนยังมีสิทธิในที่ดินของตนอยู่ มิได้เสียสิทธิแต่อย่างใดหลังจากที่ได้เช่าที่ราชพัสดุกับทางราชการแล้ว

กวีวรรณ วรรณทวี (2550 : 48) ได้ศึกษาปัญหาการนำนโยบายของกรมที่ดินไปปฏิบัติโดยสำนักงานที่ดินจังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการนำนโยบายของกรมที่ดินไปปฏิบัติโดยสำนักงานที่ดินจังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านทรัพยากร ด้านเจตคติ ด้านโครงสร้างระบบราชการ และด้านการสื่อสารข้อความ บุคลากรเพศชายและเพศหญิง มีปัญหาการนำนโยบายของกรมที่ดินไปปฏิบัติโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีปัญหาการนำนโยบายของกรมที่ดินไปปฏิบัติโดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านการสื่อสารข้อความ ด้านเจตคติ และด้านโครงสร้างระบบราชการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และบุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีปัญหาการนำนโยบายของกรมที่ดินไปปฏิบัติรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านการสื่อสารข้อความ และด้านทรัพยากรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 บุคลากรที่มีอายุราชการในสังกัดกรมที่ดินต่างกัน มีปัญหาการนำนโยบายของกรมที่ดินไปปฏิบัติ โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านการสื่อสารข้อความ ด้านเจตคติ และด้านโครงสร้างระบบราชการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยสรุป ปัญหาการนำนโยบายของกรมที่ดินไปปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยบุคลากรที่มีอายุ ระดับการศึกษา และอายุราชการในสังกัดกรมที่ดินต่างกัน มีปัญหาการนำนโยบายของกรมที่ดินไปปฏิบัติแตกต่างกัน ซึ่งข้อสนเทศที่ได้จากการศึกษาค้นคว้านี้จะเป็นประโยชน์สำหรับ การนำไปพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขการปฏิบัติงานตามนโยบายให้มีปัญหาน้อยที่สุดต่อไป

ปกรณ วโรรส (2551 : 36) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารที่ดินราชพัสดุของกรมธนารักษ์ในจังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารที่ดินราชพัสดุของกรมธนารักษ์ในจังหวัดพัทลุงอยู่ในระดับปานกลางทุกปัจจัย ยกเว้นปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ทางกายภาพของที่ดินราชพัสดุอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของที่ดินราชพัสดุอยู่ในอันดับแรก รองลงมาเป็นปัจจัยด้านการสื่อสาร ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเมืองหรือกฎหมาย และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ตามลำดับ ซึ่งในรายละเอียดพบว่า

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของที่ดินราชพัสดุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญอันดับแรก ต่อเรื่องระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เข้าถึงที่ดินอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้าน การสื่อสาร ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญอันดับแรกต่อเรื่องการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์งานของกรมธนารักษ์ให้แก่หน่วยงานของผู้ตอบแบบสอบถามและประชาชนกับการให้คำแนะนำและชี้แจงระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับที่ดินราชพัสดุโดยเจ้าหน้าที่กรมธนารักษ์อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญอันดับแรกต่อเรื่องความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเมืองหรือกฎหมาย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญอันดับแรกต่อเรื่องนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาเศรษฐกิจทั่วไปอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญอันดับแรกต่อเรื่องความเอาใจใส่ในการดูแลรักษาที่ดินราชพัสดุของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบอยู่ในระดับมาก สำหรับปัญหาในการบริหารที่ดินราชพัสดุซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ คือ การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับที่ดินราชพัสดุ และการขาดงบประมาณในการดูแลบำรุงรักษาที่ดินราชพัสดุ โดยอยู่ในระดับปานกลางทั้งสองปัญหา

พลกฤต เมณฑกานนท์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับการรับรองสิทธิโดยการจัดให้ผู้ถือครองเช่าที่ดินราชพัสดุ แปลงอ่างเก็บน้ำชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า สภาพการณ์ปัจจุบันของผู้ถือครองที่ดินราชพัสดุ การเข้าถึงสิทธิครอบครองที่ดินของชุมชนในเขตพื้นที่อ่างเก็บน้ำชลประทานลำปาวส่วนใหญ่ราษฎรบุกเบิกเองมาตั้งแต่บรรพบุรุษและมีการเข้าตั้งถิ่นฐานก่อนการสร้างเขื่อน สาเหตุการเข้าตั้งถิ่นฐานเนื่องจากไม่มีที่ดินทำกินและอยู่อาศัย เมื่อมีการสร้างเขื่อนที่นั่น จึงถูกเวนคืนพร้อมกับได้รับเงินค่าชดเชยจากภาครัฐ แต่ในปัจจุบันราษฎรยังคงทำกินในพื้นที่ดังกล่าวจึงเกิดปัญหาการบุกรุกโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ความคิดเห็นของราษฎรต่อปัจจัยการจัดให้ผู้ถือครองเช่าที่ดินราชพัสดุทุกด้านมีความเห็นด้วยในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 78.6 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับการรับรองสิทธิการเช่าพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับการรับรองสิทธิการเช่าที่ดินราชพัสดุได้แก่ ขนาดครัวเรือน การใช้ประโยชน์ที่ดินที่ถือครอง กลยุทธ์การสร้างแรงจูงใจ ความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน และกระบวนการดำเนินงาน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับการรับรองสิทธิการเช่าที่ดินราชพัสดุ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน รายได้ครัวเรือน การเข้าถึงครองที่ดิน ระยะเวลาการถือครองที่ดิน เหตุผลของการเข้าถึงครองที่ดินและจำนวนที่ดินที่ถือครอง ส่วนแนวทางเสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานพบว่า ด้านกระบวนการและการดำเนินงาน ควรมีการเสริมศักยภาพโดยจัดการฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรอบรู้เกี่ยวกับระเบียบและเงื่อนไขต่างๆ อย่างชัดเจน สามารถอธิบายขั้นตอนการดำเนินงาน สิทธิประโยชน์ที่ผู้เข้าร่วมโครงการจะได้รับเมื่อเข้าร่วมโครงการได้อย่างชัดเจน และควรจัดเจ้าหน้าที่เพื่อทำหน้าที่ในด้านมวลชนสัมพันธ์ลงพื้นที่ทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการ การดำเนินงาน ในเชิงรุก ด้านความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน มุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรเล็งเห็นประโยชน์ของโครงการและมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ สิทธิการถือครองที่สามารถทดแทนให้แก่หายาได้ รวมทั้งการนำสิทธิการเช่าเข้าร่วมโครงการแปลงทรัพย์สินเป็นทุน การจำหน่ายจ่ายโอนในอนาคตได้ และด้านกลยุทธ์การสร้างแรงจูงใจในการรับรองสิทธิ ควรเน้นการปลูกจิตสำนึกและกำกับดูแลให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์

สุจริต ให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันแก่ราษฎร ทุกครอบครัว และเปิดโอกาสให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานโครงการ

จากการศึกษาผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า การบริหารโครงการหรือการนำนโยบายไปปฏิบัติ และการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินราชพัสดุ จะประสบผลสำเร็จได้ ต้องมีปัจจัยหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางด้านผู้กำหนดนโยบายและผู้รับนโยบายไปปฏิบัติ กระบวนการ ในการดำเนินการในแต่ละขั้นตอน นอกจากนี้ยังต้องขจัดปัญหาอุปสรรคหรือตัวแปรต่างๆ ที่ทำให้การดำเนินโครงการล้มเหลวออกไป ต้องมีความโปร่งใสในการดำเนินการทุกขั้นตอน รวมถึงการให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ในแต่ละขั้นตอน ควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ในการดำเนินการ ในแต่ละขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้ายทุกขั้นตอน การร่วมมือและประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ของรัฐ และโครงการหรือนโยบายที่ออกมา จะต้องเป็นนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนหรือเพื่อส่วนรวมจริงๆ วัตถุประสงค์ของนโยบายต้องไม่กว้างเกินไป สามารถวัดผลได้ วัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยจะต้องมีความเพียงพอด้านงบประมาณ บุคลากร และ ความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจของผู้รับนโยบายไปปฏิบัติ และผู้กำหนดนโยบายก็มีความสำคัญ รวมถึง การดำเนินการแบบบูรณาการกับหน่วยงานอื่นหรือองค์กรอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ต้องรวดเร็วทันเหตุการณ์ ซึ่งมีความจำเป็นมากในปัจจุบัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเรื่อง การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิธีการสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้เช่าที่ดินราชพัสดุอยู่ในพื้นที่ 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอยางตลาด อำเภอห้วยเม็ก อำเภอหนองกุงศรี อำเภอนาคู อำเภอสหัสขันธ์ และอำเภอสว่างแดนดิน จำนวน 3,690 คน (ข้อมูลจากสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ เดือนกันยายน 2554)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เช่าที่ดินราชพัสดุ จำนวน 361 คน จาก 2 อำเภอ คือ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์และอำเภอสหัสขันธ์ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีขั้นตอน ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ศึกษาได้ทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรทาโร่ ยามาเน่ (บุญชุม ศรีสะอาด. 2545 : 100 ; อ้างอิงมาจาก Taro Yamane. 1976 : 12) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 361 คน

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

ให้ความหมายค่าตามสูตร คือ

n = ขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนตัวอย่าง

e = ค่าสัดส่วน จากตัวอย่างแตกต่างไปจากสัดส่วน
ของประชากรไม่เกินร้อยละ 95

e = 0.05

ดังนั้น ขนาดของตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จะมีจำนวนดังนี้ คือ

$$\begin{aligned}\text{แทนค่าสูตร } n &= \frac{3,690}{1 + 3,690(0.05)^2} \\ &= 360.88 \\ &= 361 \text{ คน}\end{aligned}$$

ขั้นตอนที่ 2 ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ ใช้อำเภอเมืองกาฬสินธุ์และอำเภอสหัสขันธ์ เนื่องจากเป็นอำเภอที่มีขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และ 2 อำเภอดังกล่าวมีระยะทางใกล้และสะดวกต่อการเดินทาง ประกอบกับผู้ศึกษามีข้อจำกัดด้านงบประมาณและระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา โดยใช้ตำบลในเขตอำเภอ เมืองกาฬสินธุ์และอำเภอสหัสขันธ์ที่มีผู้เช่าที่ดินราชพัสดุ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ 2 ตำบล คือ ตำบลภูดิน และตำบลลำคลอง และอำเภอสหัสขันธ์ 1 ตำบล คือ ตำบลนิคม ดังตาราง 1 (สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์. 2554)

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน

ลำดับ ที่	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวน ประชากร	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง
1	เมืองกาฬสินธุ์	ภูดิน	หมู่ที่ 6,7,9,12,13	459	175
2	เมืองกาฬสินธุ์	ลำคลอง	หมู่ที่ 1	168	64
3	สหัสขันธ์	นิคม	หมู่ที่ 4,5,6,7	318	122
รวม				945	361

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) คือ การเข้าไปยังบ้านพักหรือสถานประกอบการของผู้เช่าที่ดินราชพัสดุ ถ้าพบผู้เช่าที่ดินราชพัสดุก็จะให้ตอบแบบสอบถาม แต่ถ้าไม่พบก็จะออกจากบ้านพักหรือสถานประกอบการของผู้เช่าที่ดินราชพัสดุนั้น และไปยังบ้านพักหรือสถานประกอบการของผู้เช่าที่ดินราชพัสดุอื่นเพื่อตอบแบบสอบถามต่อไป ทำเช่นนี้จนครบจำนวน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จำนวน 239 คน และอำเภอสหัสขันธ์ จำนวน 122 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ที่ผู้ศึกษาร่างขึ้นเพื่อสอบถามผู้เช่าที่ดินราชพัสดุในเขตอำเภอเมืองกาฬสินธุ์และอำเภอสหัสขันธ์ จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าที่دينราชพัสดุเกี่ยวกับสถานภาพ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ คือ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เข้าที่دينราชพัสดุเกี่ยวกับระดับการดำเนินงานโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (likert) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แบ่งเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ จำนวน 5 ข้อ ด้านทรัพยากรโครงการ จำนวน 5 ข้อ ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม จำนวน 5 ข้อ ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ จำนวน 5 ข้อ และด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ จำนวน 5 ข้อ รวมเป็น 25 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงาน ธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ เป็นคำถามแบบปลายเปิด จำนวน 5 ข้อ

วิธีการสร้างเครื่องมือ

1. การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้
 - 1.1 หลังจากผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประมวลแนวคิดเป็นแบบสอบถามให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิด
 - 1.2 นำผลการศึกษา มาสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 1 ฉบับ แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน โดยพิจารณาเนื้อหาให้ครอบคลุมกับความมุ่งหมาย และสมมติฐานการศึกษา
 - 1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดที่กำหนด นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความครบถ้วน ความถูกต้อง และครอบคลุมเนื้อหาของการศึกษาเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำเพิ่มเติม
 - 1.4 ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ครอบคลุมเนื้อหาในเรื่องที่จะวัดจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ดังนี้
 - 1.4.1 นายสกันธ์ สุนทรชาติ ตำแหน่งธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความครอบคลุมของเนื้อหา
 - 1.4.2 นางสาวเบ็ญจ วงศ์โสภณ ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านหัวหนองคู อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม การศึกษามหาบัณฑิต ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา ตรวจสอบความถูกต้องของภาษา
 - 1.4.3 นางสาววิตรี คำผะมัย ตำแหน่งครูชำนาญการ โรงเรียนม่วงลาดวิทยาคาร อำเภอ จังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด การศึกษามหาบัณฑิต ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือสถิติการวิจัย ตรวจสอบ ความเหมาะสมของรูปแบบเครื่องมือ ความครอบคลุมถูกต้องของแบบวัดและประเมินผล

1.5 ปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะที่ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ ตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำแบบสอบถามไปหาคุณภาพของเครื่องมือ

2. การหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 นำแบบทดสอบที่สร้างเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม โดยพิจารณาจากการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน ดังกล่าวเลือกข้อคำถามที่ผู้เชี่ยวชาญ 2 ใน 3 ท่าน เห็นว่าเป็นข้อคำถาม ที่สามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์หรือมีค่าตั้งแต่ .67 ขึ้นไปไว้ใช้ ซึ่งได้ทั้งจำนวน 25 ข้อ

2.2 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ แล้วนำไปทดลองใช้ (Try - Out) กับผู้เข้าที่دينราชพัสดุแปลงอ่างเก็บน้ำชลประทานลำปาวจังหวัดกาฬสินธุ์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2.3 นำแบบสอบถามที่นำไปทดลองใช้ (Try - Out) จำนวน 30 คน แล้วนำผลการทดลองใช้แบบสอบถามมาหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยวิธี Item - Total Correlation และทดสอบด้วยสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

2.4 นำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .92

3. พิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับจริงเพื่อนำไปเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยมีขั้นตอนการเก็บข้อมูลดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้ใหญ่บ้านเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล โดยผู้ศึกษาชี้แจงรายละเอียดก่อนลงแจกแบบสอบถาม เพื่ออธิบายให้เกิดความเข้าใจในการตอบแบบสอบถาม ประเด็นที่จะเป็นปัญหาข้อสงสัยของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อความเข้าใจอย่างละเอียด โดยเน้นย้ำให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามทุกข้อคำถาม ในการแจกแบบสอบถามเข้าแจกตามบ้านพักหรือสถานประกอบการของผู้เข้าที่دينราชพัสดุทั้ง 2 อำเภอ จำนวน 361 ชุด โดยมีกำหนดนัดหมายรับแบบสอบถามคืนภายใน 5 วัน และรวบรวมแบบสอบถามคืนได้จำนวน 361 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ของข้อมูล เพื่อเตรียมพร้อมในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าที่دينราชพัสดุ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เข้าที่دينราชพัสดุเกี่ยวกับระดับการดำเนินงานโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่ การบรรยายผลการศึกษา โดยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 99 - 100) ดังนี้

คำตอบ	มากที่สุด	กำหนดให้	5 คะแนน
คำตอบ	มาก	กำหนดให้	4 คะแนน
คำตอบ	ปานกลาง	กำหนดให้	3 คะแนน
คำตอบ	น้อย	กำหนดให้	2 คะแนน
คำตอบ	น้อยที่สุด	กำหนดให้	1 คะแนน

นำแบบสอบถามที่ลงคะแนนเรียบร้อยแล้วไปหาค่าเฉลี่ย พร้อมกำหนดเกณฑ์การให้ค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 166)

ค่าเฉลี่ย	4.51-5.00	หมายถึง	ระดับการดำเนินงานมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51-4.50	หมายถึง	ระดับการดำเนินงานมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง	ระดับการดำเนินงานปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง	ระดับการดำเนินงานน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง	ระดับการดำเนินงานน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ และทดสอบสมมติฐานของผู้เข้าที่دينราชพัสดุที่มีเพศอาชีพ และระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน ใช้สถิติ t - Test (Independent Samples) ส่วนที่มีอายุ และรายได้ต่างกัน ใช้สถิติ F - Test (One - way ANOVA) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาโดยสรุปแปลความหมาย และจัดกลุ่มประเด็นสอดคล้องกันแล้วหาค่าความถี่และนำเสนอเชิงพรรณนา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษารัชนีนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังต่อไปนี้

1. สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1.1 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ (Item - Total Correlation) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย

1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรายด้านและทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.1 ร้อยละ (Percent)
 - 2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน
 - 3.1 t - Test (Independent Samples)
 - 3.2 F - Test (One - way ANOVA)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ผู้ศึกษานำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามรายการ ดังต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมาย ผู้ศึกษาค้นคว้าได้กำหนดสัญลักษณ์ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t แทน สถิติทดสอบที่ใช้ในการพิจารณา t - distribution
F แทน สถิติทดสอบใช้ในการพิจารณาความมีนัยสำคัญ F - distribution
p แทน ค่าความน่าจะเป็นที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญทางสถิติ

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เสนอผลการศึกษาลำดับ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุเกี่ยวกับระดับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมรายด้านและรายข้อ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ที่มีเพศ อาชีพ และระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน ต่างกัน ใช้การวิเคราะห์ โดยสถิติ t - Test (Independent Samples) และมีอายุ และรายได้ ต่างกัน โดยใช้สถิติ F - Test (One - way ANOVA) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาโดยสรุปแปลความหมาย และจัดกลุ่มประเด็นสอดคล้องกัน แล้วหาค่าความถี่และนำเสนอเชิงพรรณนา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะทั่วไปของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ผลปรากฏ ดังตาราง 2

ตาราง 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ

ข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	200	55.40
หญิง	161	44.60
รวม	361	100.00
2. อายุ		
20 - 30 ปี	24	6.65
31 - 40 ปี	83	22.99
41 - 50 ปี	123	34.07
50 ปีขึ้นไป	131	36.29
รวม	361	100.00
3. อาชีพ		
รับราชการ/ลูกจ้างหน่วยงานรัฐ	14	3.88
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	8	2.22
พนักงานบริษัท/เอกชน	11	3.05
เกษตรกรรวม	292	80.89
รับจ้างทั่วไป	36	9.97
รวม	361	100.00
4. รายได้		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	189	52.35
5,001 - 10,000 บาท	103	28.53
10,001 - 15,000 บาท	46	12.74
15,001 - 20,000 บาท	19	5.26
20,001 บาทขึ้นไป	4	1.11
รวม	361	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
5. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน		
1 - 5 ปี	10	2.77
6 - 10 ปี	13	3.60
11 - 20 ปี	107	29.64
21 ปีขึ้นไป	231	63.99
รวม	361	100.00

จากตาราง 2 พบว่า ผู้เช่าที่ดินราชพัสดุส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 55.40) อายุ 50 ปี ขึ้นไป (ร้อยละ 36.29) อาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 80.89) รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 52.35) และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน 21 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 63.99)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เช่าที่ดินราชพัสดุเกี่ยวกับระดับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมรายด้านและรายข้อ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด

ตาราง 3 ความคิดเห็นของผู้เช่าที่ดินราชพัสดุเกี่ยวกับระดับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้าน

การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ	3.51	0.42	มาก
2. ด้านทรัพยากรโครงการ	2.57	0.31	ปานกลาง
3. ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม	3.65	0.35	มาก
4. ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ	3.54	0.39	มาก
5. ด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ	3.55	0.34	มาก
รวม	3.36	0.15	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่า ผู้เช่าที่ดินราชพัสดุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม ($\bar{X} = 3.65$) ด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.55$) ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.54$)

และด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ ($\bar{X} = 3.51$) และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านทรัพยากรโครงการ ($\bar{X} = 2.57$)

ตาราง 4 ความคิดเห็นของผู้เข้าที่دينราชพัสดุเกี่ยวกับระดับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของ สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ เป็นรายชื่อ

การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน	4.00	0.85	มาก
2. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์ได้มีการชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของอย่างชัดเจน	3.78	1.08	มาก
3. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	3.80	0.97	มาก
4. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีวิธีการดำเนินงานอย่างเหมาะสม	3.02	0.57	ปานกลาง
5. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีระยะเวลาดำเนินงานอย่างเหมาะสม	2.93	0.68	ปานกลาง
รวม	3.51	0.42	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ผู้เข้าที่دينราชพัสดุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน ($\bar{X} = 4.00$) โครงการรัฐเอื้อราษฎร์สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ($\bar{X} = 3.80$) และโครงการ รัฐเอื้อราษฎร์ได้มีการชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.78$) และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีวิธีการดำเนินงานอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.02$) และโครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีระยะเวลาดำเนินงาน อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 2.93$)

ตาราง 5 ความคิดเห็นของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุเกี่ยวกับระดับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชภัฏของ
สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านทรัพยากรโครงการ เป็นรายข้อ

การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชภัฏของสำนักงานธนารักษ์ พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านทรัพยากรโครงการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. โครงการรัฐเอื้อราชภัฏมีจำนวนบุคลากรในการดำเนินงาน อย่างเพียงพอ	2.45	0.62	น้อย
2. โครงการรัฐเอื้อราชภัฏมีการสนับสนุนงบประมาณในการ ดำเนินงานอย่างเพียงพอ	2.52	0.64	ปานกลาง
3. โครงการรัฐเอื้อราชภัฏมีวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ ในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ	2.46	0.79	น้อย
4. โครงการรัฐเอื้อราชภัฏมีการนำอุปกรณ์การสื่อสารที่ ทันสมัย มาใช้ในกระบวนการดำเนินงานอย่างเพียงพอ	2.99	0.73	ปานกลาง
5. โครงการรัฐเอื้อราชภัฏมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการ ดำเนินงานอย่างเพียงพอ	2.43	0.71	น้อย
รวม	2.57	0.31	ปานกลาง

จากตาราง 5 พบว่า ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ
รัฐเอื้อราชภัฏของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านทรัพยากรโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับ
ปานกลาง ($\bar{X} = 2.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ
โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ โครงการรัฐเอื้อราชภัฏมีการนำอุปกรณ์การสื่อสาร
ที่ทันสมัยมาใช้ ในกระบวนการดำเนินงานอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 2.99$) และโครงการรัฐเอื้อราชภัฏ
มีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 2.52$) และอยู่ในระดับน้อย 3 ข้อ
โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ โครงการรัฐเอื้อราชภัฏมีวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ
เครื่องใช้ในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 2.46$) โครงการรัฐเอื้อราชภัฏมีจำนวนบุคลากรในการ
ดำเนินงาน อย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 2.45$) และโครงการรัฐเอื้อราชภัฏมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการ
ดำเนินงาน อย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 2.43$)

ตาราง 6 ความคิดเห็นของผู้เข้าที่ตินราชพัสดุเกี่ยวกับระดับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรมเป็นรายข้อ

การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการประชาสัมพันธ์ให้เจ้าหน้าที่เข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการในหลักการที่ถูกต้องตรงกัน	4.04	0.78	มาก
2. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการแก้ไขปัญหาอุปสรรคการสื่อสารระหว่างการทำงาน	2.91	0.85	ปานกลาง
3. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างเป็นขั้นตอน	3.60	0.61	มาก
4. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม	3.82	0.86	มาก
5. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการแบ่งหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่แต่ละคนรับผิดชอบอย่างชัดเจน	3.86	0.85	มาก
รวม	3.65	0.35	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ผู้เข้าที่ตินราชพัสดุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการประชาสัมพันธ์ให้เจ้าหน้าที่เข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการในหลักการที่ถูกต้องตรงกัน ($\bar{X} = 4.04$) โครงการ รัฐเอื้อราษฎร์มีการแบ่งหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่แต่ละคนรับผิดชอบอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.86$) โครงการ รัฐเอื้อราษฎร์มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.82$) และโครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างเป็นขั้นตอน ($\bar{X} = 3.60$) และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ คือ โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการแก้ไขปัญหาอุปสรรคการสื่อสารระหว่างการทำงาน ($\bar{X} = 2.91$)

ตาราง 7 ความคิดเห็นของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุเกี่ยวกับระดับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชภัฏของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ เป็นรายชื่อ

การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชภัฏของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์มีความสามารถในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.16	0.94	มาก
2. สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์มีการจัดโครงสร้างหน่วยงานอย่างเหมาะสม	3.43	0.81	ปานกลาง
3. สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์มีระบบการควบคุมบังคับบัญชาอย่างทั่วถึง	3.12	0.87	ปานกลาง
4. สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์มีการบริหารจัดการโครงการรัฐเอื้อราชภัฏอย่างมีประสิทธิภาพ	3.75	0.72	มาก
5. สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์มีการประสานงานอย่างเหมาะสม	3.24	1.04	ปานกลาง
รวม	3.54	0.39	มาก

จากตาราง 7 พบว่า ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชภัฏของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์มีความสามารถในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.16$) และสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์มีการบริหารจัดการโครงการรัฐเอื้อราชภัฏอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.75$) และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์มีการจัดโครงสร้างหน่วยงานอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.43$) สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์มีการประสานงานอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.24$) และสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์มีระบบการควบคุมบังคับบัญชาอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 3.12$)

ตาราง 8 ความคิดเห็นของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุเกี่ยวกับระดับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ เป็นรายข้อ

การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการรัฐเอื้อราษฎร์	4.12	0.72	มาก
2. เจ้าหน้าที่มีความรู้สึกพึงพอใจในการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์	2.94	0.80	ปานกลาง
3. เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นในการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ	3.00	0.81	ปานกลาง
4. เจ้าหน้าที่มีความรู้สึกเต็มใจในการปฏิบัติงานตามโครงการรัฐเอื้อราษฎร์	4.03	0.72	มาก
5. เจ้าหน้าที่มีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานตามโครงการรัฐเอื้อราษฎร์	3.66	0.95	มาก
รวม	3.55	0.34	มาก

จากตาราง 8 พบว่า ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ รัฐเอื้อราษฎร์ ($\bar{X} = 4.12$) เจ้าหน้าที่มีความรู้สึกเต็มใจในการปฏิบัติงานตามโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ ($\bar{X} = 4.03$) และเจ้าหน้าที่มีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานตามโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ ($\bar{X} = 3.66$) และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นในการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ($\bar{X} = 3.00$) และเจ้าหน้าที่ มีความรู้สึกพึงพอใจในการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ ($\bar{X} = 2.94$)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชูร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีเพศ อาชีพ และระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน ใช้การวิเคราะห์ โดยสถิติ t - Test (Independent Samples) และมีอายุและรายได้ ต่างกัน โดยใช้สถิติ F - Test (One - way ANOVA) ผลปรากฏดังนี้

3.1 เพศ

ตาราง 9 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชูร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมและเป็นรายด้านของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ ที่มีเพศต่างกัน

การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชูร์ ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ กาฬสินธุ์	เพศชาย		เพศหญิง		t	p-value
	($\bar{X}$)	(S.D)	($\bar{X}$)	S.D		
1. ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐาน ของโครงการ	3.472	.42	3.561	.41	-1.971	.050*
2. ด้านทรัพยากรโครงการ	2.562	.33	2.592	.29	-.956	.340
3. ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กร และการขับเคลื่อนกิจกรรม	3.601	.33	3.701	.37	-2.687	.008*
4. ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำ โครงการไปปฏิบัติ	3.541	.39	3.551	.40	-.230	.818
5. ด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ	3.551	.35	3.551	.33	-.009	.993
โดยรวม	3.342	.16	3.392	.15	-2.792	.006*

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1 หมายถึงระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.51 - 4.50)

2 หมายถึงระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.51 - 3.50)

จากตาราง 9 พบว่า ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชูร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ และด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีเพศแตกต่างกัน เห็นว่ามีการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชูร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านทรัพยากรโครงการ ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ และด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีเพศแตกต่างกัน เห็นว่ามีการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชูร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ไม่แตกต่างกัน

3.2 อายุ

ตาราง 10 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมและเป็นรายด้านของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ ที่มีอายุต่างกัน

การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของ สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์	20 - 30 ปี		31 - 40 ปี		41 - 50 ปี		50 ปีขึ้นไป		Test of Homogeneity of Variances***	F	p
	($\bar{X}$)	(S.D)	($\bar{X}$)	(S.D)	($\bar{X}$)	(S.D)	($\bar{X}$)	(S.D)			
1. ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐาน ของโครงการ	3.342	.50	3.571	.38	3.482	.42	3.531	0.42	.477	2.107	.099
2. ด้านทรัพยากรโครงการ	2.582	.37	2.472	.34	2.572	.30	2.632	0.27	.032**	4.480	.004*
3. ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กร และการขับเคลื่อนกิจกรรม	3.511	.34	3.631	.30	3.671	.35	3.661	0.38	.147	1.634	.181
4. ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำ โครงการไปปฏิบัติ	3.452	.52	3.601	.40	3.601	.38	3.472	0.37	.110	3.430	.017*
5. ด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ	3.621	.31	3.591	.37	3.521	.34	3.541	0.32	.413	.904	.439
โดยรวม	3.302	.11	3.372	.14	3.372	.17	3.362	0.15	.034**	1.471	.222

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** พบว่ามีประชากรอย่างน้อย 1 กลุ่มมีความแปรปรวนแตกต่างจากกลุ่มอื่น จึงได้ใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยประชากรเป็นรายคู่ด้วย
คำสั่ง Tamhane's T2

*** เป็นการทดสอบความแปรปรวนของตัวแปรซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขในการทดสอบ ANOVA

1 หมายถึงระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.51 - 4.50)

2 หมายถึงระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.51 - 3.50)

จากตาราง 10 พบว่า ประชากรที่มีค่าความแปรปรวนของประชากรเท่ากันทุกกลุ่ม ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม และด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ มีเพียงด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ เท่านั้นที่มีประชากรอย่างน้อย 1 กลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างจากกลุ่มอื่น ดังนั้น จึงได้ใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของประชากรเป็นรายคู่โดยใช้ค่าสั่ง LSD

ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ รัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านทรัพยากรโครงการ และด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีอายุแตกต่างกัน เห็นว่ามีการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงได้เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ซึ่งปรากฏ ดังตาราง 11 - 12

ตาราง 11 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านทรัพยากรโครงการของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ ที่มีอายุต่างกัน

อายุ					
		31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	21 - 30 ปี	50 ปีขึ้นไป
	$\bar{X}$	2.47	2.57	2.58	2.63
31 - 40 ปี	2.47	-	.150	.717	.003*
41 - 50 ปี	2.57	-	-	1.000	.601
21 - 30 ปี	2.58	-	-	-	.995

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 11 พบว่า ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านทรัพยากรโครงการแตกต่างกัน กับผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ ที่มีอายุ 31 - 40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 12 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านลักษณะหน่วยงาน ที่นำโครงการไปปฏิบัติของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ ที่มีอายุต่างกัน

อายุ		21 - 30 ปี	50 ปีขึ้นไป	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี
	$\bar{X}$	3.45	3.47	3.60	3.60
21 - 30 ปี	3.45	-	.829	.102	.088
50 ปีขึ้นไป	3.47	-	-	.019*	.008*
31 - 40 ปี	3.60	-	-	-	.989

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 12 พบว่า ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีอายุ 41 - 50 ปี และ 31 - 40 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านลักษณะหน่วยงาน ที่นำโครงการไปปฏิบัติ แตกต่างกับผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

3.3 อาชีพ

ตาราง 13 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมและเป็นรายด้านของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ ที่มีอาชีพต่างกัน

การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์	อาชีพเกษตรกร		อาชีพอื่นๆ**		t	p-value
	($\bar{X}$)	(S.D)	($\bar{X}$)	S.D		
1. ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ	3.522	.42	3.472	.41	.849	.397
2. ด้านทรัพยากรโครงการ	2.602	.30	2.422	.31	4.183	.000*
3. ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กร และการขับเคลื่อนกิจกรรม	3.581	.32	3.962	.29	-8.549	.000*
4. ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ	3.601	.35	3.242	.43	6.341	.000*
5. ด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ	3.561	.35	3.511	.29	1.107	.269
โดยรวม	3.372	.16	3.322	.13	2.506	.013*

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** อาชีพอื่นๆ หมายถึง อาชีพรับราชการ/ลูกจ้างหน่วยงานรัฐ, ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว, พนักงานบริษัท/เอกชน และรับจ้างทั่วไป

1 หมายถึงระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.51 - 4.50)

2 หมายถึงระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.51 - 3.50)

จากตาราง 13 พบว่า ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทรัพยากรโครงการ ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม และด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีอาชีพแตกต่างกัน เห็นว่ามีการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ และด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีอาชีพแตกต่างกัน เห็นว่ามีการดำเนินโครงการ รัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ไม่แตกต่างกัน

3.4 รายได้

ตาราง 14 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมและเป็นรายด้านของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ ที่มีรายได้ต่างกัน

การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์	ต่ำกว่า 5,000 บาท		5,001 - 10,000 บาท		10,001 - 15,000 บาท		15,001 - 20,000 บาท		20,001 บาท ขึ้นไป		Test of Homogeneity of Variances***	F	p
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D			
1. ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ	3.621	.40	3.412	.40	3.452	.34	3.142	.46	2.952	.44	.420	12.172	.000*
2. ด้านทรัพยากรโครงการ	2.582	.31	2.562	.30	2.522	.36	2.622	.33	2.802	.16	.218	.988	.414
3. ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม	3.691	.38	3.611	.32	3.591	.27	3.631	.29	3.402	.16	.003**	1.766	.135
4. ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ	3.432	.40	3.701	.35	3.631	.39	3.601	.27	3.502	.26	.172	9.235	.000*
5. ด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ	3.631	.30	3.332	.36	3.711	.24	3.601	.29	3.402	.00	.000**	18.644	.000*
โดยรวม	3.392	.14	3.322	.16	3.382	.16	3.322	.16	3.212	.12	.698	4.739	.001*

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** พบว่ามีประชากรอย่างน้อย 1 กลุ่มมีความแปรปรวนแตกต่างจากกลุ่มอื่น จึงได้ใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยประชากรเป็นรายคู่ด้วยคำสั่ง Tamhane's T2

*** เป็นการทดสอบความแปรปรวนของตัวแปรซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขในการทดสอบ ANOVA

1 หมายถึงระดับมาก ($\bar{X} = 3.51 - 4.50$)

2 หมายถึงระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.51 - 3.50$)

จากตาราง 14 พบว่า ประชากรที่มีค่าความแปรปรวนของประชากรเท่ากันทุกกลุ่ม ได้แก่ ด้านทรัพยากรโครงการ และด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม ส่วนด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติที่มีประชากรอย่างน้อย 1 กลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างจากกลุ่มอื่น ดังนั้น จึงได้ใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของประชากรเป็นรายคู่โดยใช้คำสั่ง LSD

ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ และด้านทรัพยากรโครงการ ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีรายได้แตกต่างกัน เห็นว่าการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงได้เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ซึ่งปรากฏดังตาราง 15 - 17

ตาราง 15 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ ที่มีรายได้ต่างกัน

รายได้		20,001 บาทขึ้นไป	15,001 - 20,000 บาท	5,001 - 10,000 บาท	10,001 - 15,000 บาท	ต่ำกว่า 5,000 บาท
	$\bar{X}$	2.95	3.14	3.41	3.45	3.62
20,001 บาท ขึ้นไป	2.95	-	.388	.021*	.015*	.001*
15,001 - 20,000 บาท	3.14	-	-	.005*	.004*	.000*
5,001 - 10,000 บาท	3.41	-	-	-	.007*	.000*
10,001 - 15,000 บาท	3.45	-	-	-	-	.007*

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 15 พบว่า ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท 10,001 - 15,000 บาท และ 5,000 - 10,000 บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ แตกต่างกันกับผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีรายได้ 5,001 - 10,000 บาท 10,001 - 15,000 บาท 15,001 - 20,000 บาท และ 20,001 บาทขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 16 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติของผู้เช่าที่ดินราชพัสดุ ที่มีรายได้ต่างกัน

รายได้	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 5,000 บาท	20,001 บาท ขึ้นไป	15,001 - 20,000 บาท	10,001 - 15,000 บาท	5,001 - 10,000 บาท
		3.43	3.50	3.60	3.63	3.70
ต่ำกว่า 5,000 บาท	3.43	-	.715	.062	.002*	.000*
20,001 บาทขึ้นไป	3.50	-	-	.629	.520	.304
15,001 - 20,000 บาท	3.60	-	-	-	.799	.301
10,001 - 15,000 บาท	3.63	-	-	-	-	.287

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 พบว่า ผู้เช่าที่ดินราชพัสดุที่มีรายได้ 5,001 - 10,000 บาท และ 10,001 - 15,000 บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ แตกต่างกันกับผู้เช่าที่ดินราชพัสดุที่มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 17 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติของผู้เช่าที่ดินราชพัสดุ ที่มีรายได้ต่างกัน

รายได้	$\bar{X}$	5,001 - 10,000 บาท	20,001 บาท ขึ้นไป	15,001 - 20,000 บาท	ต่ำกว่า 5,000 บาท	10,001 - 15,000 บาท
		3.33	3.40	3.60	3.63	3.71
5,001 - 10,000 บาท	3.33	-	.510	.014*	.000*	.000*
20,001 บาทขึ้นไป	3.40	-	-	.074	.000*	.000*
15,001 - 20,000 บาท	3.60	-	-	-	1.000	.789
ต่ำกว่า 5,000 บาท	3.63	-	-	-	-	.328

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 17 พบว่า ผู้เช่าที่ดินราชพัสดุที่มีรายได้ 10,001 - 15,000 บาท ต่ำกว่า 5,000 บาท และ 15,001 - 20,000 บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ แตกต่างกันกับ

ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีรายได้ 5,001 - 10,000 บาท และ 20,001 บาทขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.5 ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน

ตาราง 18 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมและเป็นรายด้านของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุ ที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน

การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ กาฬสินธุ์	ระยะเวลาที่อยู่ อาศัยในชุมชน ต่ำกว่า 21 ปี**		ระยะเวลาที่อยู่ อาศัยในชุมชน 21 ปีขึ้นไป		t	p-value
	($\bar{X}$)	(S.D)	($\bar{X}$)	S.D		
1. ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐาน ของโครงการ	3.661	.41	3.422	.39	5.441	.000*
2. ด้านทรัพยากรโครงการ	2.582	.32	2.572	.31	.382	.702
3. ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กร และการขับเคลื่อนกิจกรรม	3.801	.34	3.561	.33	6.571	.000*
4. ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำ โครงการไปปฏิบัติ	3.302	.37	3.681	.33	-10.023	.000*
5. ด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ	3.651	.30	3.492	.35	4.446	.000*
โดยรวม	3.402	.15	3.342	.15	3.143	.002*

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนต่ำกว่า 21 ปี หมายถึง ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน

1 - 5 ปี, 6 - 10 ปี และ 11 - 20 ปี

1 หมายถึงระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.51 - 4.50)

2 หมายถึงระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.51 - 3.50)

จากตาราง 18 พบว่า ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ และด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีระยะเวลา ที่อยู่อาศัยในชุมชนแตกต่างกัน เห็นว่ามีการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านทรัพยากรโครงการ ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนแตกต่างกัน เห็นว่ามีการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงาน ธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาโดยสรุปแปลความหมาย และจัดกลุ่มประเด็นสอดคล้องกันแล้ว หาค่าความถี่และนำเสนอเชิงพรรณนา

ตาราง 19 ข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ	
1.1 ควรจัดให้มีการประชุมให้ความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดโครงการและขั้นตอนวิธีการดำเนินงานให้มากยิ่งขึ้น	17
2. ด้านทรัพยากรโครงการ	
2.1 ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ในการทำงานให้มากขึ้นและเพียงพอต่อความต้องการของราษฎร	51
2.2 ควรเพิ่มงบประมาณในการสนับสนุน และจำนวนเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่างๆ ในการทำงานให้ได้อย่างเพียงพอ	44
2.3 กรณีที่ราษฎรไม่ยินยอมเช่า เจ้าหน้าที่ควรจะทำความเข้าใจกับราษฎรโดยตรง เพื่อให้เข้าใจและมีส่วนร่วมให้มากที่สุด	37
3. ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม	
3.1 ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการให้ราษฎรรู้จักและทราบถึงสิทธิประโยชน์ต่างๆ อย่างทั่วถึง	35
3.2 ควรเน้นการประชาสัมพันธ์โครงการให้ราษฎรเล็งเห็นประโยชน์ของโครงการ เช่น การทำให้เกิดความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยและที่ทำกินสามารถตกทอดให้แก่ทายาท การนำสิทธิการเช่าเข้าร่วมโครงการแปลงทรัพย์สินเป็นทุน และการจำหน่ายจ่ายโอนสิทธิการเช่า เป็นต้น	14
3.3 ควรบริหารงานแบบมีส่วนร่วม พร้อมการประสานหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนต่างๆ ในการเข้าไปส่งเสริมและสนับสนุนด้านสินเชื่อ การประกอบอาชีพของเกษตรกร และด้านอื่นๆ เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น	10
4. ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ	
4.1 ภายหลังจากการจัดให้เช่าแล้วควรเร่งรัดจัดทำสัญญาเช่าให้แล้วเสร็จโดยเร็ว	57
4.2 ภายหลังจากการจัดให้เช่าแล้วควรติดตามเร่งรัดราษฎรที่ยังไม่ได้ยินยอมรับเงื่อนไขการเช่าให้มารับทราบเงื่อนไขการจัดให้เช่าโดยเร็ว	34
4.3 ควรดำเนินการจัดให้เช่าตามโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่โดยเร็ว	33

ตาราง 19 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
4.4 การจัดเก็บค่าเช่าที่ดินทำกินควรพิจารณาผ่อนผันสำหรับพื้นที่ที่ประสบปัญหาน้ำท่วมหรือภัยแล้งซึ่งราษฎรไม่สามารถทำกินได้	26
4.5 ให้มีการทบทวนเรื่องอัตราค่าเช่าที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยให้มีการปรับลดราคาเช่าลงจากที่กำหนด และให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และการใช้ประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่น	25
5. ด้านความตั้งใจจริงของเจ้าหน้าที่	
5.1 การบริการของเจ้าหน้าที่ควรให้ความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของราษฎร	18

จากตาราง 19 พบว่า ผู้เช่าที่ดินราชพัสดุมีข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎรของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ มีประเด็นที่สำคัญแยกเป็นรายด้าน คือ ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ ควรจัดให้มีการประชุมให้ความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดโครงการและขั้นตอนวิธีการดำเนินงานให้มากยิ่งขึ้น ด้านทรัพยากรโครงการ ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ในการทำงานให้มากขึ้นและเพียงพอต่อความต้องการของราษฎร ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการให้ราษฎรรู้จักและทราบถึงสิทธิประโยชน์ต่างๆ อย่างทั่วถึง ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ ภายหลังจากการจัดให้เช่าแล้วควรเร่งรัดจัดทำสัญญาเช่าให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และด้านความตั้งใจจริงของเจ้าหน้าที่ การบริการของเจ้าหน้าที่ ควรให้ความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของราษฎร

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ผู้ศึกษาสรุปประเด็นสำคัญในการนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษา
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุเกี่ยวกับระดับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีเพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนแตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์

สรุปผล

จากการศึกษาการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ผลการศึกษา พบว่า

1. ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 50 ปีขึ้นไป อาชีพเกษตรกร รายได้ ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน 21 ปีขึ้นไป
2. ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม ด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการ ไปปฏิบัติ และด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านทรัพยากรโครงการ

3. ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีเพศ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

4. ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุมีข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ แยกเป็นรายด้าน คือ ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ ควรจัดให้มีการประชุมให้ความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดโครงการและขั้นตอนวิธีการดำเนินงานให้มากยิ่งขึ้น ด้านทรัพยากรโครงการ ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ในการทำงานให้มากขึ้นและเพียงพอต่อความต้องการของราษฎร ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการให้ราษฎรรู้จักและทราบถึงสิทธิประโยชน์ต่างๆ อย่างทั่วถึง ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ ภายหลังจากการจัดให้เข้าแล้วควรเร่งรัดจัดทำสัญญาเช่าให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และด้านความตั้งใจจริงของเจ้าหน้าที่ การบริการของเจ้าหน้าที่ควรให้มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของราษฎร

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ซึ่งในการศึกษารั้งนี้ได้จำแนกการอภิปรายผลเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาระดับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ซึ่งสามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1. ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากผู้เข้าที่ราชพัสดุมีความคิดเห็นว่าโครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีวิธีการดำเนินงานหลายขั้นตอน ยุ่งยาก มีการกำหนดช่วงระยะเวลาในการดำเนินงานน้อย การสนับสนุนงบประมาณ จำนวนบุคลากร วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการดำเนินงานน้อยและไม่เพียงพอต่อความต้องการของราษฎรในการดำเนินงานยังมีอุปสรรคการสื่อสารและการประสานงานระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม ผู้บังคับบัญชามีการควบคุมดูแลไม่ทั่วถึง รวมทั้งเห็นว่าเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานยังไม่มีประสิทธิภาพในการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายเท่าที่ควร ทำให้มีความรู้สึกไม่พึงพอใจในการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสกนธ์ สุนทรชาติ (2550 : 46) ได้ศึกษาการนำนโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุนไปปฏิบัติในทัศนะของผู้เข้าที่ราชพัสดุกรณีสถาบันธนารักษ์พื้นที่ประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การนำนโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุนไปปฏิบัติในทัศนะของผู้เข้าที่ราชพัสดุ กรณีสถาบันธนารักษ์พื้นที่ประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมพบว่า ผู้เข้าที่ราชพัสดุมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านทรัพยากรโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันมีประชาชนมาติดต่อขอรับบริการในราชการของ

สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ เพิ่มขึ้นตามอัตราการเจริญเติบโตของประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และความต้องการสิทธิการเช่าที่ดินราชพัสดุโดยถูกต้องตามกฎหมาย อันเป็นการสวนทางกับนโยบายของรัฐบาลซึ่งมีแต่จะปรับลดขนาดของอัตราค่าสิ่งคนภาครัฐ ซึ่งเมื่อตรวจสอบจากข้อมูลจำนวนผู้บุกรุก ที่ดินราชพัสดุแปลงอ่างเก็บน้ำเขื่อนลำปาวจังหวัดกาฬสินธุ์ ปรากฏว่าจากจำนวนผู้บุกรุก 11,748 ราย เนื้อที่ถูกบุกรุกประมาณ 108,121 ไร่ นับแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 - 2553 สามารถดำเนินการจัดให้เช่าได้แล้ว จำนวน 2,588 ราย เนื้อที่จัดให้เช่าประมาณ 9,383 ไร่ จึงยังคงเหลือที่ดินราชพัสดุที่ถูกบุกรุกและยังมิได้รับการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการจัดให้เช่าตามโครงการรัฐเอื้อราชฎ์อีกเป็นจำนวน 9,160 ราย เนื้อที่ถูกบุกรุกประมาณ 98,738 ไร่ แสดงให้เห็นว่าการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชฎ์ของสำนักงาน ธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์นอกจากจะสามารถลดจำนวนผู้บุกรุกลงเนื่องมาจากการจัดให้ผู้บุกรุกเช่า ที่ราชพัสดุหรือเปลี่ยนผู้บุกรุกที่ราชพัสดุให้มาเป็นผู้เช่าที่ราชพัสดุแล้ว ยังส่งผลต่อเนื่องให้ปริมาณงานด้านการบริหารสัญญาเช่าที่ราชพัสดุเพิ่มขึ้นมากกว่าหนึ่งเท่าตัวภายในสามปี แต่ปริมาณอัตราค่าสิ่งคนเจ้าหน้าที่มิได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ต้องรับภาระงานที่มากขึ้นมากกว่าหนึ่งเท่าตัว ตามไปด้วย จึงเป็นผลให้การอำนวยความสะดวกต่อการให้บริการและการดำเนินโครงการตามที่กำหนดไว้ในแผนงานมีปัญหา ประกอบกับการขาดบุคลากรที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถในการใช้ปัจจัยการบริหารตัวอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามคุณสมบัติและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติ ขาดทรัพยากรการเงินที่จำเป็นและเพียงพอต่อการดำเนินงานตามโครงการ การกำหนดเงื่อนไขการใช้เงินตามโครงการที่มีระเบียบบังคับไว้มากจนขาดความยืดหยุ่น อันเป็นการ บั่นทอนสมรรถนะของหน่วยปฏิบัติที่บางครั้งมีความจำเป็นต้องใช้เงินมากกว่าที่กำหนด ซึ่งหากสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ไม่สามารถตอบสนองได้ ความล่าช้าในการปฏิบัติก็อาจเกิดขึ้น และ ในกรณีที่การปฏิบัติตามโครงการที่มีลักษณะต้องใช้อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้หรือเทคโนโลยีมาเกี่ยวข้อง หากสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ไม่มีการสนับสนุนเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงานให้มีอย่างเพียงพอและผู้ปฏิบัติขาดความรู้หรือความเข้าใจในเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง ก็อาจมีผลถึง ความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ สอดคล้องกับการศึกษาของจินตนา เวชกามา (2547 : 35) ได้ศึกษาการศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามโครงการส่งเสริมประสิทธิภาพกรมที่ดิน กรณีศึกษาการให้บริการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมของสำนักงานที่ดินจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามโครงการส่งเสริมประสิทธิภาพกรมที่ดิน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคต่างๆ ได้แก่ ด้านบุคลากร เช่น เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีจำนวนไม่เพียงพอกับปริมาณงาน ด้านขั้นตอนการปฏิบัติงานมีความซับซ้อนต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัดทำให้เกิดความล่าช้าใน การปฏิบัติงาน ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ทำให้ขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์

3. ผู้เช่าที่ดินราชพัสดุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชฎ์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์เป็นหน่วยงานสังกัดส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค เป็นหน่วยงานที่มีขนาดเล็ก ในการดำเนินงานนั้นสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์จะมีการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง โดยเคร่งครัด จึงทำให้ราษฎรเห็นว่ามี ความสามารถในการดำเนินงานได้ อีกทั้งสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ยังเป็นหน่วยงานส่วนราชการ ทำให้มีความน่าเชื่อถือ จึงทำให้การบริหารจัดการตามโครงการรัฐเอื้อราชฎ์เป็นไปอย่างมี

ประสิทธิภาพ ซึ่งในการดำเนินงานมีการอำนวยความสะดวกให้กับราษฎรในด้านต่างๆ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของงานแต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของสภานิติบัญญัติ (2550 : 46) ได้ศึกษาการนำนโยบาย แปลงสินทรัพย์เป็นทุนไปปฏิบัติในทัศนะของผู้เข้าที่ราชพัสดุ กรณีสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติผู้เข้าที่ราชพัสดุมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง เป็นอันดับแรก

4. ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรผู้ปฏิบัติแต่ละคนอาจมีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ที่ถูกต้องตรงกัน รวมทั้งเจ้าหน้าที่มีความรู้สึกเต็มใจและตั้งใจในการปฏิบัติงานตามโครงการรัฐเอื้อราษฎร์โดยมุ่งเน้นให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของสภานิติบัญญัติ (2550 : 46) ได้ศึกษาการนำนโยบายแปลงสินทรัพย์ เป็นทุนไปปฏิบัติในทัศนะของผู้เข้าที่ราชพัสดุ กรณีสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ด้านความตั้งใจจริงของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติผู้เข้าที่ราชพัสดุมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง เป็นอันดับ 2

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ของผู้เข้าที่ดินราชพัสดุพบประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

ผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ ด้านทรัพยากรโครงการ แตกต่างกับกับผู้เข้าที่ดินราชพัสดุที่มีอายุ 31 - 40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรที่มีอายุมากขึ้น เห็นว่าการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีจำนวนบุคลากรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานเพียงพอแล้ว แต่บุคลากรที่มีอายุน้อยกลับเห็นตรงกันข้ามว่ามีจำนวนบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานมีอย่างจำกัดและไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสภานิติบัญญัติ (2550 : 46) ที่ได้ศึกษาการนำนโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุนไปปฏิบัติในทัศนะของผู้เข้าที่ราชพัสดุ กรณีสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ผู้เข้าที่ราชพัสดุที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติต่อการนำนโยบายการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนไปปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ควรมีวิธีการดำเนินงานอย่างเหมาะสมและควรเพิ่มช่วงระยะเวลาในการดำเนินงานให้มากขึ้น

1.2 สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ควรจัดให้มีการประชุมให้ความรู้เกี่ยวกับรายละเอียด ของโครงการและขั้นตอนวิธีการดำเนินงานให้ราษฎรทราบถึงความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการอย่างทั่วถึง

1.3 สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ควรวางแผนการจัดสรรให้มีบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานให้มีมากยิ่งขึ้น

1.4 สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ควรแก้ไขปัญหอุปสรรคการสื่อสารระหว่าง การดำเนินงาน โดยจัดให้มีการประชาสัมพันธ์โครงการให้ราษฎรรู้จักและทราบถึงสิทธิประโยชน์ต่างๆ อย่างทั่วถึง

1.5 สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ควรมีระบบการควบคุมบังคับบัญชาและการกำกับดูแลให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันแก่ราษฎร

1.6 สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ควรมีการจัดโครงสร้างหน่วยงานให้มีความเหมาะสม และควรมีการประสานงานในการดำเนินงานอย่างทั่วถึง รวดเร็ว

1.7 ภายหลังจากการจัดให้เข้าแล้วสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ต้องเร่งรัดจัดทำสัญญาเช่าให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

1.8 สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ต้องฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ที่มีความกระตือรือร้นในการ ทำงานตามที่ได้มอบหมายให้มีความรับผิดชอบมากขึ้น โดยการเน้นการปลูกจิตสำนึกให้เจ้าหน้าที่ที่ ปฏิบัติงาน มีความรู้สึกพึงพอใจในการดำเนินงาน และควรมีการปรับปรุงการบริการของเจ้าหน้าที่ให้มีความรวดเร็วในการบริการมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของราษฎร

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อจำกัดของจำนวนบุคลากรในการดำเนิน โครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์

2.2 ควรศึกษารูปแบบและแนวทางการส่งเสริมให้มีจำนวนบุคลากรในการดำเนิน โครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์

2.3 ควรมีการศึกษาค้นคว้าให้มีความหลากหลายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของบุคลากร ผู้นำชุมชน ประชาชน และองค์กรอื่นๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์

2.4 ควรศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ในการนำนโยบายของกรมธนารักษ์ ไปปฏิบัติ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมธนารักษ์. พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518. กรุงเทพฯ : กองนิติการ กรมธนารักษ์, 2532.
- _____. กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : กองแผนงาน, 2545.
- _____. กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549. กรุงเทพฯ : กองแผนงาน, 2549.
- _____. กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2549. กรุงเทพฯ : กองแผนงาน, 2549.
- _____. สัญญาเช่าที่ดินราชพัสดุ. กรุงเทพฯ : กรมธนารักษ์, 2527.
- _____. รายงานประจำปีกรมธนารักษ์ 2553. กรุงเทพฯ : กรมธนารักษ์, 2553.
- กวีวรรณ วรรณทวี. ปัญหาการนำนโยบายของกรมที่ดินไปปฏิบัติโดยสำนักงานที่ดินจังหวัดสุรินทร์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ รป.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.
- โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว. ประวัติความเป็นมา. ม.ป.ป.
<<http://www.lampao.com/index.htm>> 17 พฤศจิกายน 2554.
- จินตนา เวชกามา. การศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามโครงการส่งเสริมประสิทธิภาพกรมที่ดิน : กรณีศึกษาการให้บริการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมของสำนักงานที่ดินจังหวัดกาฬสินธุ์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ รป.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์ และบรรเจิด พลากร. คู่มือการใช้ที่ดินของรัฐ. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2541.
- ณรงค์ นันทวรรณะ. การบริหารโครงการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ฟิลิสเซ็นเตอร์, 2547.
- ธงชัย สันติวงษ์. องค์การและการบริหาร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2542.
- ธยานิชฐ์ งามศรีผ่องใส. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินราชพัสดุ กรณีศึกษาประชาชนในตำบลหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. การค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. สุโขทัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น, 2545.
- ปกรณ์ วโรรส. ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารที่ดินราชพัสดุของกรมธนารักษ์ในจังหวัดพัทลุง. การค้นคว้าแบบอิสระ บธ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551.
- ประชุม รอดประเสริฐ. การบริหารโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เนติกุลการพิมพ์, 2535.
- “ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 71. ตอนที่ 81. หน้า 46. 30 พฤศจิกายน 2497.

- ประสิทธิ์ ตงยิ่งศิริ. การวางแผนและการวิเคราะห์โครงการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เม็ดทราย, 2545.
- _____. การวิเคราะห์และประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริมเอกสารทางวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2538.
- พงษ์ศักดิ์ กัมพูศิริ. การวิเคราะห์การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ศึกษากรณีที่ดินราชพัสดุแปลงเรือนจำกลางคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. ภาคินพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2542.
- พยอม วงศ์สารศรี. องค์การและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2548.
- พลกฤต เมณฑกานุกรษ์. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับการรับรองสิทธิโดยการจัดให้ผู้ถือครองเช่าที่ราชพัสดุแปลงอ่างเก็บน้ำชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2552.
- พิมลจรรย์ นามวัฒน์. องค์การและการจัดการ เอกสารการสอน หน่วยที่ 1 - 8. พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2542.
- ภัทรา จันทรแก้ว. การบริหารโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนตามนโยบายกระทรวงมหาดไทยของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ร.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.
- มยุรี อนุมานราชธน. นโยบายสาธารณะ : แนวความคิด กระบวนการ และการวิเคราะห์. เชียงใหม่ : คเนจนิจ, 2547.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ประมวลสารชุดวิชานโยบายสาธารณะและการบริหารโครงการ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ หน่วยที่ 9 - 18. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2548.
- _____. เอกสารการสอนชุดวิชาการวางแผนและควบคุมงานบริหาร สาขาวิชาวิทยาการจัดการ หน่วยที่ 8 - 15 (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2546.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. การประเมินโครงการแนวคิดและแนวปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, 2546.
- วรเดช จันทรศร. การบริหารโครงการพัฒนาของรัฐ. กรุงเทพฯ : กราฟฟิคฟอร์แมต (ไทยแลนด์), 2540.
- วีระพงศ์ แสนจันทร์. เศรษฐศาสตร์ที่ดิน. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2540.
- ศิริ เกวลินสฤกษ์ดี. คำอธิบายประมวลกฎหมายที่ดิน. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2532.
- ศุภชัย ยาวะประภาษ. นโยบายสาธารณะ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- สุทธิ ภาชีผล. “สมาคมช่างเหมาไฟฟ้าและเครื่องกลไทย,” วารสารสมาคมช่างเหมาไฟฟ้าและเครื่องกลไทย. 9(4) : 15 - 16 ; กุมภาพันธ์ - เมษายน, 2546.

- สกนธ์ สุนทรชาติ. การนำนโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุนไปปฏิบัติในทัศนะของผู้เช่าที่ราชพัสดุ กรณีสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ประจวบคีรีขันธ์. ภาคนิพนธ์ รป.ม. ประจวบคีรีขันธ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์หัวหิน, 2550.
- สมบัติ อารังญวงศ์. นโยบายสาธารณะ. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สมมาตร, 2546.
- สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2526.
- สมยศ นาวิการ. การบริหาร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2538.
- สมาน รังสียกฤษฎ์ และสุธี สุทธิสมบูรณ์. หลักการบริหารเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สัมหวาน, 2544.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์การนำแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ สู่ความสำเร็จในการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2545.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ม.ป.ป. <<http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=62>> 7 มีนาคม 2555.
- สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์. เกี่ยวกับสำนักงานธนารักษ์พื้นที่. ม.ป.ป. <http://intrapv.treasury.go.th/tanarak/website_tanarak/Province/index.php?provinceld=4> 17 พฤศจิกายน 2554.
- _____. รายงานผลการปฏิบัติราชการกรมธนารักษ์ประจำปีงบประมาณ 2553. กาฬสินธุ์ : สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์, 2553.
- _____. รายงานข้อมูลทะเบียนรายตัวผู้เช่าที่ดินราชพัสดุ. กาฬสินธุ์ : สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์, 2554.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. ข้อมูลมติคณะรัฐมนตรี (ข้อมูลปี 2501 - ปัจจุบัน). ม.ป.ป. <<http://www.cabinet.soc.go.th/soc/Program2-1.jsp?menu=1>> 17 พฤศจิกายน 2554.
- สุพักตร์ พิบูลย์ และกานดา นาคะเวช. การประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการ ในคณะกรรมการการผลิตและบริหารชุดวิชาการประเมินและการจัดการโครงการประเมิน ประมวลสาระชุดวิชาการประเมินและการจัดการโครงการประเมิน หน่วยที่ 6 - 10. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2545.
- สุรินทร์ หามนตรี. การดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงและการแก้ไขปัญหาพลชน กรณีเรียกร้องสิทธิในที่ราชพัสดุจังหวัดราชบุรีและจังหวัดนครราชสีมา. เอกสารประกอบการประเมิน ตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านติดตามและประเมินผลการใช้ที่ราชพัสดุ. กรุงเทพฯ : กรมธนารักษ์, 2542.
- เสนาะ ดีเยาว์. การบริหาร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.
- โสภณ อรรถพิศาลโสภณ. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2516.

- อุทัย หิรัญโต. กลุ่มสัมพันธ์และการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- Isard, Walter. General Theory : Social, Political, Economic, and Regional, with Particular Reference to Decision - making Analysis. English : Cambridge, Mass M.I.T. Press, 1969.
- Van Meter, Donald. S. and Carl. E, Van Horn. The Policy Implementation Process : A Framework : Administration and Society. U.S.A. : Sage Publication Inc., 1975.
- Yamane, Taro. Statistics : An Introduction Analysis. 2nd ed. New York : Harper & Row, 1976.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการศึกษาค้นคว้า

แบบสอบถามเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ
เรื่อง การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. คำตอบทุกคำตอบและข้อมูลทุกอย่างในแบบสอบถามฉบับนี้ผู้วิจัยถือเป็นความลับ
3. ขอความกรุณาให้ตอบคำถามทุกข้อ
4. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
 ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์
 ตอนที่ 3 เป็นคำถามข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์
5. ผลที่ได้รับจากแบบสอบถามนี้ จะเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาวางแผนปรับปรุงการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์
6. ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

จรงค์ บุญทันแสน
 นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการเมืองการปกครอง
 วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ท่านตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง () และเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

1. () ชาย 2. () หญิง

2. อายุ

1. () 20-30 ปี 2. () 31-40 ปี
3. () 41-50 ปี 4. () 50 ปีขึ้นไป

3. อาชีพ

1. () รับราชการ/ลูกจ้างหน่วยงานรัฐ 2. () พนักงานรัฐวิสาหกิจ
3. () ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว 4. () พนักงานบริษัท/เอกชน
5. () เกษตรกรรม 6. () รับจ้างทั่วไป
7. () อื่น ๆ.....

4. รายได้

1. () ต่ำกว่า 5,000 บาท 2. () 5,001-10,000 บาท
3. () 10,001-15,000 บาท 4. () 15,001-20,000 บาท
5. () 20,001 บาทขึ้นไป

5. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน

1. () 1-5 ปี 2. () 6-10 ปี
3. () 11-20 ปี 4. () 21 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องคำตอบให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุดเพียง 1 ช่อง

ลำดับ ที่	การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของ สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1	1. <u>ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ</u> โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีวัตถุประสงค์และ เป้าหมายที่ชัดเจน.....					
2	โครงการรัฐเอื้อราษฎร์ได้มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของอย่างชัดเจน.....					
3	โครงการรัฐเอื้อราษฎร์สามารถนำไปปฏิบัติ ได้จริง.....					
4	โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีวิธีการดำเนินงาน อย่างเหมาะสม.....					
5	โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีระยะเวลาดำเนินงาน อย่างเหมาะสม.....					
6	2. <u>ด้านทรัพยากรโครงการ</u> โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีจำนวนบุคลากรในการ ดำเนินงานอย่างเพียงพอ.....					
7	โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการสนับสนุน งบประมาณในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ.....					
8	โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีวัสดุอุปกรณ์และ เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำเนินงาน อย่างเพียงพอ.....					
9	โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการนำอุปกรณ์การ สื่อสารที่ทันสมัยมาใช้ในการกระบวนการดำเนินงาน อย่างเพียงพอ.....					
10	โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีสิ่งอำนวยความสะดวก ต่อการดำเนินงานอย่างเพียงพอ.....					

ลำดับ ที่	การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราชย์ของ สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	3. <u>ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและ การขับเคลื่อนกิจกรรม</u>					
11	โครงการรัฐเอื้อราชย์มีการประชาสัมพันธ์ให้ เจ้าหน้าที่เข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายของ โครงการในหลักการที่ถูกต้องตรงกัน.....					
12	โครงการรัฐเอื้อราชย์มีการแก้ไขปัญหาอุปสรรค การสื่อสารระหว่างการดำเนินงาน.....					
13	โครงการรัฐเอื้อราชย์มีการดำเนินงานตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างเป็นขั้นตอน.....					
14	โครงการรัฐเอื้อราชย์มีการกำหนดหน้าที่และ ความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง อย่างเหมาะสม.....					
15	โครงการรัฐเอื้อราชย์มีการแบ่งหน้าที่ให้ เจ้าหน้าที่แต่ละคนรับผิดชอบอย่างชัดเจน.....					
	4. <u>ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ</u>					
16	สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์มีความสามารถ ในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ.....					
17	สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์มีการ จัดโครงสร้างหน่วยงานอย่างเหมาะสม.....					
18	สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์มีระบบการ ควบคุมบังคับบัญชาอย่างทั่วถึง.....					
19	สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์มีการบริหาร จัดการโครงการรัฐเอื้อราชย์อย่างมี ประสิทธิภาพ.....					
20	สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์มีการ ประสานงานอย่างเหมาะสม.....					

ลำดับ ที่	การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของ สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
21	5. <u>ด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ</u> เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการรัฐเอื้อราษฎร์.....					
22	เจ้าหน้าที่มีความรู้สึกพึงพอใจในการดำเนิน โครงการรัฐเอื้อราษฎร์.....					
23	เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ.....					
24	เจ้าหน้าที่มีความรู้สึกเต็มใจในการปฏิบัติงานตาม โครงการรัฐเอื้อราษฎร์.....					
25	เจ้าหน้าที่มีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานตาม โครงการรัฐเอื้อราษฎร์.....					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์

1. ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ

.....

.....

.....

2. ด้านทรัพยากรโครงการ

.....

.....

.....

3. ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม

.....

.....

.....

4. ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ

.....

.....

.....

5. ด้านความตั้งใจจริงของเจ้าหน้าที่

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่าน
จรงค์ บุญทันเสน

ภาคผนวก ข
คุณภาพแบบสอบถาม

คะแนนจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถามชุดที่ 1

รายการ	คะแนนความคิดเห็น			คะแนน โดยเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	1	1	1	1
ตอนที่ 2 การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงาน ธนาภิรักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์				
1. ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ				
1. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน	1	1	1	1
2. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์ได้มีการชี้แจงวัตถุประสงค์และ เป้าหมายของอย่างชัดเจน	1	1	1	1
3. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	1	0	1	0.67
4. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีวิธีการดำเนินงานอย่างเหมาะสม	1	1	1	1
5. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีระยะเวลาดำเนินงาน อย่างเหมาะสม	1	1	0	0.67
2. ด้านทรัพยากรโครงการ				
1. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีจำนวนบุคลากรในการ ดำเนินงาน อย่างเพียงพอ	1	0	1	0.67
2. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการสนับสนุนงบประมาณในการ ดำเนินงานอย่างเพียงพอ	1	1	1	1
3. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ ในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ	1	1	1	1
4. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการนำอุปกรณ์การสื่อสารที่ทันสมัย มาใช้ในกระบวนการดำเนินงานอย่างเพียงพอ	1	1	1	1
5. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการ ดำเนินงานอย่างเพียงพอ	1	0	1	0.67
3. ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม				
1. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการประชาสัมพันธ์ให้เจ้าหน้าที่ เข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการในหลักการ ที่ถูกต้องตรงกัน	1	1	1	1
2. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการแก้ไขปัญหาอุปสรรคการสื่อสาร ระหว่างการทำงาน	1	1	1	1

รายการ	คะแนนความคิดเห็น			คะแนน โดยเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
3. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างเป็นขั้นตอน	1	1	1	1
4. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม	1	1	1	1
5. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการแบ่งหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่แต่ละคนรับผิดชอบอย่างชัดเจน	1	1	1	1
4. ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ				
1. สำนักงานนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์มีความสามารถในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1	1	1	1
2. สำนักงานนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์มีการจัดโครงสร้างหน่วยงานอย่างเหมาะสม	1	1	1	1
3. สำนักงานนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์มีระบบการควบคุมบังคับบัญชาอย่างทั่วถึง	1	1	1	1
4. สำนักงานนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์มีการบริหารจัดการโครงการรัฐเอื้อราษฎร์อย่างมีประสิทธิภาพ	1	1	1	1
5. สำนักงานนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์มีการประสานงานอย่างเหมาะสม	1	1	1	1
5. ด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ				
1. เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการรัฐเอื้อราษฎร์	1	1	1	1
2. เจ้าหน้าที่มีความรู้สึกพึงพอใจในการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์	1	1	1	1
3. เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นในการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ	1	1	1	1
4. เจ้าหน้าที่มีความรู้สึกเต็มใจในการปฏิบัติงานตามโครงการรัฐเอื้อราษฎร์	1	1	1	1
5. เจ้าหน้าที่มีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานตามโครงการรัฐเอื้อราษฎร์	1	1	1	1
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์	1	1	1	1

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

()

ตำแหน่ง.....

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

ภาคผนวก ค
ค่าอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อและค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา

ตัวแปร	ค่าอำนาจ จำแนกรายข้อ	ค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา
1. ด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของโครงการ		
1. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน	.0188	.9303
2. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์ได้มีการชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของอย่างชัดเจน	.2499	.9249
3. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	.5110	.9207
4. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีวิธีการดำเนินงานอย่างเหมาะสม	.5908	.9195
5. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีระยะเวลาดำเนินงานอย่างเหมาะสม	.6550	.9184
2. ด้านทรัพยากรโครงการ		
1. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีจำนวนบุคลากรในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ	.5351	.9203
2. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ	.5586	.9200
3. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ	.1907	.9298
4. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการนำอุปกรณ์การสื่อสารที่ทันสมัยมาใช้ในกระบวนการดำเนินงานอย่างเพียงพอ	.5570	.9201
5. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินงานอย่างเพียงพอ	.6420	.9189
3. ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและการขับเคลื่อนกิจกรรม		
1. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการประชาสัมพันธ์ให้เจ้าหน้าที่เข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการในหลักการที่ถูกต้องตรงกัน	.7838	.9166
2. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการแก้ไขปัญหาอุปสรรคการสื่อสารระหว่างการทำงาน	.6563	.9187
3. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างเป็นขั้นตอน	.7082	.9174
4. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม	.7096	.9175

ตัวแปร	ค่าอำนาจ จำแนกรายข้อ	ค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา
5. โครงการรัฐเอื้อราษฎร์มีการแบ่งหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่แต่ละคนรับผิดชอบอย่างชัดเจน	.4945	.9210
4. ด้านลักษณะหน่วยงานที่นำโครงการไปปฏิบัติ		
1. สำนักงานธรรมาภิบาลพื้นที่กาฬสินธุ์มีความสามารถในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	.6591	.9182
2. สำนักงานธรรมาภิบาลพื้นที่กาฬสินธุ์มีการจัดโครงสร้างหน่วยงานอย่างเหมาะสม	.7673	.9159
3. สำนักงานธรรมาภิบาลพื้นที่กาฬสินธุ์มีระบบการควบคุมบังคับบัญชาอย่างทั่วถึง	.6575	.9181
4. สำนักงานธรรมาภิบาลพื้นที่กาฬสินธุ์มีการบริหารจัดการโครงการรัฐเอื้อราษฎร์อย่างมีประสิทธิภาพ	.6843	.9181
5. สำนักงานธรรมาภิบาลพื้นที่กาฬสินธุ์มีการประสานงานอย่างเหมาะสม	.7869	.9169
5. ด้านความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ		
1. เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการรัฐเอื้อราษฎร์	.5890	.9195
2. เจ้าหน้าที่มีความรู้สึกพึงพอใจในการดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์	.5114	.9207
3. เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นในการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ	.5707	.9198
4. เจ้าหน้าที่มีความรู้สึกเต็มใจในการปฏิบัติงานตามโครงการรัฐเอื้อราษฎร์	.6313	.9187
5. เจ้าหน้าที่มีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานตามโครงการรัฐเอื้อราษฎร์	.5155	.9209

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ Alpha = .9231

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ ศร ๐๕๓๐.๑๘/๙.๕.๕๖

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 อำเภอกันทรวิชัย
 จังหวัดมหาสารคาม ๔๔๑๕๐

๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ชุด

ด้วย นางสาวจรรักษ์ บุญทันแสน นิสิตปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง (ร.ม.) วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง "การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานสนาภิรักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม.) โดยมี อาจารย์ ดร.อลงกรณ์ อรรคแสง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าอิสระเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ มหาวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือ ที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ เพื่อที่นิสิตจะได้ดำเนินการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์สิดา ลอนศิริ)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง ปฏิบัติราชการแทน
 อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง
 โทรศัพท์. ๐ ๔๓๗๕ ๔๔๐๔
 โทรสาร. ๐ ๔๓๗๕ ๔๓๑๗

ที่ ศธ ๐๕๓๐.๓๘/ ศ.ส.ศ.๐

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม ๔๔๑๕๐

๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขออนุญาตยืมเครื่องใช้เครื่องมือ

เรียน

ด้วย นางสาวจงรัก บุญทันเสน นิสิตปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การเมืองการปกครอง (ร.ม.) วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลัง
ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง "การดำเนินโครงการรัฐ-อรรถาธิบายของสำนักงานอณารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์"
โดยมี อาจารย์ ดร.อลงกรณ์ อรรคผล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

เพื่อให้การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์
มหาวิทยาลัยฯ จึงขออนุญาตยืมจากท่านอนุญาตให้ นางสาวจงรัก บุญทันเสน ทดลองใช้เครื่องมือ
ตามแบบสอบถามที่แนบพร้อมนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์
จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ลีดา สอนศรี)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง

โทรศัพท์. ๐ ๔๓๗๕ ๔๕๐๘

โทรสาร. ๐ ๔๓๗๕ ๔๓๑๗

ที่ ศธ ๐๕๓๐.๑๗/๙๕๕๒

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม ๔๔๑๕๐

๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขออนุญาตขอความช่วยเหลือเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน

ด้วย นางสาวจงรัก บุญทันแสน นิสิตปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การเมืองการปกครอง (ร.ม.) วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษา
การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การดำเนินโครงการรัฐเอื้อราษฎร์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์”
ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี อาจารย์ ดร.อลงกรณ์ อรรคแสง
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี

เพื่อให้การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ นิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตาม
วัตถุประสงค์ มหาวิทยาลัยฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้ นางสาวจงรัก บุญทันแสน
เก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสอบถามที่แนบพร้อมนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการจัดทำการศึกษา
ค้นคว้าอิสระต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์สิตา สอนศรี)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง

โทรศัพท์. ๐ - ๔๓๗๒๕ - ๔๔๑๐๔

โทรสาร. ๐ - ๔๓๗๒๕ - ๔๔๑๑๗

ประวัติย่อของผู้ศึกษา

ประวัติย่อของผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวจรรักษ์ บุญทันแสน
วันเกิด	วันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2525
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 84 หมู่ที่ 2 ตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	เจ้าหน้าที่จัดผลประโยชน์ชำนาญการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักงานธนารักษ์พื้นที่กาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ 46000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2537	ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองบัวโนนมี อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
พ.ศ. 2540	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโคกก่อพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
พ.ศ. 2543	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนผดุงนารี จังหวัดมหาสารคาม
พ.ศ. 2547	ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) สถาบันราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2555	ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม.) สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม